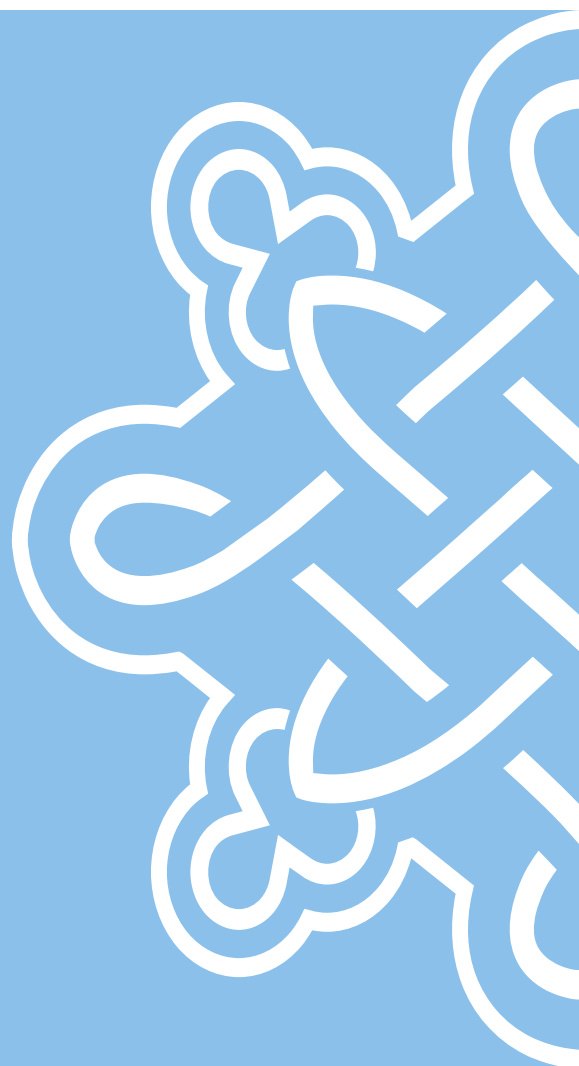

A NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK PÉNZÜGYI SZÁMLÁI, MIKRO- ÉS MAKROSTATISZTIKAI ADATOK

2019

A NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK PÉNZÜGYI SZÁMLÁI, MIKRO- ÉS MAKROSTATISZTIKAI ADATOK

2019

Készült a Magyar Nemzeti Bank Statisztikai igazgatóságán, Gerendás János igazgató vezetésével.

A kiadvány összeállításában részt vett: Huszár Gábor, Kozmits Ildikó, Nagy Zsuzsanna, Németné Marosi Katalin, Potóczki Judit, Simon Béla, Valentiny Ádám.

A kötetben használt statisztikai fogalmak magyarázata a Magyarország pénzügyi számlái, 2014. (Magyar Nemzeti Bank, 2016) című kiadványban található.

A kiadvány a 2018 október végéig rendelkezésre álló információk alapján készült.

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1054 Budapest, Szabadság tér 9.

www.mnb.hu

ISBN 978-615-5318-24-5

Tartalom

Bevezetés	5
1. Szektorális elhatárolás, a nem pénzügyi vállalati szektor tartalma	7
2. Nem pénzügyi vállalatok makroadatai a nemzeti számlák alapján	11
2.1. Nemzetközi összehasonlítás	11
2.2. A hazai nem pénzügyi vállalatok termelési, jövedelmi és felhalmozási folyamatai	18
2.3. A hazai nem pénzügyi vállalatok pénzügyi és nem pénzügyi vagyona	25
2.4. A nem pénzügyi vállalatok finanszírozási folyamatai	29
2.5. Közösségi nem pénzügyi vállalatok pénzügyi számlái	33
3. A nem pénzügyi vállalatok vagyona és finanszírozása mikroadatok alapján	44
3.1. A vállalati mikroadatok ismertetése	44
3.2. A vállalati mikroadatok illeszkedése a makrostatisztikákhoz	50
3.3. Különbféle eszközök és kötelezettségek előfordulása a nem pénzügyi vállalatok szektorában	57
3.4. A nem pénzügyi vállalatok főbb jellemzői ágazati bontásban	65
3.5. A nem pénzügyi vállalatok főbb jellemzői vállalatméret szerinti bontásban	74
3.6. A nem pénzügyi vállalatok főbb jellemzői tulajdonosi bontásban	79
Függelék	86
1. A nem pénzügyi vállalatok egyes jellemzői, területi (megyei) bontásban	86
2. A nem pénzügyi vállalatok korrigált számviteli mérlege, 1989-2017, milliárd forint	88
3. A nem pénzügyi vállalatok korrigált számviteli mérlege ágazati bontásban, 1990-2017, milliárd forint	90

Bevezetés

A nem pénzügyi vállalatok szektora a pénzügyi vállalatok, az államháztartás vagy a háztartások szektoránál nagyobb eszközállománnyal rendelkezik. Ugyanakkor a nem pénzügyi vállalatok – méretüket, tevékenységüket, illetve gazdálkodásuk egyéb jellemzőit tekintve – lényegesen heterogénebb csoportot alkotnak, mint a gazdaság többi szektorába tartozó szereplők. Ezt a sokszínűséget a nemzeti számlák szektorális szintű aggregátumai nem képesek visszaadni, mivel a nem pénzügyi vállalatok szektorát nem kell alszektorokra bontani, miközben például a pénzügyi vállalati szektort kilenc, az államháztartást pedig legalább három alszektorra bontva mutatja be a standard statisztika. Lehetőség van azonban a nemzetközi ajánlások szerint a vállalati szektorok adatainak tulajdonosi szektorok szerinti felosztására (közösségi tulajdonú, belföldi magántulajdonú és külföldi tulajdonban lévő vállalatokra), ami mélyebb betekintést enged a különböző irányítással működő vállalatok gazdálkodási sajátosságaiba. Emellett bizonyos gazdasági mutatók ágazati (főtevékenység szerinti) vagy nagyság szerinti bontásban is elérhetők, ezek azonban a nem pénzügyi nemzeti számlák egyes aggregátumaira vonatkoznak csupán.

Ahhoz, hogy a vállalati eszközállományt, vagy a vállalatok finanszírozási jellemzőit részletesebben vizsgáljuk, a statisztikában megjelenő szektorszintű adatok felbontására van szükség, ami a makroadatokat és a vállalati mikroadatokat összeillesztésével lehetséges. A mikroadatokat számviteli kimutatásokat, éves beszámolókat jelentenek, amelyek egyébként a nemzeti számlák fő adatforrásaiként is szolgálnak a vállalati szektorra vonatkozóan. Eltérő mértékű azonban a számviteli termékek használata a statisztika különféle területein, hiszen a nemzeti számlák felépítése, részletezettsége, elszámolási és értékelési szabályai eltérnek az üzleti számvitel elveitől és szabályaitól.¹ A jelen kiadvány bemutatja, hogy milyen információk nyerhetők ki a pénzügyiszámla-statisztikából, illetve tágabb értelemben a makrostatisztikákból a nem pénzügyi vállalatok vagyoni helyzetére és finanszírozási folyamataira vonatkozóan, továbbá milyen számviteli (mikro)adatokat állnak rendelkezésre, és ezek hogyan kapcsolhatók össze a makrostatisztikákkal a részletesebb elemzések érdekében. Általánosságban elmondható, hogy a vagyon, tehát az eszközök és a kötelezettségek állománya alapvetően finanszírozási és átértékelődési folyamatokon keresztül áll elő, a finanszírozási folyamatok egyenlege pedig jellemzően a reálgazdasági folyamatokhoz kapcsolódik. Ezeket az összefüggéseket is igyekszik bemutatni a kiadvány azáltal, hogy a pénzügyi számlák adatai mellett a nem pénzügyi nemzeti számlák fő mutatóit is ismerteti a vállalati szektorra vonatkozóan, illetve a szektor részekre bontásakor, a mikroadatokat szintjén is együtt kezeli az állományi és finanszírozási mutatókat a reálgazdasági jellemzőkkel.

---

¹ A nemzeti számláknak az egész gazdaságra, annak minden szektorára vonatkozóan kell egységes, térben és időben összehasonlítható adatokat szolgáltatnia, miközben a számviteli rendszerek különbözőek és időben is változnak.

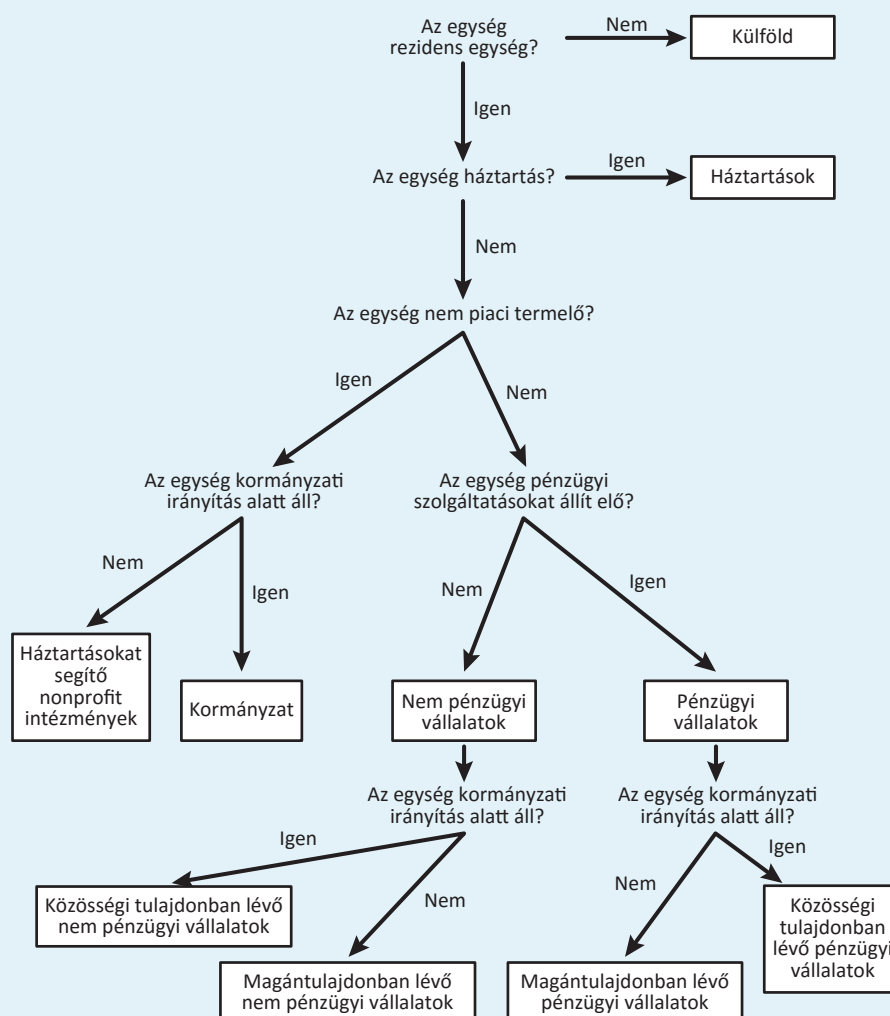

1. Szektorális elhatárolás, a nem pénzügyi vállalati szektor tartalma

Amikor a nem pénzügyi tevékenységet végző vállalatok (röviden: nem pénzügyi vállalatok vagy: vállalatok) pénzügyi mutatóit vizsgáljuk, célszerű a nemzeti számlák (SNA, ESA) fogalmait és kategóriáit használni. Ez biztosítja azt, hogy időben és térben összehasonlítható adatokkal dolgozzunk, akár a vállalati szektor nemzetgazdaságban betöltött szerepét tekintjük át, akár nemzetközi összevetéseket készítünk, akár a szektor fejlődését írjuk le.

1.1. ábra
A szervezeti egységek szektorokba sorolása

Forrás: ESA 2010, 2.1. ábra.

A nemzetiszámla-statisztika a rezidens (belföldi, hazai) gazdaságot a gazdasági tevékenység jellemzői alapján öt fő szektorra bontja, amelyek közül az első a nem pénzügyi vállalatok szektora (S.11). A nem pénzügyi vállalatok szektorába azok a termékeket és nem pénzügyi szolgáltatásokat előállító intézmények tartoznak, amelyek piaci termelők. A szektorbesorolás tehát a főtevékenység jellege mellett a tevékenység végzésének motivációit és szervezeti körülményeit is figyelembe veszi, ez különbözteti meg a szektorális osztályozási rendszert a tevékenység szerinti ágazati osztályozási rendszertől (TEÁOR). A hazai statisztika hagyományosan a gazdálkodási formájuk alapján sorolta szektorokba a gazdálkodó szervezeteket. Ez kezdetben a vállalati és a költségvetési rend szerint gazdálkodók elkülönítését jelentette, az előbbieket a pénzügyi és a nem pénzügyi vállalatok, az utóbbiak az államháztartás szektorát képezték. Ezek mellett a klasszikus nonprofit szervezetek (társadalmi szervezetek) alkották a háztartásokat segítő nonprofit intézmények szektorát. Ugyanakkor a gazdálkodási forma mellett a gazdálkodás eredményességét is vizsgálni kell az állami vállalatok esetében a szektorbesoroláshoz, így nem piaci termelőként egyre több vállalati vagy nonprofit formában működő szervezet kerül átsorolásra a kormányzati szektorba. A klasszikus nonprofit intézmények mellett idővel új szervezeti formák jöttek létre. Ezek közül a szakmai szövetségek vagy a kamarák nem háztartásokat, hanem vállalatokat segítő szervezetek, így a vállalati szektorokba kerültek át. 1994-től kezdődően jelentek meg a közhasznú társaságok, illetve 2007-től az ezeket felváltó nonprofit gazdasági társaságok, amelyek a nem pénzügyi vállalati szektor és az államháztartás között képeznek határesetet.

1.1. táblázat		
A termelő típusa, valamint a főtevékenységek és funkciók szektoronkénti osztályozása		
A termelő típusa	Főtevékenység és funkció	Szektor
Piaci termelő	Piaci javak és nem pénzügyi szolgáltatások előállítása	Nem pénzügyi vállalatok (S.11)
Piaci termelő	Pénzügyi közvetítés, beleértve a biztosítási tevékenységet Kiegészítő pénzügyi tevékenységek	Pénzügyi vállalatok (S.12)
Közösségi célú nem piaci termelő	Nem piaci kibocsátás termelése és át(el-)adása közösségi és egyéni fogyasztásra, valamint a nemzeti jövedelem és vagyon újraelosztását célzó gazdasági műveletek lebonyolítása	Államháztartás (Kormányzat) (S.13)
Piaci termelő vagy saját végső felhasználásra termelő magántermelő	Fogyasztás Piaci és saját végső felhasználási célú kibocsátás	Háztartások (S.14) mint fogyasztók mint vállalkozók
Nem piaci magántermelő	Nem piaci kibocsátás termelése és át(el-)adása egyéni fogyasztásra	Háztartásokat segítő nonprofit intézmények (S.15)

Forrás: ESA 2010, 2.2. táblázat.

Az 1990-es évek második felében jelentek meg Magyarországon nagyobb számban az off-shore vállalatok, amelyek külföldi vállalatcsoportokhoz kötődtek és reálgazdasági vagy passzív pénzügyi tevékenységet végeztek. Az uniós csatlakozásunk után, 2006-ig ezeknek a gazdasági társaságoknak meg kellett szünniük vagy át kellett alakulniuk normál vállalatokká. Ekkor vezette be a hazai statisztika a speciális célú vállalat (SCV) fogalmat azokra a passzív pénzügyi közvetítőkre, amelyek csak külföldiekkel állnak pénzügyi kapcsolatban, és ezeket a pénzügyi vállalati szektorba helyezi mint zártkörű pénzügyi közvetítőket (S.127). A 2000-es évek második felében terjedtek el Magyarországon a belföldi kapcsolatokkal rendelkező, belföldi vállalatokhoz (is) kötődő holding jellegű vállalatok. Folyamatosan jönnek létre vagyonkezelő és csoportfinanszírozó vállalatok, nagy külföldi vagy belföldi érdekeltségű vállalatcsoportok részeként. Miközben a tisztán külföldi érintettségű SCV-ket a pénzügyi vállalatok közé soroljuk, a reálgazdasági tevékenységet végző vállalatcsoportok passzív pénzközvetítő tagjait nem szakítjuk ki a nem pénzügyi vállalati szektorból, hanem lehetőség szerint konszolidáljuk a vállalatcsoport termelő tagjával. Néhány esetben más tulajdonosi szektorral (például háztartással) kerül konszolidálásra a holding jellegű vállalat. Ugyanígy a nem pénzügyi vállalatok szektorában maradnak azok a reálgazdasági tevékenységet végző (termelő, szolgáltató) vállalatok, amelyek másodlagosan passzív pénzközvetítő funkcióval is rendelkeznek (átfolyó tőke).

Mikortól és meddig tekintünk egy gazdasági szervezetet élőnek (működőnek)?

A nemzetiszámla-statisztika forgalmi típusú mutatókkal indult, elsődleges célja a termelés folyamatainak, illetve a megtermelt jövedelem felhasználásának leírása volt. Ebben a viszonylatban a „működés” is a termelésben, a jövedelmek elosztásában vagy felhasználásában való aktív részvételt jelent. Ugyanakkor a nemzetiszámla-statisztika feladatává vált idővel a nemzeti vagyon számbavétele is, és a tapasztalatok szerint egyes vagyontárgyak (eszközök és kötelezettségek) léte, birtoklása nem mindig jár együtt az érintett szervezetek aktív részvételével a nemzeti számlák által mérhető termelési és jövedelmi folyamatokban. Jól jellemzi ezt a problémát a szervezetek fő tevékenységének meghatározása a nemzeti számlákban. Fő tevékenységnek azt a tevékenységet kell tekinteni, amelyből a legnagyobb hozzáadott értéke származik az érintett szervezetnek valamely időszak alatt. Ebben a szemléletben annak a szervezetnek a tevékenységét nem tudjuk meghatározni, amely nem vesz részt érzékelhető módon a termelésben. Ez egyúttal a szervezet számbavételét is megnehezíti. A legnagyobb problémát ezen a téren éppen a passzív vagyontartó szervezetek számbavétele és klasszifikálása jelenti. Annak érdekében, hogy a nemzeti vagyont és annak változását teljes körűen be tudjuk mutatni, a számbaveendő gazdasági szervezetek körét a következő módon határozzuk meg. Valamely gazdasági szervezet élete akkor kezdődik, amikor a vagyona elkülöníthetővé válik az azt létrehozó szervezet (vagy személy) vagyonától, és addig tart, ameddig a vagyonát teljesen fel nem használta vagy fel nem osztották a befektetők, hitelezők között. Ennek megfelelően élőnek, működőnek tekintjük például a felszámolás, végelszámolás vagy kényszertörlés alatt lévő szervezeteket egészen addig, ameddig pozitív eszközállománnyal rendelkeznek. Ennek megállapítása azonban adatszolgáltatások hiányában nem egyszerű.

A gazdasági tevékenység szerinti osztályozás

A szektorok szerinti osztályozás mellett a gazdaság szereplőit a gazdasági főtevékenységük alapján is csoportokba sorolhatjuk a gazdasági tevékenységek egységes ágazati osztályozási rendszere (TEÁOR) alapján. Mivel a nem pénzügyi vállalatok szektora sokféle gazdasági tevékenységet végző szervezeti egységet foglal magába, a gazdasági elemzés számára rendkívül hasznos információt szolgáltat, ha a szektor aggregált adatai a TEÁOR alapján is megbontásra kerülnek.

A TEÁOR négy szintű hierarchikus struktúrával rendelkezik, amely a következőképpen épül fel:

- az első szint betűvel jelölve tartalmazza a nemzetgazdasági ágakat,
- a második szint 2 számjegyű kódszámmal jelöli az ágazatokat,
- a harmadik szint 3 számjegyű kódszámmal jelöli az alágazatokat,
- a negyedik szint 4 számjegyű kódszámmal jelöli a szakágazatokat.

A nemzeti számlák adatainak közlésekor a felhasználói igényeknek megfelelő ágazati bontásokat alkalmaznak. Ezek az ágazati bontások általában 3, 10, 21, 38 vagy 64 kategóriát használnak, attól függően, hogy milyen részletettségre van szükség. A 10 kategóriát használó csoportosítás például a következőképpen néz ki:

1.2. táblázat**Tevékenységek nemzetgazdasági ágak szerinti csoportosítása**

Sorszám	NACE Rev. 2. nemzetgazdasági ág	Leírás
1.	A	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat
2.	B, C, D, E	Bányászat és kőfejtés; feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőzellátás és légkondicionálás; vízellátás, szennyvíz gyűjtése és kezelése, hulladékgazdálkodás és szennyeződésmosztás
2a.	C	ebből: feldolgozóipar
3.	F	Építőipar
4.	G, H, I	Kereskedelem, gépjárműjavítás; szállítás és raktározás; szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás
5.	J	Információ és kommunikáció
6.	K	Pénzügyi és biztosítási tevékenység
7.	L	Ingatlanügyletek
8.	M, N	Szakmai, tudományos és műszaki tevékenység; adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység
9.	O, P, Q	Közigazgatás és védelem; társadalombiztosítás; oktatás; humán-egészségügyi és szociális ellátás
10.	R, S, T, U	Művészet, szórakoztatás, szabadidő; egyéb szolgáltatás; háztartás munkaadói tevékenysége; termék előállítása, szolgáltatás végzése saját fogyasztásra; területen kívüli szervezet

A különböző részletezettségű osztályozások tartalma elérhető az ESA 2010 23. fejezetében, illetve a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által kiadott tájékoztatóban.

A nem pénzügyi vállalatok szektorának főtevékenység szerinti felbontása nem eredményez tökéletesen homogén tevékenységi csoportokat, mivel a szervezetek általában több, különböző tevékenységet végeznek, amelyek közül a főtevékenység kiválasztása sem mindig egyértelmű.

---

2. Nem pénzügyi vállalatok makroadatai a nemzeti számlák alapján

2.1. NEMZETKÖZI ÖSSZEHOSONLÍTÁS

Ebben a fejezetben a nem pénzügyi vállalatok vagyoni helyzetét és finanszírozási folyamatait nemzetközi összehasonlításban mutatjuk be. A nem pénzügyi vállalatok termékeket és nem pénzügyi szolgáltatásokat előállító (kibocsátó) gazdasági szervezetek, ezért mérlegükben jelentős arányt képviselnek a nem pénzügyi eszközök. A pénzügyi számlák statisztikája a gazdasági szektorok pénzügyi eszközeit és kötelezettségeit tartja nyilván, a nem pénzügyi eszközöket és azok felhalmozását a nem pénzügyi nemzeti számlák tartalmazzák. Mindkét statisztika eredményeire szükség van tehát ahhoz, hogy a szektor eszközeinek és kötelezettségeinek alakulását nyomon követhessük. Pénzügyi számlákat minden uniós tagország készít, ugyanakkor a nem pénzügyi eszközök állományi adatai csak részlegesen érhetők el. Fenntartásokkal kell azonban kezelni a pénzügyi számlákból vett állományi adatokat is, ezért az alábbi összeállítás legalább olyan mértékben szól az adatminőségről, mint amennyire magukról a vállalati adatokról. A teljes vállalati vagyon nagysága csak becslés útján állapítható meg, ezért azokat az országokat emeljük ki, amelyek esetében lehetőség volt a szükséges becslések, kiegészítések elvégzésére.

A nem pénzügyi vállalatok gazdasági súlya a nemzeti számlák alapján

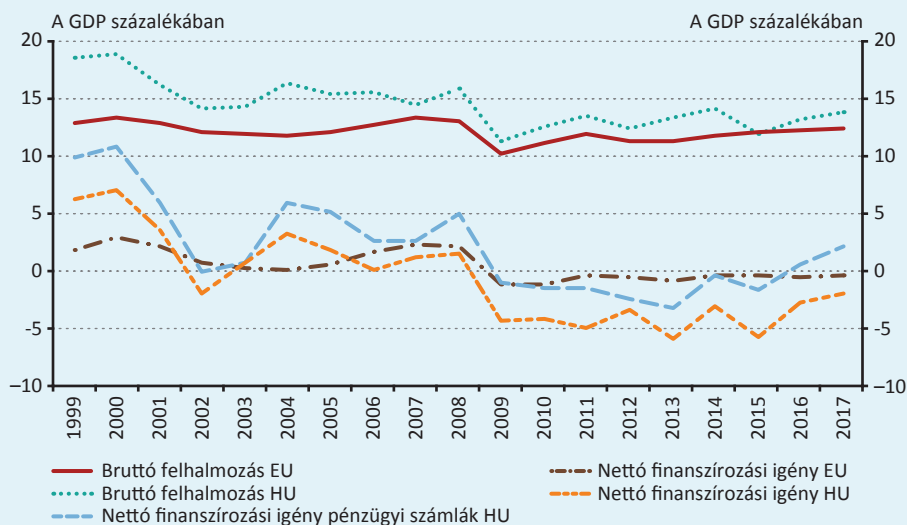
A nem pénzügyi vállalatok pénzügyi eszközei és kötelezettségei összességében a nem pénzügyi eszközök beszerzését és a vállalatok működését finanszírozzák.² Ennek megfelelően a nem pénzügyi vállalatok nettó finanszírozási képességét alapvetően két tényező határozza meg: a megtakarítás és a beruházások nagysága. Mivel a nem pénzügyi eszközök felhalmozása jellemzően meghaladja a vállalatok megtakarításait, a nettó finanszírozási képesség általában negatív. Ez azt jelenti, hogy részben a tulajdonosok és a hitelezők befektetései finanszírozzák a nem pénzügyi eszközök felhalmozását a vállalatoknál. A nem pénzügyi eszközök bruttó (értékcsökkenéssel nem csökkentett) felhalmozása a válságot megelőző években a GDP 12-14 százalékát tette ki, azt követően a GDP 10 százalékáról fokozatosan emelkedett a korábbi szintre az Európai Unió tagállamaiban (lásd a 2.1.1. ábrát). Magyarországon az uniós átlagot meghaladó vállalati beruházási aktivitást mért a nemzetiszámla-statisztika, ugyanakkor ez nem párosult az átlagot meghaladó nagyságú nettó finanszírozási igénnyel, sőt, 2009-től kezdődően a nem pénzügyi vállalati szektor jelentős, egyes években a GDP 5 százalékát is elérő nettó finanszírozási képességgel (pénzügyi megtakarítással) rendelkezett a nem pénzügyi nemzeti számlák adatai szerint. A pénzügyi számlák felől mindvégig magasabb vállalati finanszírozási igény mutatkozik. (Az EU egészét tekintve a nem pénzügyi vállalati szektor pénzügyi és nem pénzügyi számlák felől számított egyenlege lényegében megegyezik.)

---

² A nem pénzügyi vállalatok a reálgazdasági tevékenységük mellett viselkedhetnek időlegesen vagy akár tartósan is pénzügyi vállalként, azaz a kötelezettségek (források) növekedése pénzügyi eszközökbe kerül befektetésre. Amikor ez külföldi közvetlen tőkebefektetés keretében valósul meg – azaz a vállalatcsoport más tagjától kapott forrásokat helyezi ki passzív közvetítőként a vállalat a vállalatcsoporton belül –, átfolyó tőkéről beszélünk. Az átfolyó tőke jelenléte megnöveli a pénzügyi eszközök és a kötelezettségek állományait, illetve tranzakcióit, de nincs hatással a nettó pénzügyi vagyonra és a nettó finanszírozási képességre. Kiszűrésére a hazai fizetésimérleg-statisztika tranzakciós adatainál van jelenleg lehetőség. Más országok közzétett adataiból az átfolyó tőke esetleges hatása nem különíthető el.

2.1.1. ábra

A nem pénzügyi vállalatok éves bruttó felhalmozása és nettó finanszírozási igénye a GDP százalékában az Európai Unióban és Magyarországon

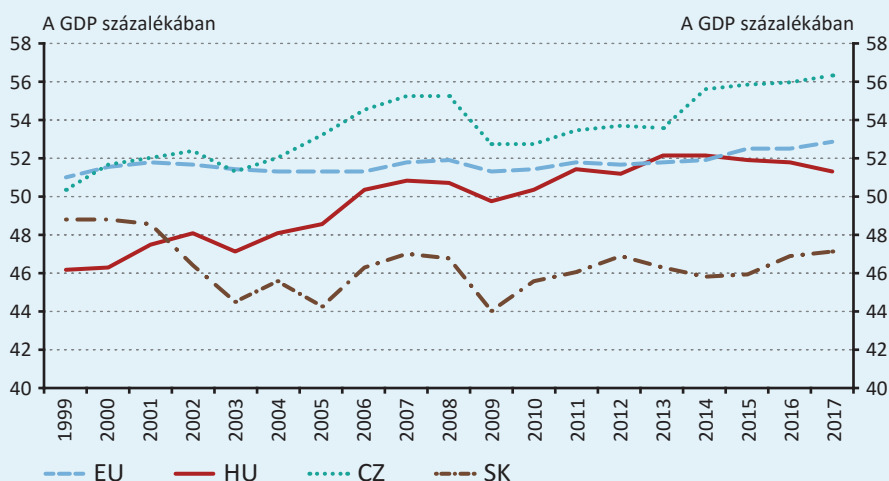

Forrás: Eurostat, éves nemzeti számlák.

A nem pénzügyi vállalatok állítják elő a gazdaságban megtermelt új érték (GDP) több, mint felét az Európai Unió egészében és ezen belül Magyarországon is (2.1.2. ábra). A nem pénzügyi vállalati szektor gazdasági súlya a legtöbb országban növekvő tendenciát mutat, ami jellemzően a háztartások termelésben betöltött szerepének relatív csökkenésével jár együtt. Országonként azonban eltérő mértékű a vállalatok hozzájárulása a GDP termeléséhez és különböző ennek időbeli alakulása is, ami egyaránt következhet a gazdasági szerkezet sajátosságaiból vagy a szektorok elhatárolásának különbségeiből (abból, hogy hol húzódik a határ a háztartások és a vállalatok sektora között).

2.1.2. ábra

A nem pénzügyi vállalatok bruttó hozzáadott értékének aránya a GDP-hez viszonyítva az Európai Unióban és néhány tagállamban

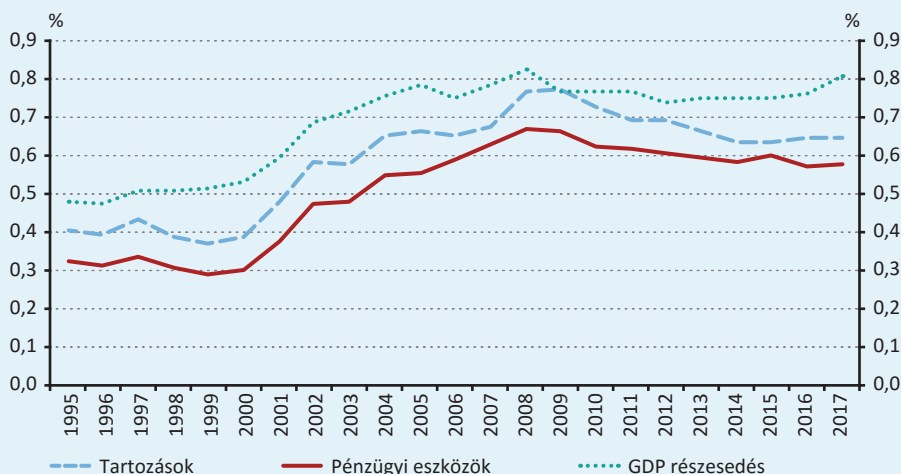
Forrás: Eurostat, éves nemzeti számlák.

Miközben a Magyarországon megtermelt, folyó áron számított bruttó hozzáadott érték az Európai Unióban előállított GDP hozzávetőlegesen 0,8 százalékát tette ki az elmúlt években, a nem pénzügyi vállalatok vagyona (összes kötelezettsége) mintegy 0,7, összes pénzügyi eszköze pedig 0,6 százalékát jelentette az Unió teljes vállalati vagyonának, illetve pénzügyi eszköz-állományának a pénzügyi számlák adatai szerint (2.1.3. ábra). Ebből arra következtethetünk, hogy a magyar nem pénzügyi vállalatok valamivel kevesebb pénzügyi eszközt és valamivel több nem pénzügyi eszközt tartanak az uniós

átlagnál. A 2000-es évek második felétől számos nagyvállalati tőkebefektetés járult hozzá ahhoz, hogy a GDP bővülésénél nagyobb mértékben nőtt a hazai vállalatok összesített vagyona (összes eszköze, összes kötelezettsége). Az akkor felépült nagy vállalatcsoportok egy része később megszűnt vagy konszolidálódott, ezért csökkent az elmúlt években a hazai vállalati szektor súlya az EU-n belül.

2.1.3. ábra

A hazai vállalati pénzügyi eszközök és kötelezettségek nem konszolidált állományának aránya az Európai Unió vállalati pénzügyi eszközeihez és kötelezettségeihez viszonyítva

Forrás: Eurostat, éves pénzügyi számlák. Az EU 28 tagállamára vonatkozik, 2001 előtt becsléssel pótolva.

A nem pénzügyi vállalatok eszközeinek és kötelezettségeinek összetétele

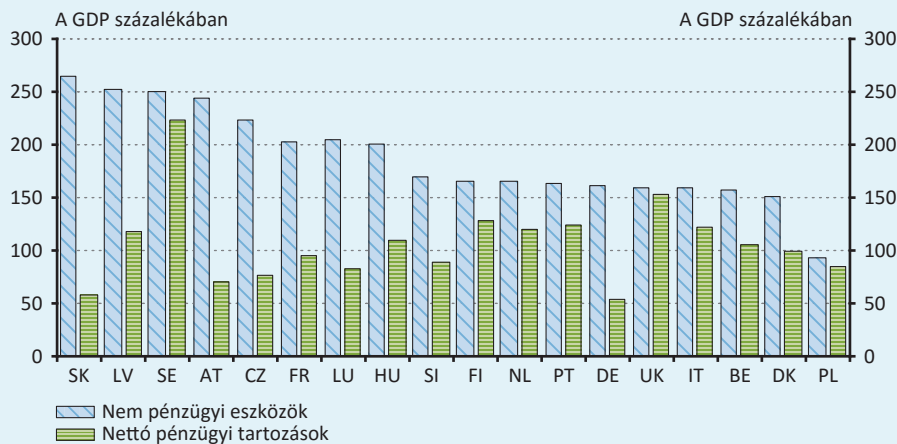
A vállalatok olyan szervezetek, amelyeknél az eszközök a tulajdonosok és a hitelezők által biztosított forrásokból állnak elő. Természetesen a vállalatok működése során az eszközök és a kötelezettségek értékelése eltérhet, ezért valamekkora nettó vagyon képződhet, ennek azonban nincs közgazdasági tartalma, inkább egyfajta statisztikai hibának tekinthető. Amennyiben azt feltételezzük, hogy a nettó vagyon nulla vagy nullához közel áll – tehát az eszközök és a kötelezettségek értéke azonos –, akkor a pénzügyi számlák állományi adatai alapján (a mérlegekből) is adhatunk becslést a nem pénzügyi eszközök értékére vonatkozóan. A pénzügyi számlák egyik fő mutatója a nettó pénzügyi vagyon, ami a pénzügyi eszközök és a kötelezettségek különbsége (a nem pénzügyi vállalatok esetében negatív érték). Ennek ellentettje a nettó pénzügyi kötelezettség, ami a nem pénzügyi eszközök állományára vonatkozó becslésnek tekinthető, hiszen a kötelezettségekből kivonva a pénzügyi eszközöket a nem pénzügyi eszközöket kapjuk.³ 2016 végére vonatkozóan az Európai Unió pénzügyi számláiból 16 280 milliárd eurónyi vállalati reáleszköz-állomány becsülhető (az uniós GDP 109 százaléka). Ebből a reáleszközök állományáról közvetlenül is számot adó 21 országhoz mintegy 14 000 milliárd euró tartozik. Ezeknek az országoknak a nemzeti számlák keretében jelentett nem pénzügyi vállalati reáleszköz-állománya 22 800 milliárd euró, azaz a tényleges adat közel kétszerese a pénzügyi számlákból becsülhetőnek. Az országokénti adatok jelentős különbségeket mutatnak (2.1.4. ábra). A tényleges vállalati reáleszköz-állomány a GDP 150 és 250 százaléka között mozog (az uniós átlag 172 százalék, a magyar érték 200 százalék), a pénzügyi számlás nettó pénzügyi tartozás ugyanakkor több országban ennek a töredékét éri csak el (a magyar érték átlagosnak tekinthető), ami mérési problémákra utal a pénzügyi számlák oldaláról. Ezek a problémák a pénzügyi számlákban elsősorban a nem pénzügyi vállalatok által kibocsátott tulajdonosi részesedések (részvények, üzletrészek) számbavétele és értékelése terén mutatkoznak, ami megnehezíti a vállalati vagyon összetételének vizsgálatát és országok közötti összevetését egyaránt.⁴

³ Nem pénzügyi eszközök alatt a termelt és a nem termelt nem pénzügyi eszközöket érti a statisztika, azaz a szellemi termékek, az állóeszközök, a készletek és a természeti erőforrások (földterület, ásványkincsek) együttesét.

⁴ A tulajdonosi részesedések kötelezettség oldali hiányosságai visszaköszönnek a tulajdonos szektorok, így a tulajdonos vállalatok eszköz oldalán is.

2.1.4. ábra

A nem pénzügyi vállalatok reáleszközeinek és nettó pénzügyi tartozásainak GDP-arányos állománya egyes uniós országokban, 2016 végén

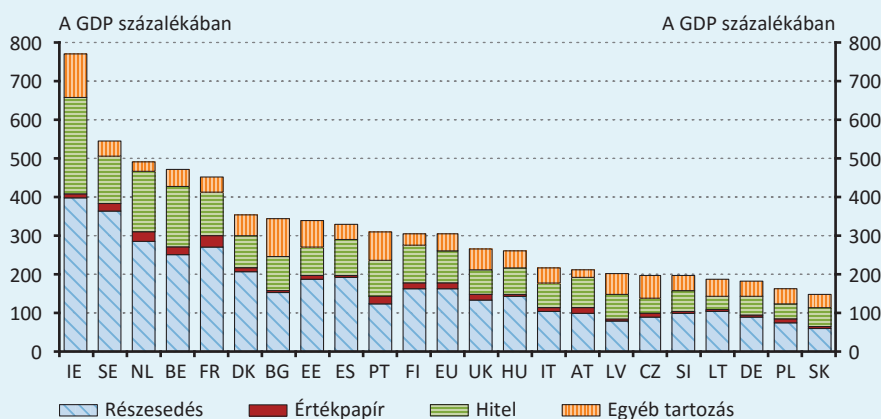

Forrás: Eurostat, éves nemzeti és pénzügyi számlák. A nem pénzügyi eszközök állománya becslést is tartalmaz.

A nem pénzügyi vállalatok kötelezettségeinek összetétele tükrözi a finanszírozási lehetőségeket, a tulajdonosok és a hitelezők viszonyát, illetve a pénz- és tőkepiacok fejlettségét az adott területen. Számviteli értelemben saját és idegen forrásokból áll össze a vagyonmérleg forrás oldala, mindez a statisztikában mint kötelezettség jelenik meg, amelyből a tulajdonosi részesedések (AF.5) feleltethetők meg a saját vagyonnak; az értékpapírok (AF.3), a felvett hitelek (AF.4) és az egyéb kötelezettségek (itt AF.6-AF.8) feleltethetők meg együttesen az idegen forrásoknak. Az Európai Unióban a nem pénzügyi vállalatok összesített kötelezettségei 2016 végén a GDP 302 százalékát tették ki, ennek 54 százaléka volt a tulajdonosi részesedés, 4 százaléka a hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, 27 százaléka a felvett hitel és 14 százaléka az egyéb kötelezettség a pénzügyi számlák összesített adatai szerint. (Figyelembe véve, hogy a tulajdonosi részesedések állománya alul van becsülve a pénzügyi számlákban, a vagyon értéke akár a GDP 370 százaléka is lehet, aminek így 62 százaléka a tulajdonosi részesedés.) A magyar vállalatok nem konszolidált tartozásállománya a GDP 260 százalékát tette ki 2016 végén (a tulajdonosi részesedések korrekciójával 350 százalék), a tartozások összetétele az értékpapírok alacsonyabb előfordulásától eltekintve megfelelt az európai átlagnak (lásd a 2.1.5. ábrát).

2.1.5. ábra

A nem pénzügyi vállalatok nem konszolidált tartozásainak összetétele az Európai Unióban és egyes tagországaiban a GDP százalékában, 2016 végén

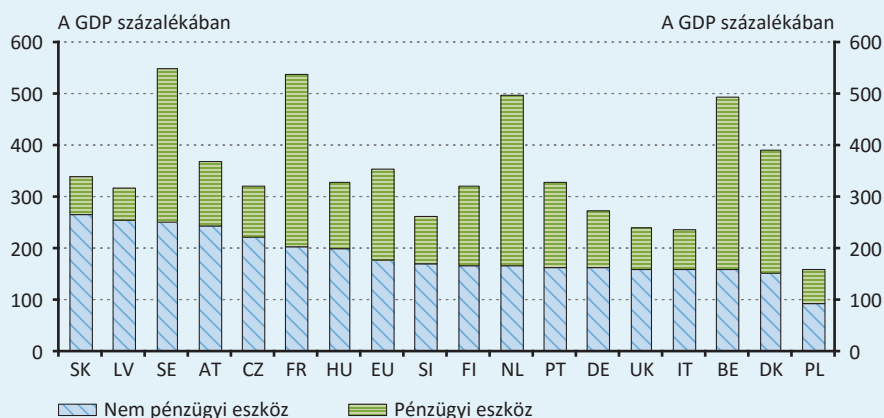
Forrás: Eurostat, éves pénzügyi számlák. Egyéb tartozások a biztosítási díjtartalékokkal és derivatívákkal együtt.

A vállalati kötelezettségek összetételét tekintve jelentős különbségek mutatkoznak az egyes országok között. Azokban az országokban, ahol kisebb a vállalati szektor GDP-arányos vagyona (kötelezettség-állománya) és alacsonyabb a tulajdonosi részesedések aránya is a forrásokon belül, egyértelműen hiányos a tulajdonosi részesedések számbavétele a pénzügyi számlákban. Néhány országban feltűnik az egyéb tartozások magas aránya a vállalati tartozásokon belül, ez láthatóan a hiteltartozások alacsonyabb hányadával jár együtt, ami instrumentum-besorolási problémákra utalhat. Több országban a nem pénzügyi vállalatok biztosítástechnikai tartalékokkal (nyugdíjtartozásokkal) is rendelkeznek (AF.6), ezek a jelen összeállításban az egyéb tartozások részét képezik. Ezen a téren kiemelkedik az Egyesült Királyság vállalati nyugdíjrendszere, amely a GDP 41 százalékát kitevő tartalékot halmozott fel, de Németországban is 8 százalékos, Olaszországban közel 6 százalékos, Ausztriában 3 százalékos tartalékállományt mutatnak a pénzügyi számlák. A vállalati idegen források GDP-hez viszonyított arányát tekintve a leginkább eladósodott vállalati szektorral Luxemburg (419 százalék), Írország (370 százalék) és Ciprus (295 százalék) rendelkezik, Magyarország (117 százalék) a kevésbé eladósodott vállalati szektorral bíró országok közé tartozik (az uniós átlag a GDP 138 százaléka volt 2016 végén).

A nem pénzügyi vállalati szektor eszközállományát a pénzügyi és a nem pénzügyi számlák állományi adatainak egyesítésével ábrázoljuk (2.1.6. ábra). Azokat az országokat jelenítjük meg, amelyekre vonatkozóan elő lehet állítani a vállalati reáleszközök állományi adatait a nem pénzügyi számlákból. A pénzügyi eszközök állománya a pénzügyiszámla-statisztikából származik. Az Európai Unió egészét tekintve a nem pénzügyi vállalatok nem konszolidált eszközállománya 2016 végén a GDP 352 százaléka lehetett, a pénzügyi és a nem pénzügyi eszközök azonos arányt képviseltek a vagyonban. A magyar vállalatok esetében a nem pénzügyi eszközök aránya 61 százalék volt a mérlegben, a GDP-arányos reáleszköz-állomány az uniós átlag felett volt (200 százalék)⁵. Csak néhány olyan európai országot találunk, ahol a vállalati pénzügyi eszközök állománya meghaladja a reáleszközökét (Írország, Svédország, Hollandia, Luxemburg, Franciaország, Belgium, Dánia). Ezekben az országokban jelentős a tulajdoni részesedések (részvények, üzletrészek, befektetési jegyek) állománya a nem pénzügyi vállalatok pénzügyi eszközei között, és a vállalatok által nyújtott hitelek állománya is általában magas (2.1.7. ábra).

2.1.6. ábra
A nem pénzügyi vállalatok nem konszolidált eszközállományának összetétele az Európai Unióban és egyes tagországaiban a GDP százalékában, 2016 végén

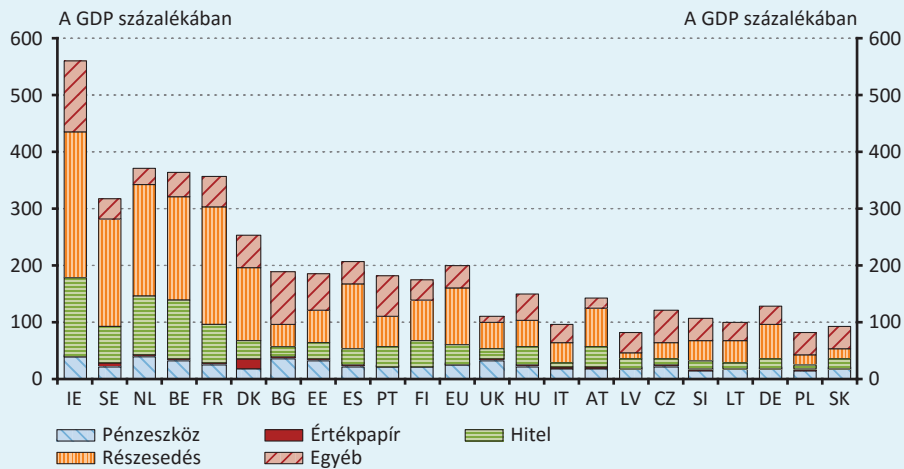

Forrás: Eurostat, éves nemzeti és pénzügyi számlák. A reáleszközök állománya becslést is tartalmaz.

⁵ A hazai vállalatoknál a számviteli adatok szerint a nem pénzügyi eszközök aránya csak 46 százalék. Ugyanezt az arányt kapjuk, ha a reáleszközök állományát a pénzügyi számlákban lévő nettó pénzügyi tartozással közelítjük. Bővebben lásd a 2.3. pontban.

2.1.7. ábra

A nem pénzügyi vállalatok nem konszolidált pénzügyi eszközeinek összetétele a GDP százalékában, 2016 végén

Forrás: Eurostat, éves pénzügyi számlák. A pénzeszközök a készpénz és a bankbetétek együttese.

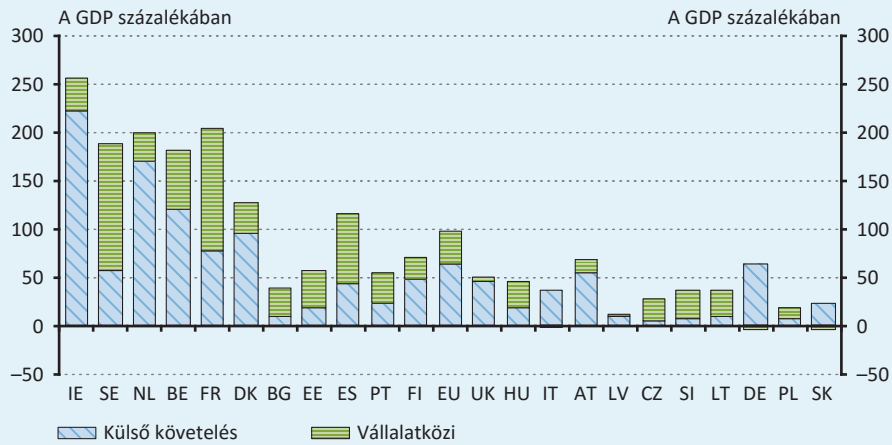
A nem pénzügyi vállalatok pénzügyi eszközei a legnagyobb arányban tulajdonosi részesedéseket (részvényeket, egyéb részesedéseket) tartalmaznak. Az Európai Unió egészét tekintve a GDP közel 200 százalékát kitevő vállalati pénzügyi eszköz állomány fele tulajdonosi részesedés a 2016 végére vonatkozó adatok szerint. A jelentős vállalati pénzügyi eszközöket felmutató országokban a tulajdonosi részesedések a pénzügyi eszközök 50-60 százalékát teszik ki. A magyar vállalatok pénzügyi eszközeinek átlagosan csak 30 százaléka a tulajdonosi részesedés, az európai átlagnál magasabb viszont a vállalati szektor pénzeszköz állománya, adott kölcsön állománya és az egyéb követelések állománya is. A pénzeszközök átlag feletti értéke összefüggésben van a hazai vállalatok jelentős készpénz állományával, hasonlóan más kelet-európai országok vállalataihoz. (2016 végén a hazai vállalatok pénzeszközeinek 11 százaléka volt készpénz, miközben az európai átlag 3 százalék. Görögországban 5, Olaszországban és Csehországban 9, Romániában 12, Litvániában 18, Szlovákiában pedig 20 százalékos készpénzarányt mérhetünk.) A nem pénzügyi vállalati szektor eszközei között található tulajdonosi részesedések vállalatközi (más belföldi vállalatokba irányuló) vagy külföldi (más országokba irányuló) tőkebefektetéseket jelentenek (2.1.8. ábra).⁶ Írországon, Hollandiában, Belgiumban, Dániában, Ausztriában, Finnországban, az Egyesült Királyságban vagy Németországban a nem pénzügyi vállalatok jelentős külföldi tőkebefektetése határozzák meg a tulajdonosi részesedések kiemelkedő állományát. Svédországban, Franciaországban vagy Spanyolországban ugyanakkor a belföldi vállalatközi tőkebefektetések meghaladják a külföldi érdekeltségek értékét. Néhány országban a belföldi vállalatközi tulajdonosi részesedések mérési hibájáról árulkodnak a pénzügyiszámla-statisztika adatai (Németország, Olaszország, Szlovákia, Egyesült Királyság). Ezekben az országokban azért alacsonyabb a vállalatok tulajdonosi részesedés befektetése, mert a belföldi vállalatközi tulajdonosi kapcsolatok nincsenek megfigyelve a statisztikában.

A tulajdonosi részesedések mellett a vállalatközi pénzügyi kapcsolatok másik fontos instrumentuma a hitel vagy kölcsön (AF.4). A nem pénzügyi vállalatok elsősorban a tulajdonosi viszonyban lévő, vállalatcsoporton belüli vállalatoknak (anyavállalatnak, leányvállalatnak, egyéb részesedési viszonyban lévő vállalatnak) adnak kölcsönt. Ennek megfelelően azokban az országokban jelentős a vállalati szektor hitel típusú követelése, ahol a tulajdonosi részesedések állománya is magas (2.1.9. ábra). Összességében azonban a vállalati hitelkövetelések állománya töredéke a részesedés befektetésekének (az EU egészét tekintve a GDP 36, illetve 99 százaléka).

⁶ A pénzügyi számlák konszolidált adatai mutatják a szektoron kívülre irányuló követeléseket és tartozásokat, a nem konszolidált adatokból kivonva a konszolidált vállalati adatokat pedig a szektoron belüli (vállalatközi) követeléseket és tartozásokat kapjuk meg.

2.1.8. ábra

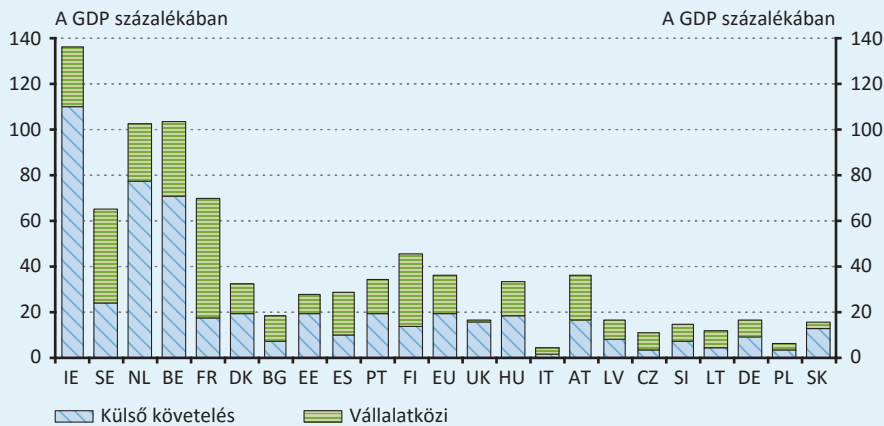
A nem pénzügyi vállalatok részesedés követeléseinek összetétele a GDP százalékában, 2016 végén

Forrás: Eurostat, éves pénzügyi számlák.

2.1.9. ábra

A nem pénzügyi vállalatok hitel követeléseinek összetétele a GDP százalékában, 2016 végén

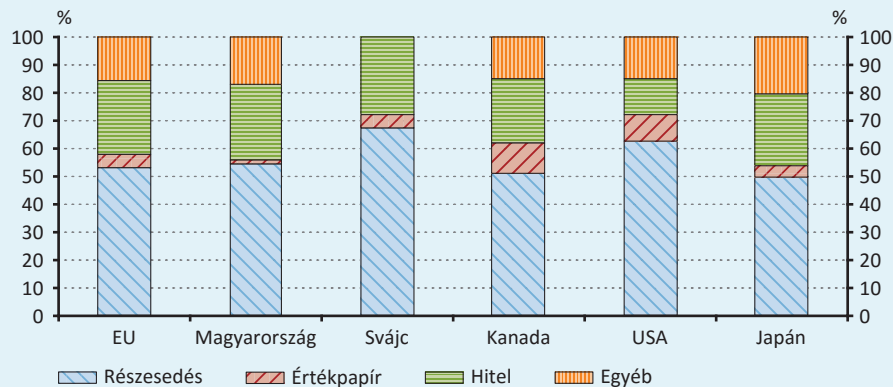

Forrás: Eurostat, éves pénzügyi számlák.

Összefoglalva, a magyar nem pénzügyi vállalatok kötelezettségeinek összetétele lényegében megfelel az uniós átlagnak, azonban a kötvénykibocsátásból szerzett források aránya kisebb. Az európaiól alapvetően eltérő vállalati finanszírozási mintát látunk az Amerikai Egyesült Államokban, ahol a tulajdonosi részesedések aránya megközelíti a 63 százalékot és jelentős a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok aránya is (2.1.10. ábra). Érdeemes ismét felhívni a figyelmet arra, hogy ha az európai vállalatok számviteli nem pénzügyi eszközeit felértékeljük a statisztikai értékre, akkor a kibocsátott részvények és üzletrészek (piaci értéken vett) aránya a mérlegben az amerikai szintjére emelkedik.

2.1.10. ábra

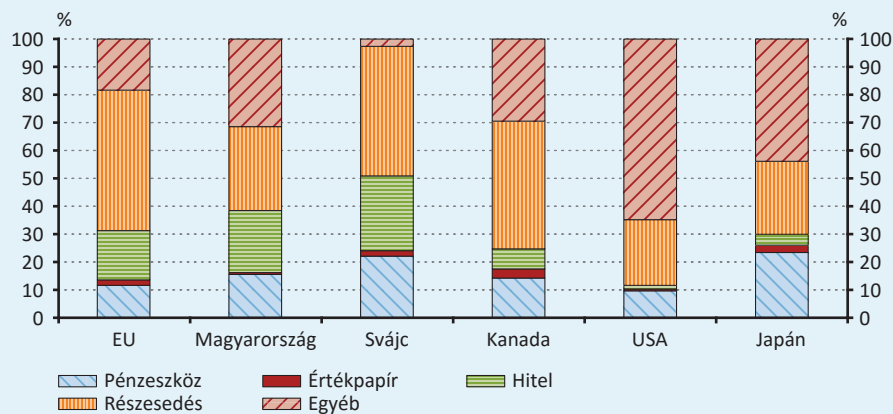
A nem pénzügyi vállalatok nem konszolidált forrászerkezete az EU-ban és néhány országban, százalék

Forrás: Eurostat, éves pénzügyi számlák, 2016.

2.1.11. ábra

A nem pénzügyi vállalatok nem konszolidált pénzügyi eszközei az EU-ban és néhány országban, százalék

Forrás: Eurostat, éves pénzügyi számlák, 2016.

A hazai vállalatok esetében a pénzügyi eszközök összetétele határozottan eltér az uniós átlagtól, a magyar vállalatok kisebb arányban tartanak tulajdonosi részesevéseket, de nagyobb arányban fordulnak elő kölcsön és egyéb követelések, illetve pénzeszközök a mérlegükben. Az Európán kívüli országokkal való összehasonítás ugyanakkor klasszifikációs és adatminőségi különbségek miatt korlátokba ütközik (lásd a 2.1.11. ábrát).

2.2. A HAZAI NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK TERMELÉSI, JÖVEDELMI ÉS FELHALMOZÁSI FOLYAMATAI

Más intézményi szektorokhoz hasonlóan, a nem pénzügyi vállalatok reálgazdasági (termelési, jövedelmi és felhalmozási) folyamatait a nem pénzügyi számlák írják le. A nem pénzügyi számlák felépítéséről és a pénzügyi számlákkal való összefüggéseiről a pénzügyi számlákról szóló módszertani kiadványok adnak részletes tájékoztatást (MNB 2014⁷, MNB 2016⁸).

⁷ Magyarország pénzügyi számlái, 2014.

⁸ A háztartási szektor pénzügyi megtakarításai mikro- és makrostatisztikai adatok alapján

2.2.1. táblázat
A nem pénzügyi vállalatok éves tranzakcióit integrált nemzeti számlák fő tételei, 1995-2017, milliárd forint

Tétel	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bruttó kibocsátás	7 074	8 863	11 680	14 313	16 439	19 739	22 433	24 305	26 412	29 283	32 525
Folyó termelőfelhasználás	-	4 706	5 922	7 705	9 441	11 057	13 562	15 110	17 396	19 120	21 570
Bruttó hozzáadott érték	2 368	2 941	3 975	4 872	5 382	6 177	7 323	8 401	9 016	10 163	10 955
Munkavállalói jövedelem	-	1 686	2 056	2 966	3 214	3 864	4 499	4 801	5 364	6 037	6 613
Adók és támogatások egyenlege	-	83	104	137	180	239	237	283	329	315	306
Tulajdonosi jövedelmek és egyéb transzferek egyenlege	-	175	280	551	714	785	833	1 008	1 111	1 464	1 581
Bruttó rendelkezésre álló jövedelem	424	501	767	1 011	1 144	1 243	1 533	2 197	2 212	2 347	2 455
Bruttó megtakarítás	424	501	767	1 011	1 144	1 243	1 533	2 197	2 212	2 347	2 455
Beruházás és tőkefinanszírozás egyenlege	-	674	990	1 305	1 827	2 281	2 210	1 990	2 548	3 297	3 228
Nettó hitelnyújtás (+) /nettó hitelfelvétel (-)	-250	-489	-538	-816	-837	-1 039	-676	207	-335	-950	-773
Statistikai hiba, nem pénzügyi vállalati szektor	-64	139	199	113	312	412	230	188	-202	315	385
Nettó finanszírozási képesség (+) /nettó finanszírozási igény (-)	-186	-628	-737	-928	-1 149	-1 450	-906	19	-134	-1 265	-1 158
Pénzügyi eszközök tranzakciója	790	896	1 369	1 203	1 416	1 803	1 672	1 991	3 506	2 446	3 326
Kötelezettségek tranzakciója	976	1 525	2 106	2 132	2 566	3 253	2 578	1 972	3 640	3 711	4 484

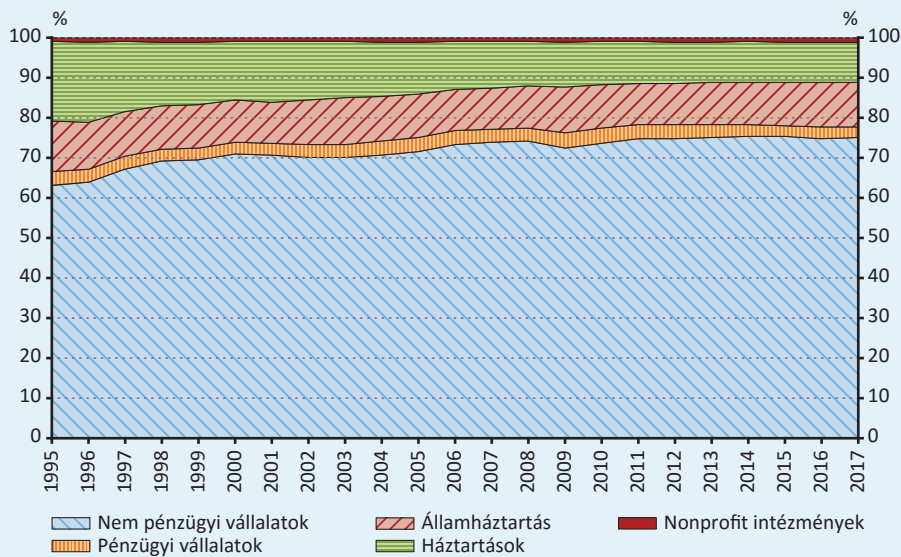
Tétel	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bruttó kibocsátás	37 039	38 920	41 741	38 026	40 675	43 950	43 703	45 805	49 097	51 688	52 765	56 931
Folyó termelőfelhasználás	-	24 823	25 875	27 932	24 860	29 406	28 981	30 046	32 063	33 772	34 399	36 909
Bruttó hozzáadott érték	12 216	13 045	13 809	13 166	13 706	14 545	14 722	15 759	17 034	17 916	18 365	20 022
Munkavállalói jövedelem	-	7 056	7 624	8 074	7 873	8 371	8 554	8 776	9 171	9 036	9 814	10 684
Adók és támogatások egyenlege	-	368	559	522	414	238	202	355	529	644	900	922
Tulajdonosi jövedelmek és egyéb transzferek egyenlege	-	1 700	2 116	1 502	1 762	1 879	2 247	1 865	2 599	3 042	2 465	2 987
Bruttó rendelkezésre álló jövedelem	3 092	2 746	3 176	3 467	3 832	4 093	3 689	4 763	4 735	5 194	5 187	5 429
Bruttó megtakarítás	3 092	2 746	3 176	3 467	3 832	4 093	3 689	4 763	4 735	5 194	5 187	5 429
Beruházás és tőkefinanszírozás egyenlege	-	3 472	3 382	3 936	3 135	3 196	3 132	3 426	4 165	3 488	4 237	4 665
Nettó hitelnyújtás (+) /nettó hitelfelvétel (-)	-380	-636	-759	806	697	897	557	1 337	570	1 706	949	764
Statistikai hiba, nem pénzügyi vállalati szektor	254	33	587	553	281	491	-153	373	459	1 147	1 131	1 621
Nettó finanszírozási képesség (+) /nettó finanszírozási igény (-)	-633	-669	-1 347	253	415	406	710	964	112	559	-182	-857
Pénzügyi eszközök tranzakciója	4 524	4 426	1 006	1 506	158	3 908	335	1 937	3 018	1 188	3 293	3 900
Kötelezettségek tranzakciója	5 157	5 095	2 352	1 252	-258	3 503	-375	974	2 907	629	3 475	4 757

Forrás: KSH, nemzeti számlák, MNB, pénzügyi számlák.

A nemzeti számlák rendszerében a termelés folyamatát a termelési számla írja le. A termelési számla bemutatja az egyes szektorok bruttó⁹ kibocsátásának értékét, és az ennek előállításához felhasznált anyagok és szolgáltatások értékét, a folyó termelőfelhasználást. A bruttó kibocsátás és a folyó termelőfelhasználás különbsége a bruttó hozzáadott érték, amely a termelési számla egyenlege. A bruttó hozzáadott érték mutatja meg, hogy a termelés során mennyi új érték keletkezik az adott időszakban. A szektorok bruttó hozzáadott értékeinek összege és a termékadók és -támogatások egyenlege együttesen a bruttó hazai terméket, a GDP-t teszik ki. A GDP az a mutató, amellyel leggyakrabban írják le egy gazdaság teljesítményét.

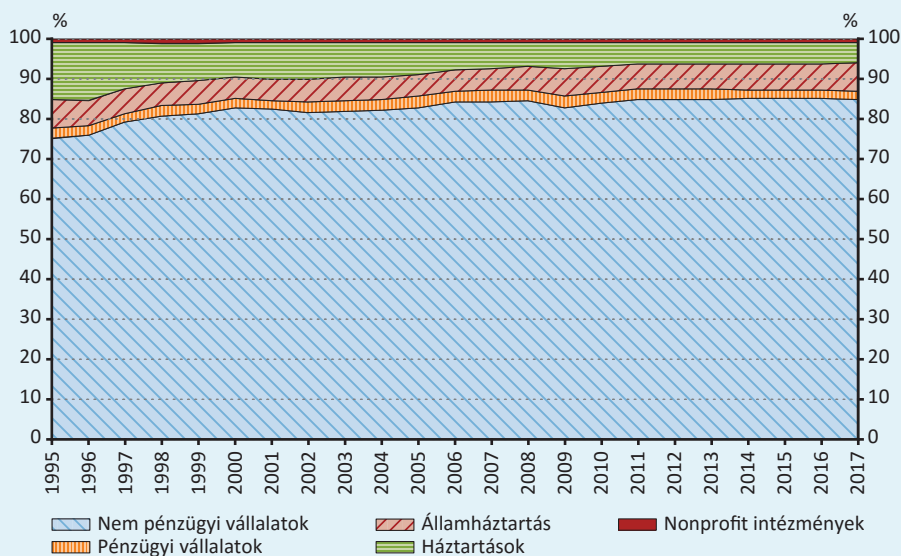
A termelés folyamatában az intézményi szektorok közül a nem pénzügyi vállalatok játsszák a legfontosabb szerepet. Mind a bruttó kibocsátás, mind a termelőfelhasználás, mind a hozzáadott érték tekintetében a nem pénzügyi vállalatokra jut a legnagyobb rész a szektorok között.

2.2.1. ábra
A bruttó kibocsátás megoszlása a szektorok között, százalék

Forrás: KSH, nemzeti számlák

2.2.2. ábra
A folyó termelőfelhasználás megoszlása a szektorok között, százalék

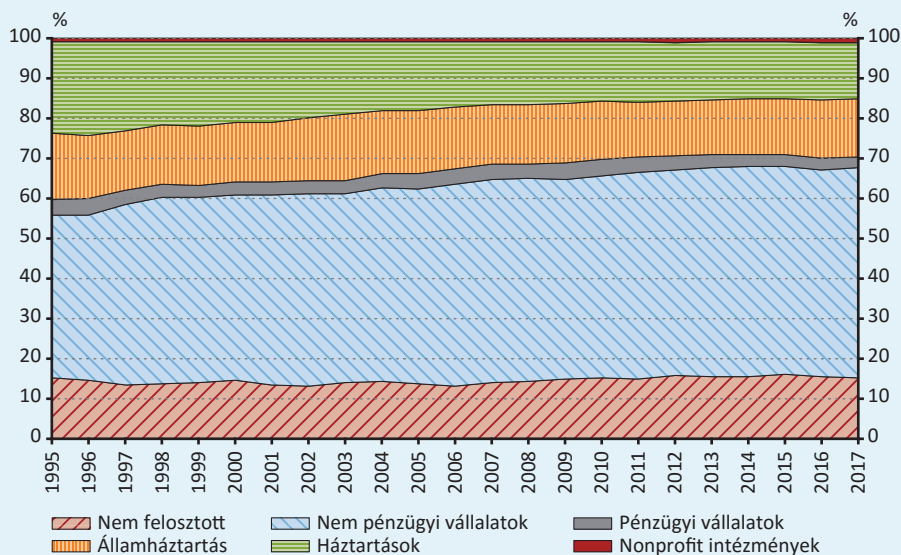
Forrás: KSH, nemzeti számlák

⁹ Ebben a fejezetben a mutatószámok előtti bruttó jelző azt fejezi ki, hogy a mutató értékéből az állótőke felhasználás, vagyis az amortizáció nem lett levonva.

A nem pénzügyi vállalatok részesedése a teljes bruttó kibocsátásból az utóbbi években 70 százalék körül alakult, és hosszabb időszakot alapul véve a nem pénzügyi vállalatok részesedése enyhén növekedő a háztartási szektor rovására.

A folyó termelőfelhasználás terén szintén domináns a vállalati szektor, a termeléshez szükséges áruk és szolgáltatások körülbelül 80 százalékát ebben a szektorban használják fel.

2.2.3. ábra
A bruttó hozzáadott érték megoszlása a szektorok között, százalék

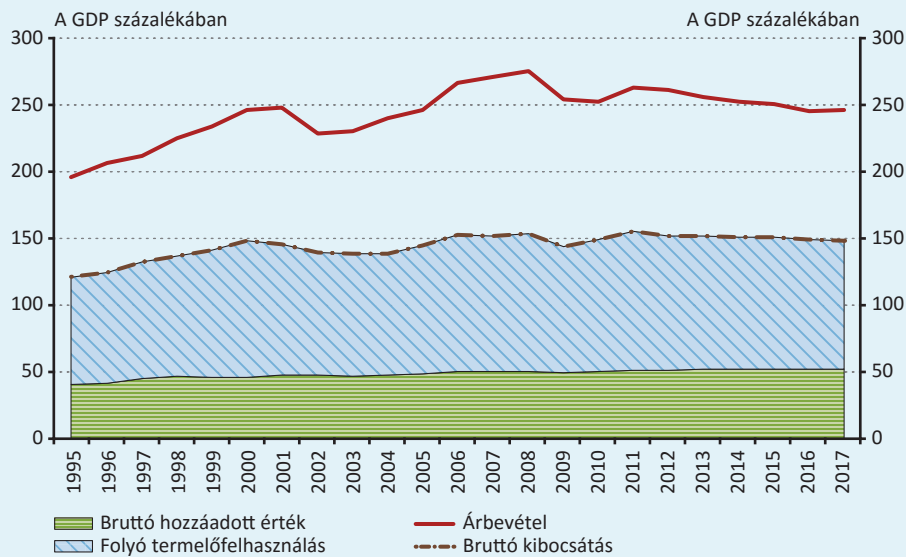

Forrás: KSH, nemzeti számlák

A bruttó hozzáadott érték megoszlását vizsgálva az látható, hogy a nem pénzügyi vállalatok részesedése itt is kiemelkedik a többi szektorhoz képest, és növekedő tendenciát mutat a háztartások rovására. Ennek az az oka, hogy a háztartási szektorba tartozó önálló vállalkozások hozzáadott értéke nem növekedett olyan mértékben, mint a nem pénzügyi vállalatok szektorába tartozó társaságoké. A GDP termelésének közel fele a nem pénzügyi vállalati szektorban történik, és a GDP növekedése a vizsgált időszakban főként ebben a szektorban valósult meg, mivel a többi szektor részesedése stabil volt vagy éppen csökkenő, mint a háztartási szektor esetében.

A bruttó hozzáadott érték egy részét nem lehet szektorokra felosztani. Ez a szektorokra nem felosztott rész a termékadók és -támogatások egyenlege, amelynek használatára azért van szükség, mert a bruttó hazai terméket piaci áron mérjük.

2.2.4. ábra
A nem pénzügyi vállalatok termelési folyamatai, a GDP százalékában

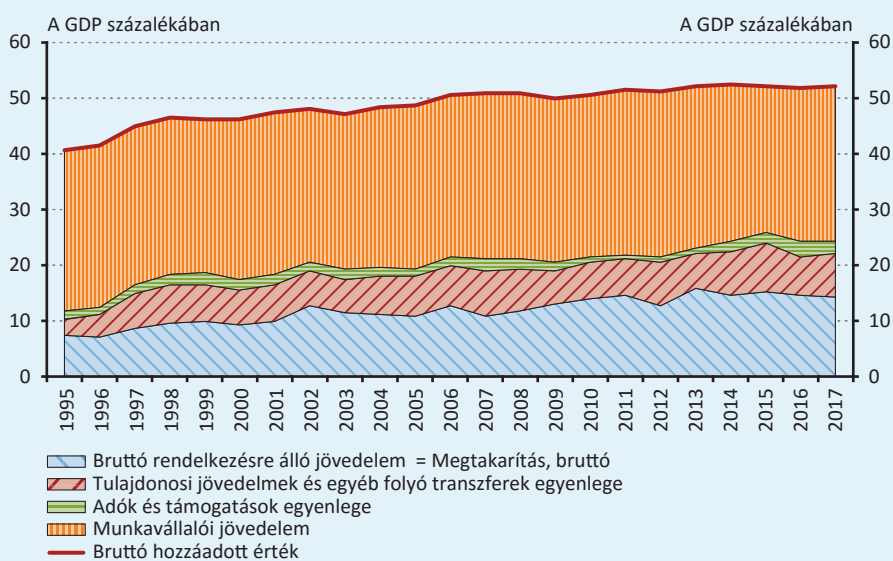

Forrás: KSH, nemzeti számlák, MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis

A nem pénzügyi vállalatok bruttó kibocsátása a vizsgált időszakban a GDP 120 és 160 százaléka között alakult. A 2.2.4. ábrán szerepel a nem pénzügyi vállalatok összesített számviteli eredménykimutatásából származó árbevétel adat is. Látható, hogy a kibocsátás egy alacsonyabb szinten szorosan együtt mozog az árbevétel idősorával, mivel a kibocsátás adatai alapvetően az árbevételből származnak bizonyos korrekciós tételek alkalmazásával, amelyek közül a legnagyobb értéket az eladott áruk beszerzési értéke és a közvetített szolgáltatások jelentik.

A folyó termelőfelhasználás a szektorban körülbelül a kibocsátás kétharmadát érte el, így a hozzáadott érték aránya nagyjából egyharmad volt. A vállalatok hozzáadott értéke a GDP arányában kifejezve kisebb hullámzásokkal növekedő tendenciát mutatott a vizsgált időszakban.

2.2.5. ábra
A nem pénzügyi vállalatok jövedelemelosztási folyamatai, a GDP százalékában

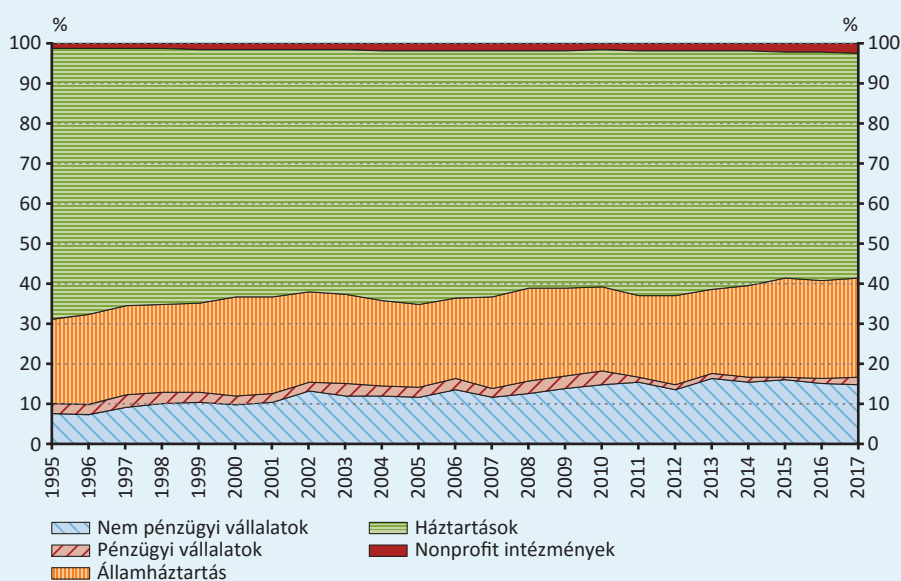
Forrás: KSH, nemzeti számlák

A nem pénzügyi vállalatok szektorában keletkezett bruttó hozzáadott érték a munkavállalók, az állam, a hitelezők és a tulajdonosok között kerül felosztásra. A kifizetett jövedelmek legnagyobb részét a munkavállalói jövedelmek teszik ki, itt a munkavállalói jövedelmek részét alkotja a munkaadók által fizetett társadalombiztosítási hozzájárulás is. Az államnak fizetett adókat jelentős mértékben ellensúlyozzák az államtól és az Európai Uniótól kapott támogatások, így végül az adók és támogatások egyenlege összességében a GDP-nek csak csekély részét teszi ki. A tulajdonosi jövedelmek a kamatok, az osztalékok és részesedések, az újrabefektetett jövedelmek és a bérleti díjak fizetett és kapott összegeinek a különbségét jelentik. A nem pénzügyi vállalatok a tulajdonosi jövedelmeket tekintve jellemzően nettó kifizetők.

A bruttó hozzáadott érték és a jövedelmek különbsége adja ki a szektor bruttó rendelkezésre álló jövedelmét. A vállalati szektorban a bruttó rendelkezésre álló jövedelem megegyezik a bruttó megtakarítással, mivel a nem pénzügyi vállalatok nem vesznek részt a fogyasztásban, így a rendelkezésre álló jövedelmük definíciószerűen megegyezik a megtakarításukkal.

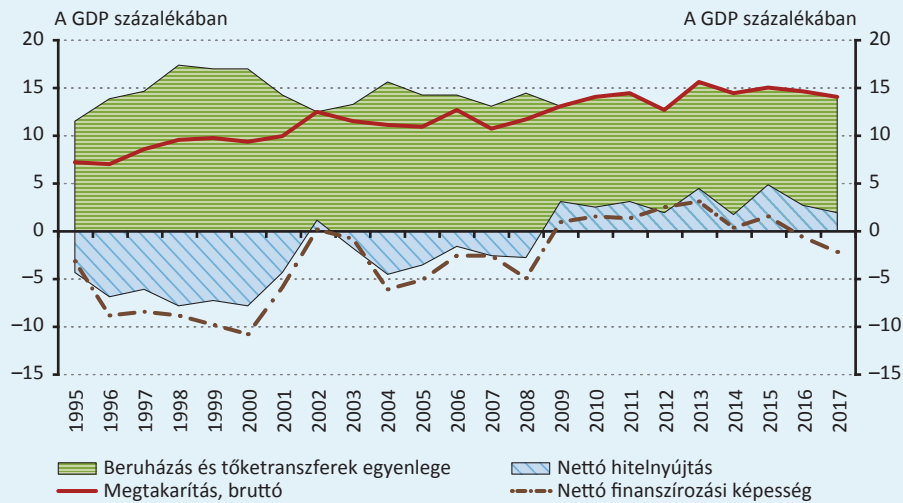
2.2.6. ábra
A rendelkezésre álló jövedelem megoszlása a szektorok között, százalék

Forrás: KSH, nemzeti számlák

A jövedelemelosztási folyamatok következményeként a nem pénzügyi vállalatok részesedése a bruttó rendelkezésre álló jövedelemből jelentősen kisebb, mint a bruttó hozzáadott érték esetében. A jövedelem döntő része a háztartásokhoz kerül, és az államháztartás részesedése is jelentős a rendelkezésre álló jövedelemből.

2.2.7. ábra
A nem pénzügyi vállalatok felhalmozási folyamatai, a GDP százalékában

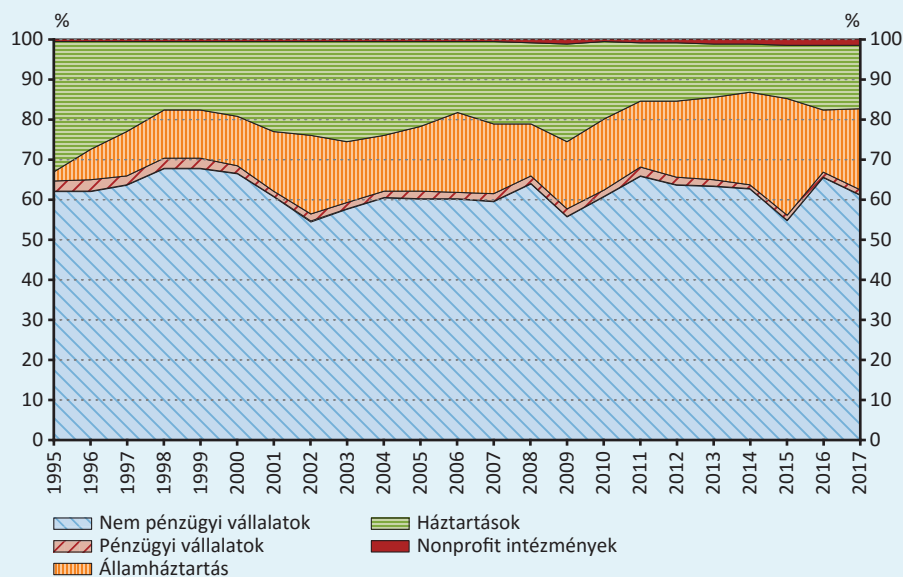
Forrás: KSH, nemzeti számlák, MNB, pénzügyi számlák

A nem pénzügyi vállalatok a megtakarításaikból fedezik a reáleszközök beszerzését, vagyis a beruházásaikat. Amennyiben a bruttó megtakarítások (és a tőke-transzferek egyenlege) nem fedezik a beruházásokat, akkor a vállalatoknak finanszírozási igénye keletkezik. Finanszírozási igény esetén a vállalatok növelik a kötelezettségeiket vagy csökkentik a pénzügyi eszközeiket.

A nem pénzügyi számlák adatai szerint a vállalatok megtakarításai a 2008-as pénzügyi válságig általában nem voltak elegendők a beruházásaik finanszírozására, ezért finanszírozási igényük keletkezett. A válság után a megtakarítások GDP arányos növekedése, valamint a beruházások csökkenése megfordította a helyzetet, és a nem pénzügyi vállalatok pénzügyi megtakarítókká váltak, amit a nettó hitelnyújtás pozitív értéke jelez.

A pénzügyi megtakarítás értéke a pénzügyi számlán is megjelenik mint a nettó finanszírozási képesség mutatója. A nettó finanszírozási képesség a pénzügyi eszközök és a kötelezettségek tranzakcióból eredő változásának a különbségéként jelenik meg a statisztikában. A tőkeszámlán megjelenő nettó hitelnyújtás és a pénzügyi számlán megjelenő nettó finanszírozási képesség mutatója közötti különbség statisztikai hiba, amely a statisztika minőségének fontos mutatója.

2.2.8. ábra
A beruházás megoszlása a szektorok között, százalék

Forrás: KSH, nemzeti számlák

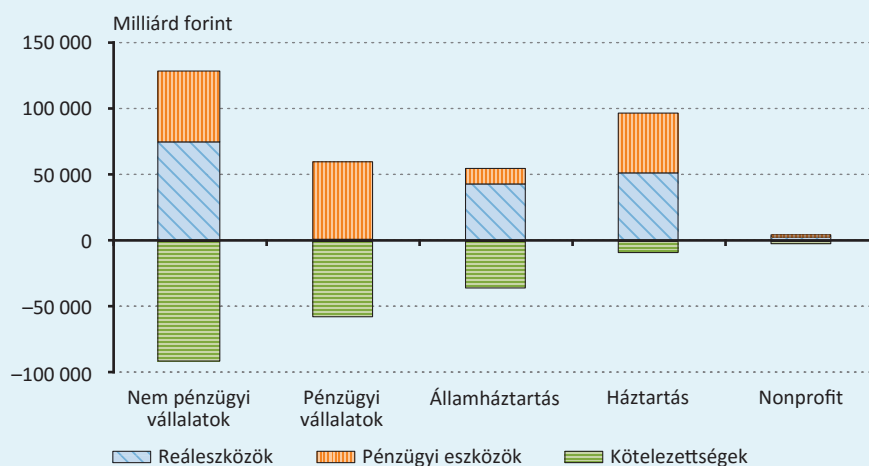
A felhalmozási folyamatokat tekintve a nem pénzügyi vállalatok vezető szerepet játszanak a gazdaságban, a beruházások döntő többsége, közel 60 százaléka ebben a szektorban történik. A háztartások részesedése itt is csökkenő tendenciát mutat, de elsősorban nem a nem pénzügyi vállalatokkal, hanem az államháztartással szemben.

2.3. A HAZAI NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK PÉNZÜGYI ÉS NEM PÉNZÜGYI VAGYONA

A nemzetiszámla-statisztika a rezidens (belföldi) gazdaságot öt fő szektorra bontja, amelyek eltérő szerepet játszanak a gazdaságban és ennek megfelelően eltérő vagyonszerkezettel és vagyonnagysággal rendelkeznek (2.3.1. ábra).¹⁰ A végső tulajdonos szektorok (államháztartás, háztartások, háztartásokat segítő nonprofit intézmények) pozitív nettó vagyonnal bírnak, eszközeik állománya meghaladja a kötelezettségeiket. Ezeknek a szektoroknak nincsenek tulajdonosi részesedésekből fakadó tartozásaik, eszközeiket saját megtakarításokból és hitel jellegű tartozásokkal finanszírozzák. Ezzel szemben a vállalati szektorok (pénzügyi és nem pénzügyi vállalatok) elméletileg az eszközeikkel megegyező nagyságú tartozásállománnyal rendelkeznek, nettó vagyonuk nulla közelében van. A tartozásállomány nagyságát a hitel jellegű tartozások mellett a tulajdonosi részesedések is meghatározzák, mivel a vállalatok vagyonát a tulajdonosok és a hitelezők együttesen biztosítják. A pénzügyi vállalatok döntően pénzügyi eszközökkel rendelkeznek, a nem pénzügyi vállalatok esetében a nem pénzügyi eszközök általában nagyobb arányt képviselnek a mérlegben a pénzügyi eszközökénél.

Magyarországon a legnagyobb vagyonnal rendelkező szektor a nem pénzügyi vállalatok szektora, akár az eszközök összességével, akár a kötelezettségek összességével mérjük a vagyont. A két oldalról mért statisztikai vagyoneérték azonban folyamatosan és jelentősen eltér egymástól, mert az eszközök könyv szerinti értéke alacsonyabb a statisztikában becsült piaci értéknél, ugyanakkor a kötelezettségeknél döntően a könyv szerinti értékeket használja a statisztika. Ezáltal a nem pénzügyi vállalatoknak jelentős pozitív nettó vagyona képződik a statisztikai prezentációban (2016 végén több, mint 36 ezer milliárd forint).¹¹

2.3.1. ábra
Hazai fő szektorok nem konszolidált eszközei és kötelezettségei 2016 végén, milliárd forint

Forrás: KSH, nemzeti számlák, MNB, pénzügyi számlák. A reáleszközök állománya becslést tartalmaz.

¹⁰ A nem pénzügyi eszközökre vonatkozó állományi statisztikák késői rendelkezésre állása miatt friss adatok közzétételére általában nincs lehetőség. A jelen adatközlés céljaira a nem pénzügyi eszközök kiegészítésére kerültek a nem termelt eszközökkel, amelyek egyelőre nincsenek megfigyelve a hazai statisztikában, illetve az állóeszközök adatait tovább-becsültük azokra az időszakokra, amelyekre vonatkozóan nincs még állományi statisztika.

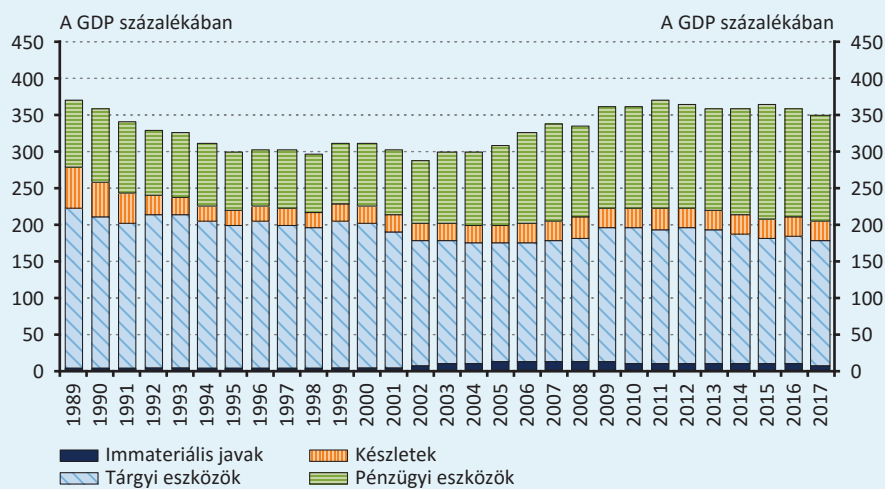
¹¹ A vállalati vagyonmérleg számviteli prezentációja könyv szerinti értéken természetesen nulla értékű nettó vagyont mutat, ezért lehetséges a vagyont két oldalról, az eszközök és a források felől, azonos összegben bemutatni.

A vállalati eszközállomány fő összetétele – pénzügyi és nem pénzügyi eszközök

A nem pénzügyi vállalatok statisztikáiban mért eszközállománya a GDP 300-370 százaléka között mozgott az elmúlt évtizedeket tekintve (2.3.2. ábra).¹² Ezen belül az állóeszközök és a nem termelt eszközök (immateriális javak és tárgyi eszközök) együttes állománya mindvégig a GDP 200 százaléka körül alakult, a pénzügyi eszközök nem konszolidált (a rezidens vállalatközi kapcsolatokat is tartalmazó) értéke pedig a GDP 80 százalékaról fokozatosan annak 150 százalékára emelkedett. Az 1990-es évek legelején tapasztalható magas vállalati készlet- és követelésállomány az évtized közepére mérséklődött. Ezt követően a készletállomány a GDP 22 százalékáról annak 28 százalékára bővült. A nem pénzügyi vállalatok pénzügyi kapcsolatai a 2000-es években erősödtek meg, a pénzügyi eszközök GDP-arányos értéke évről évre folyamatosan növekedett, a pénzügyi eszközök súlya az összesített vállalati mérlegben 25 százalékról 40 százalék fölé emelkedett (2.3.3. ábra). A nem pénzügyi vállalatok pénzügyi funkcióinak erősödése több ütemben és több területen ment végbe, erről a következőkben részletesen lesz szó.

2.3.2. ábra

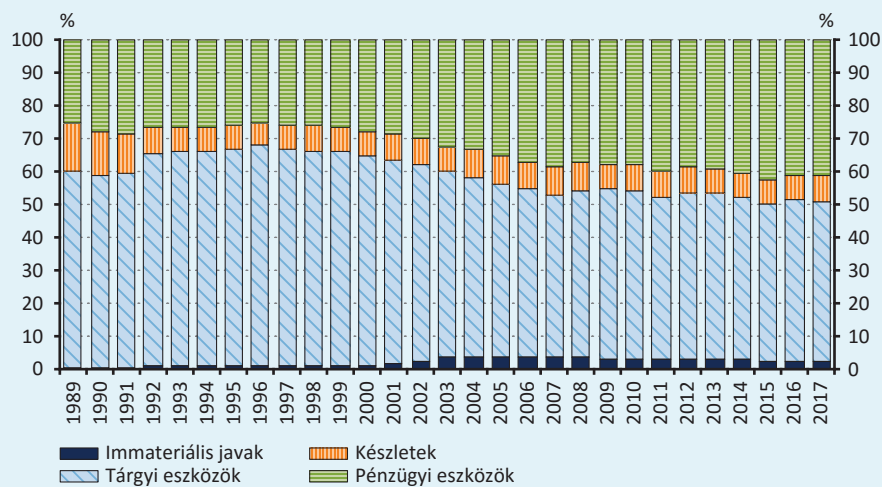
A nem pénzügyi vállalatok nem konszolidált eszközállománya a GDP százalékában

Forrás: KSH, nemzeti számlák, MNB, pénzügyi számlák. A reáleszközök állománya becslést tartalmaz.

2.3.3. ábra

A nem pénzügyi vállalatok nem konszolidált eszközállományának összetétele, százalék

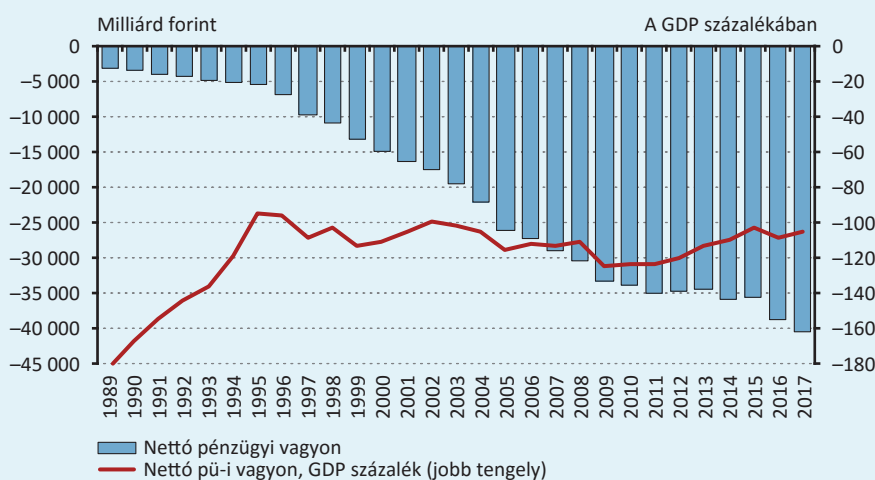
Forrás: a 2.3.2. ábrán feltüntetett adatok.

¹² Figyelembe kell venni, hogy az 1995 előtti adatok több tekintetben gyengébb minőségűek a későbbiekénél. 1991-ben és 1995-ben ugrás van a GDP-ben, 1992-ben számviteli váltás volt, illetve az állóeszköz-statisztika konzisztens adatai csak 1995-ig visszamenően állnak rendelkezésre.

A pénzügyi vagyon összetétele – pénzügyi eszközök és kötelezettségek

A nem pénzügyi vállalatok bár jelentős pénzügyi eszközállománnyal rendelkeznek, kötelezettségeik¹³ állománya jóval meghaladja azt. A vállalatok ugyanis forrásaik jelentős részét nem pénzügyi eszközökbe (tárgyi eszközökbe, immateriális javakba, készletekbe) fektetik, így a nettó pénzügyi vagyon rendre negatív egyenleget mutat. A szektor nettó pénzügyi tartozása 1989-ben 3 138 milliárd forint, 2000-ben 14 789 milliárd forint, 2017 végén pedig 40 308 milliárd forint volt a pénzügyi számlák adatai szerint. A nettó pénzügyi tartozás értéke az elmúlt 20 évben nominálisan a négyszeresére emelkedett, azonban mindvégig a GDP 100-125 százalékát tette ki ebben az időszakban (2.3.4. ábra). A nettó pénzügyi tartozás a rendszerváltás előtt jellemző kétszeres értékről 1995-re a GDP értéke alá csökkent, döntően a nem pénzügyi eszközök és a vállalati részesedések értékelésének elmaradása, értékvesztése következtében, miközben az áremelkedés jelentős volt.

2.3.4. ábra
A nem pénzügyi vállalatok nettó pénzügyi vagyona milliárd forintban és a GDP arányában

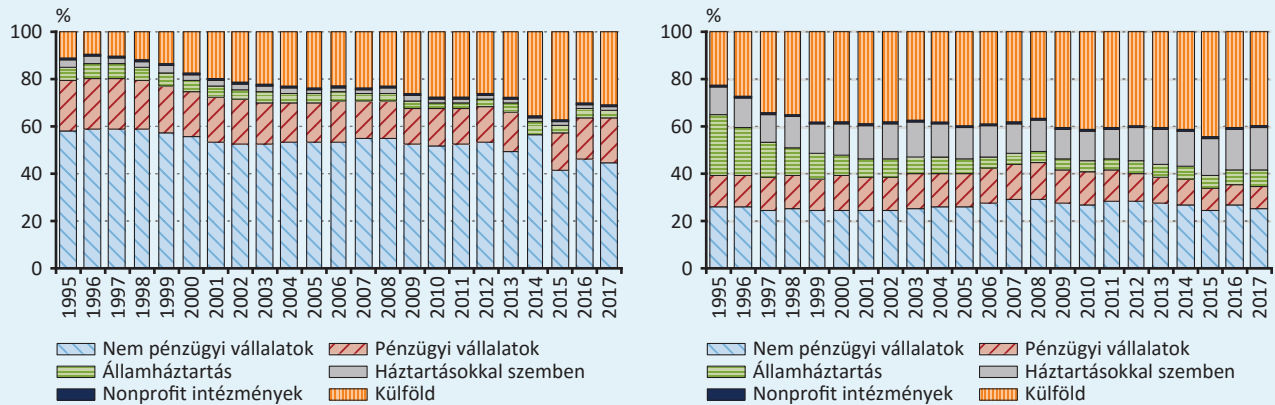
Forrás: MNB, pénzügyi számlák.

Amennyiben a nem pénzügyi vállalatok nettó pénzügyi vagyonát a partnerkapcsolatai alapján vizsgáljuk, megállapítható, hogy a nem pénzügyi vállalatok külfölddel szembeni nettó tartozása valamelyest meghaladta a belföldi szektorokkal szembeni nettó tartozását. 2017 végére a külfölddel szemben 20 555 milliárd forint (a GDP 54 százaléka), a belföldi szektorokkal szemben 19 753 milliárd forint (a GDP 52 százaléka) nettó tartozás halmozódott fel. Az elmúlt húsz évben a belföldi szektorok közül a háztartásokkal való kapcsolata bővült jelentősen (az időszak elejét jellemző 20 százalékos részarány az időszak végére 40 százalékra emelkedett), miközben arányaiban hasonló mértékben mérséklődött az államháztartással szemben fennálló nettó pénzügyi vagyona, a pénzügyi vállalatokkal szembeni kapcsolatában pedig az elmúlt három évben a követelése állománya már meghaladta a kötelezettségeket.

A vállalati szektor egyes partnerszektorokkal fennálló pénzügyi kapcsolatai azonban eltérően alakultak a követelések és a kötelezettségek terén (2.3.5. ábra). 2017-ben a pénzügyi eszközök állományának 45 százalékát a nem pénzügyi vállalatok egymás közötti követelése adták, míg ez a kötelezettségeknek csak a negyedét jelenti, melyben a hitelek, részvények és részesedések, valamint a kereskedelmi hitelek dominálnak. A külföldiekkel szemben a követelések (32 százalék) és a kötelezettségek (40 százalék) is jelentősek, és a belföldi vállalatközi kapcsolatokhoz hasonlóan itt is főként a hitelek, a kereskedelmi hitelek és a tulajdonosi részesedések a meghatározó instrumentumok. A háztartásokkal szemben a nem pénzügyi vállalatoknak döntően részesedés jellegű tartozásai vannak, ez teszi ki a háztartásokkal szembeni tartozásaik 85 százalékát. A pénzügyi vállalatokkal szemben a betét követelések és a hitel tartozások a jellemző kapcsolati formák, míg az államháztartással szemben az egyéb követelések és egyéb kötelezettségek, illetve a tulajdonosi tartozások jelennek meg nagyobb arányban.

¹³ Kötelezettségek (tartozások) alatt a statisztikai prezentációban a vagyonmérleg kötelezettség oldalát értjük, azaz a „saját források” és az „idegen források” együttesét, tehát a tulajdonosi részesedések is beletartoznak.

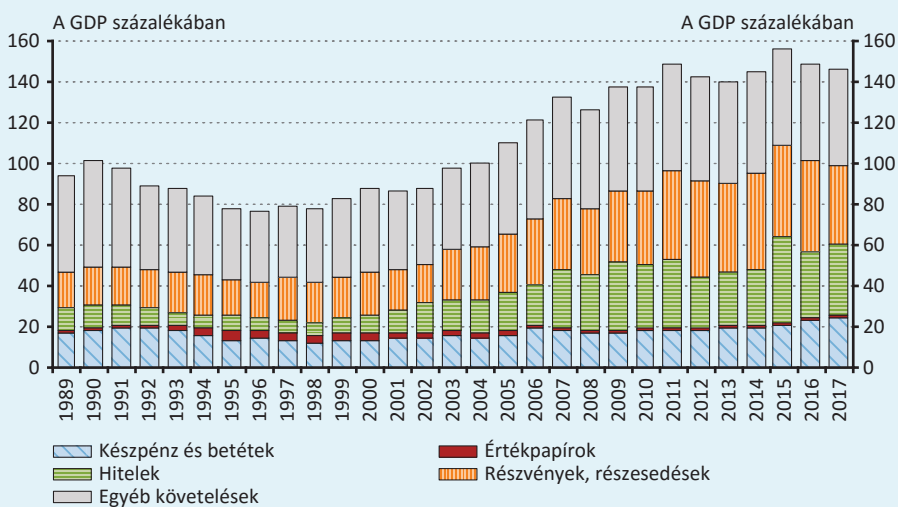
2.3.5. ábra
Nem pénzügyi vállalatok követeléseinek és kötelezettségeinek partnerszektor szerinti megoszlása, százalék

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, nem konszolidált állományok.

A szektor nem konszolidált pénzügyi eszközeinek állománya 2017 végén a GDP 145 százalékát tette ki, ezen belül legnagyobb (70 százalék körüli) arányban a hitelek, a részvények és részesedések és a kereskedelmi hitel instrumentumok szerepelnek. A kereskedelmi hitelek inkább a vállalatok egymás közötti kapcsolatában jellemzőek, a hitel instrumentum (főleg a tulajdonosi kapcsolatok révén) egyaránt megjelenik a belföldi és a külföldi vállalati kapcsolatban is. A pénzügyi eszközök között az egyéb követelések állománya (melynek döntő hányada kereskedelmi hitel) a legmagasabb, 2017-ben a GDP 47 százalékát tette ki. Az elmúlt húsz évben ugyanakkor legnagyobb mértékben a hitelkövetelések állománya emelkedett, a GDP 7 százalékáról a GDP 34 százalékára, de a tulajdonosi követelések is jelentősen bővültek, a GDP 20 százalékáról 39 százalékára. Ezek a vállalatközi finanszírozás fő instrumentumai is és ezek mutatják a vállalatok közötti pénzügyi kapcsolatoknak az elmúlt években megfigyelhető erősödését. A nem pénzügyi vállalatok pénzügyi eszközeiben viszonylag magas a likviditást biztosító pénzeszközök (készpénz és betétek) állománya, ennek részaránya ugyanakkor viszonylag stabil, 17 százalék körül alakult az elmúlt időszakban. Ugyanakkor csökkent a szektor pénzügyi eszközeiben a hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok részaránya (4 százalékról 1 százalékra) és elenyésző a biztosítástechnikai tartalékok és a pénzügyi derivatívák állománya is. (2.3.6. ábra)

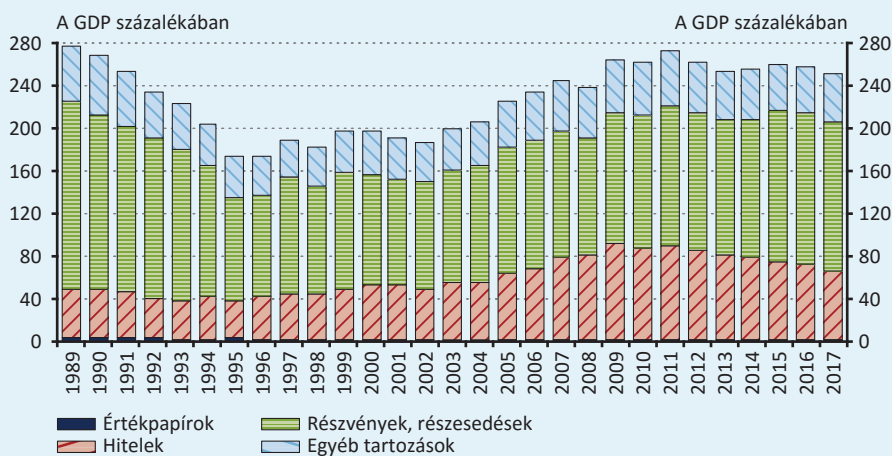
2.3.6. ábra
Vállalati követelések állománya főbb instrumentumonként, a GDP arányában

Forrás: MNB, pénzügyi számlák. Nem konszolidált állományok. A derivatívák is az egyéb követelések között.

A nem pénzügyi vállalatok nem konszolidált tartozásállománya 2017 végén a GDP mintegy 250 százalékát tette ki, ennek 55 százaléka volt a tulajdonosi részesedés, 26 százaléka a felvett hitel, 18 százaléka az egyéb kötelezettség és alig 1 százaléka a hitelviszonyt megtestesítő értékpapír (2.3.7. ábra). A nem pénzügyi vállalatokra leginkább jellemző forrásfajta tehát a tulajdonosi követelések és a hitelek. Értékpapírok (kötvények) kibocsátásával a vállalatoknak csak egy szűk köre él, az egyéb kötelezettségek döntő hányadát pedig a kereskedelmi hitelek (szállítói tartozások) teszik ki. Az elmúlt évtizedekben kisebb arányeltolódás figyelhető meg a tulajdonosi részesedésektől a hitelek felé. Ez különösen a 2005-2009 közötti időszakban volt jellemző, amikor a hiteltartozás állománya a GDP 62 százalékáról a GDP 91 százalékára emelkedett. A nagyobb növekedés a külföldi forrásbevonásnál jelentkezett, illetve ennél az instrumentumnál szembetűnő a vállalkozói kapcsolatok felerősödése is. 2009 után, a pénzügyi válság következtében megállt a felvett hitelek állományának dinamikus növekedése, tulajdonképpen csak a részesedés formájában történő forrásbevonásnál figyelhető meg a GDP arányában mért növekedés. A kereskedelmi hitelek súlya kevésbé változott az elmúlt évtizedekben, a GDP 24 és 35 százaléka között mozgott.

2.3.7. ábra
Vállalati kötelezettségek állománya főbb instrumentumonként, a GDP arányában

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, nem konszolidált állományok. A derivatívák is az egyéb tartozások között.

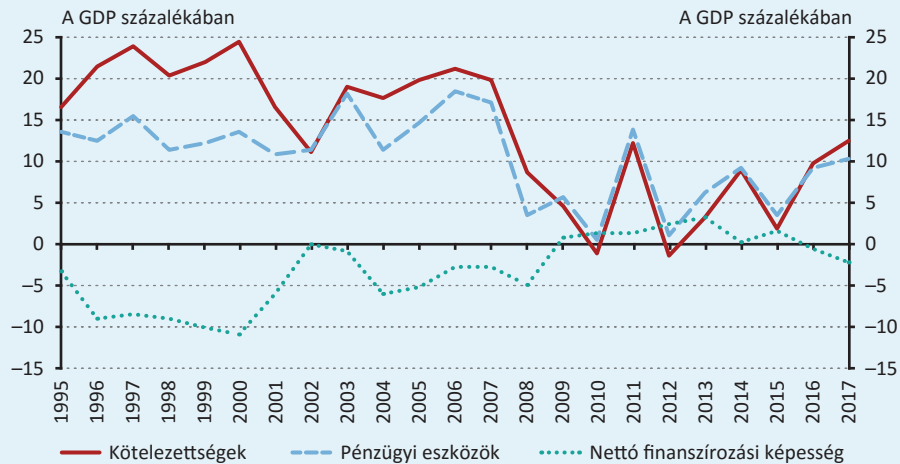
2.4. A NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK FINANSZÍROZÁSI FOLYAMATAI

A gazdasági szektorok pénzügyi vagyonának alakulását alapvetően két tényező befolyásolja, egyrészt az egyes instrumentumok adásvételének, a finanszírozásnak a tranzakciói, másrészt hatása van a pénzügyi vagyon alakulására az átértékelődésnek, a piaci árak, árfolyamok változásának. Kisebb mértékben szerepet játszhatnak az állományváltozásokban ezeken kívül a technikai és klasszifikációs változásokat tükröző egyéb volumenváltozások is. A pénzügyi eszközök és kötelezettségek tranzakcióinak különbsége a nettó finanszírozási képesség (más néven pénzügyi megtakarítás), ez mutatja a nettó pénzügyi vagyon tranzakcióból eredő változását egy adott időszakban. Ha pozitív, ez az a nettó összeg, amelyet valamely szektor más szektorok finanszírozására rendelkezésre bocsát, illetve ha negatív, ez az az összeg, amelyet igénybe vesz más szektoroktól valamely időszakban (nettó finanszírozási igény).

A nem pénzügyi vállalatok nettó finanszírozási képessége 2017-ben a GDP -2,2 százalékát tette ki, vagyis finanszírozási igénye keletkezett a szektornak a pénzügyi számlák adatai szerint. Hasonló volt a helyzet 1995-2008 közötti időszakban is, a nem pénzügyi vállalatoknak működési kiadásai, beruházásai finanszírozásához plusz forrásra volt szüksége. Legnagyobb finanszírozási igénye 2000-ben keletkezett a szektornak, ez akkor a GDP 11 százalékát tette ki. Változás a pénzügyi válságot követően következett be, a 2009-2015 közötti időszakban a megtakarítások növekedése, a beruházások csökkenése miatt a szektornak nettó finanszírozási képessége keletkezett. Ebben az időszakban mind a követelések, mind a kötelezettségek tranzakciói visszaestek a korábbi mértékhez képest, de mivel a beruházások elmaradása és a támogatások emelkedése miatt felszabaduló forrásokat a vállalatok jellemzően pénzügyi eszközökbe fektették, a pénzügyi eszközök tranzakciói meghaladták a kötelezettségeiket. Az elmúlt két évben ismét a GDP 1-2 százalékát kitevő finanszírozási igénye keletkezett a nem pénzügyi vállalatoknak. (2.4.1. ábra)

2.4.1. ábra

A nem pénzügyi vállalatok éves nettó finanszírozási képességének alakulása a GDP százalékában

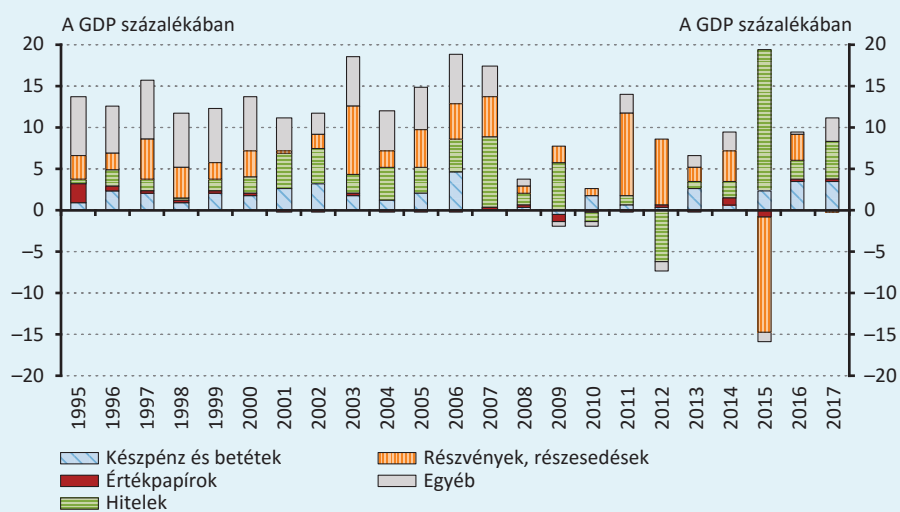

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, nem konszolidált tranzakciók.

A nem pénzügyi vállalatok követeléseinek tranzakciói a pénzügyi válságot megelőző időszakban a GDP 11-18 százalékát tették ki, majd a válságot követő időszakban a GDP 1-8 százalékára estek vissza, az elmúlt két évben pedig már ismét magasabb, a GDP 9-10 százalékára emelkedtek. A válság előtti időszakban elsősorban a nyújtott hitelek, tulajdonosi követelések és a kereskedelmi hitelek tranzakciói hatására emelkedett a vállalatok pénzügyi vagyona. Kezdetben ezen instrumentumok tranzakciói a külfölddel szembeni kapcsolatokban bővültek nagyobb mértékben, majd a vállalatok egymás közötti pénzügyi kapcsolata erősödött, összefüggésben azzal, hogy egyre több olyan vállalatcsoport alakult, amelyek vagyonkezelő, vagy csoportfinanszírozó tevékenységet végeznek. A válságot követő években megállt a tulajdonosi hiteleken keresztül megvalósuló forráskiáramlás, helyette ugyanakkor növekedtek mind a belföldi, mind a külföldi vállalatokban megszerzett tulajdonosi részesedések. Az elmúlt két évben a pénzügyi eszközök állományának növekedésében meghatározó volt a vállalatok betételhelyezésének emelkedése is, ezen belül is a folyószámla betétek tranzakciója volt kiugró mértékű. (2.4.2. ábra)

2.4.2. ábra

A nem pénzügyi vállalatok követeléseinek tranzakciói a GDP százalékában

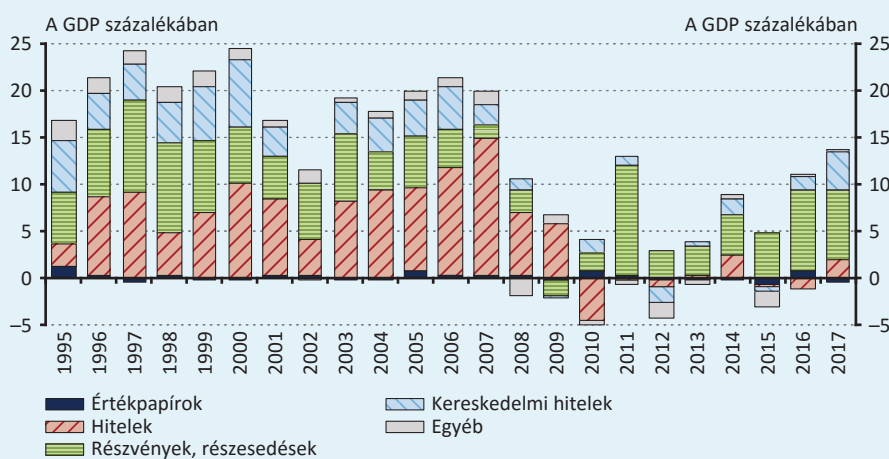

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, nem konszolidált tranzakciók.

A nem pénzügyi vállalatok kötelezettségeinek alakulását is eltérő folyamatok jellemezték a pénzügyi válságot megelőző és az azt követő időszakban. A tartozások tranzakcióból eredő növekedése a 2008 előtti években általában a GDP 20 százaléka körüli értéket tett ki. A finanszírozás fő formái ekkor a hitelek és a tulajdonosi részesedések voltak (2.4.3. ábra). Kezdetben a tulajdonosi részesedések dominálták a forrásokat, majd a hitelek felé tolódott el a hangsúly. Ezen túlmenően a kereskedelmi hitelek és előlegek miatti tartozás (az áruszállításból és szolgáltatásból fakadó tartozás) is jelentős volt, az egyes években a tranzakciók a GDP 2-7 százalékát tették ki. Ennek döntő része belföldi vállalatközi tartozást jelent, kisebbik hányada külföldi szállítókkal szemben állt fent. Jelentősen megváltoztak a finanszírozási folyamatok a pénzügyi válságot követő időszakban. A kötelezettségek tranzakciói a megelőző időszakhoz képest jóval alacsonyabb szintre estek (a GDP 1-10 százaléka), csökkent az idegen források bevonása a finanszírozásba, a hitelezés és a kereskedelmi hitelek szerepe is háttérbe szorult, és a nem pénzügyi vállalatok számára a finanszírozás fő formájává a tulajdoni részesedéseken keresztül történő forrásbevonás vált. Csak az utóbbi két évben, 2016-2017-ben látszik ismét a kereskedelmi hitelek és a pénzügyi vállalatoktól felvett hitelek esetében növekvő irányú változás.

2.4.3. ábra
A nem pénzügyi vállalatok kötelezettségeinek tranzakciói a GDP százalékában

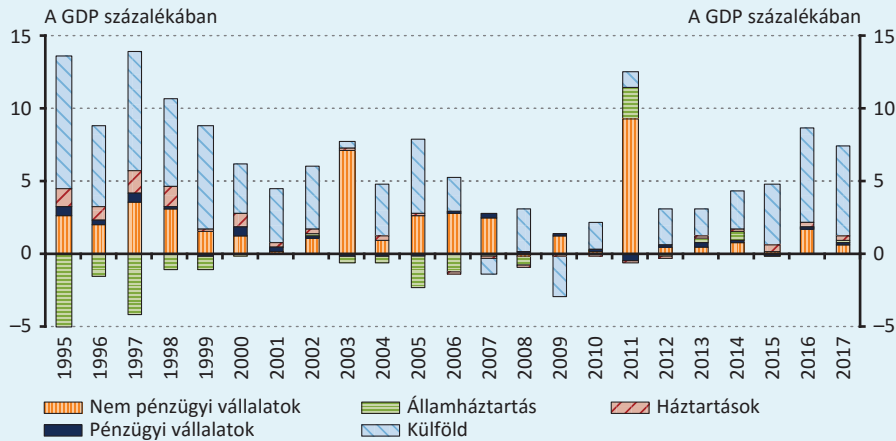

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, nem konszolidált tranzakciók.

A nem pénzügyi vállalatok kötelezettségeinek több mint 50 százalékát a tulajdonosi részesedések teszik ki. Az elmúlt húsz évben tranzakcióból adódóan legnagyobb mértékben a külföldi tulajdonú vállalati részesedések állománya emelkedett (a GDP 3 százaléka), de folyamatosan bővültek a vállalatközi tulajdonban lévő részesedések is (a GDP 2 százaléka). Vállalati részesedéseket legkisebb arányban a pénzügyi vállalatok birtokolnak, és ebben nem is történt lényeges változás az elmúlt időszakban. Bár a vizsgált időszak első felében csökkent tranzakcióból adódóan az államháztartás tulajdonában lévő részesedések állománya, az utóbbi években ismét megfigyelhető kisebb állami részesedésvásárlás. A háztartási tulajdonban lévő vállalatok száma is folyamatosan növekszik, a tulajdonosi részesedések formájában fennálló tartozás mintegy negyede érinti ezt a szektort. (2.4.4. ábra)

2.4.4. ábra

A nem pénzügyi vállalatok tulajdonosi részesedéseinek tranzakciói a GDP százalékában

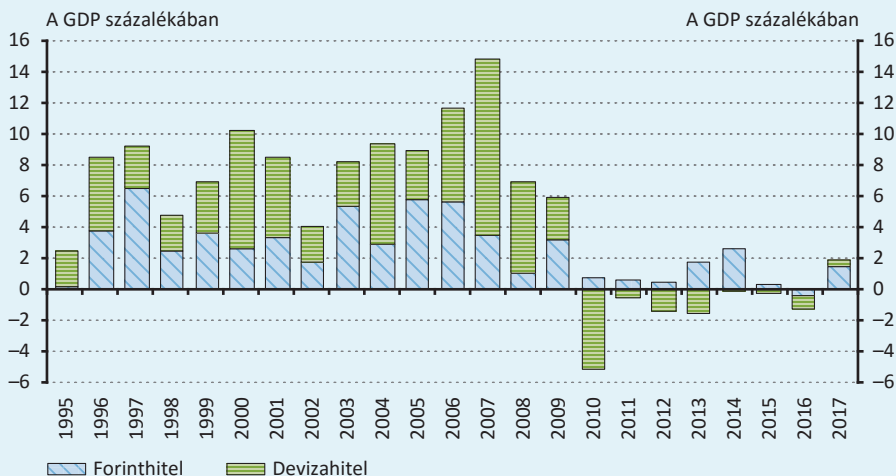

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, tranzakciók partnerszektor bontásban.

A tulajdonosi részesedések mellett a hitelek is jelentős szerepet játszanak a vállalatok finanszírozásában. A pénzügyi válságot megelőző időszakban a forint- és devizahitelek magas kamatkülönbözete, illetve az árfolyamok kisebb változékonysága kedvezővé tette a vállalatok számára a devizahitel-felvételt, ezen belül is a svájci frank alapú hitelek felvétele volt jelentős (2.4.5. ábra). 2008-ra a vállalati hiteltartozás több mint fele már devizában állt fenn. A válságot követően azonban megváltozott a helyzet, a devizahitelezés mind keresleti, mind kínálati tényezők hatására háttérbe szorult. A nem pénzügyi vállalatok visszafogták a beruházásaikat, a felszabadult forrásaikat pedig részben a hitelek törlesztésére fordították. 2017-ben látszik ismét fordulat a hitellel történő finanszírozásban. Míg a devizahitelek állománya 2010-től folyamatosan csökkent tranzakcióból adódóan, 2017-ben a hitelfelvétel mintegy negyede már ismét a devizahitel folyósításoknak volt tulajdonítható. Bár 2016-ban összességében a forinthitelek esetében is a nettó törlesztés volt a jellemző, ekkor már ismét jelentősen bővült tranzakcióból adódóan a pénzügyi vállalatok által nyújtott hitelek állománya, ezt azonban ekkor még ellensúlyozta a tulajdonosi hitelek, illetve egyedi nagyvállalati hitelek esetében bekövetkezett állománycsökkenés.

2.4.5. ábra

A nem pénzügyi vállalatok hiteltartozásainak tranzakciói a GDP százalékában

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, nem konszolidált tranzakciók.

2.5. KÖZÖSSÉGI NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK PÉNZÜGYI SZÁMLÁI

A nemzeti számlákra vonatkozó nemzetközi módszertani ajánlások (SNA 2008, ESA 2010) tartalmazzák a vállalati szektorok (S.11 és S.12) tulajdonlás szerinti alszektorokra bontását, azaz a közösségi (public), a belföldi magán, illetve a külföldi tulajdonú (irányítású) vállalatok elkülönítését a szektorokon belül. Ez azt jelenti, hogy a közvetlen vagy közvetett többségi állami, illetve önkormányzati tulajdonú (pontosabban: állami vagy önkormányzati irányítás alatt álló) vállalatokat a közösségi vállalatok csoportjába soroljuk, a közvetlenül vagy közvetve többségi külföldi tulajdonban lévő, külföldi irányítással működő vállalatokat a külföldi tulajdonú vállalatok jelzővel illetjük, a fennmaradó vállalati kört pedig belföldi magán tulajdonú vállalatoknak tekintjük. Ezeknek a vállalatoknak jellemzően háztartások a közvetlen vagy végső tulajdonosaik. Kiemelt jelentősége miatt, a hazai pénzügyiszámla-statisztika ezek közül a közösségi vállalatok pénzügyi számláit éves gyakorisággal bemutatja. A másik két vállalati csoport pénzügyi mutatóira a jelen kiadványban, a mikroadatokkal foglalkozó fejezetben adunk becslést. Valójában a közösségi vállalatok pénzügyi számlái is tisztán mikroadatok alapján készülnek, úgy, hogy erre a szűkebb vállalati csoportra vonatkozóan megtörténik az egyedi számviteli adatok megfeleltetése a pénzügyi számlák instrumentumainak.

Közösségi vállalatok a hazai statisztikában

A közösségi vállalatok csoportja a hazai gyakorlatban a központi kormányzat irányításával működő (állami) és a helyi önkormányzatok irányítása alatt álló (önkormányzati) vállalatokat jelenti.¹⁴ A közvetlen állami vagy önkormányzati irányítású vállalatok mellett azok leányvállalatait is a közösségi vállalatok közé soroljuk. Mindezeket a vállalatokat 2010-től kezdődően különíti el az MNB a vállalati szektorokon belül, ekkortól kezdve vezeti a szervezeti regiszter adatait és ekkortól indult az éves közösségi vállalati pénzügyi számlák összeállítására is.¹⁵ A közvetlen állami és önkormányzati tulajdonú vállalatok azonosítása évente, az éves társasági adóbevallásban¹⁶ szereplő jegyzett tőke tulajdonosi bontása alapján történik. A leányvállalataik feltérképezéséhez a vállalatok éves beszámolóiban közölt információk nyújtanak segítséget.¹⁷ A pénzügyi számlák a társasági adóbevallások és az éves beszámoló adatbázisán készülnek, de kiegészítő statisztikai adatszolgáltatások is szükségesek ahhoz, hogy az állományi adatok és az éves állományváltozások összetevői megfelelő részletettségűvel és pontossággal álljanak elő.

A nemzeti számlák korábbi módszertani kézikönyvei (SNA 93, ESA 95) ajánlásként tartalmazták a pénzügyi (S.12) és a nem pénzügyi (S.11) vállalati szektor bontását fő tulajdonos szektorok szerint. A megújított kézikönyvek (SNA 2008, ESA 2010) ezen belül kiemelten foglalkoznak a közösségi vállalatok körével: egyrészt definiálják a közösségi szektor fogalmát, amely az államháztartás és a közösségi vállalatok együttese, másrészt számos ponton szabályozzák a tulajdonosok (kormányzati szervek) és a tulajdonukban lévő vállalatok közötti pénzügyi kapcsolatok statisztikai elszámolását. Fontos megjegyezni, hogy nem minden állami, illetve önkormányzati irányítású vállalat kerül a közösségi vállalatok csoportjába, hanem egyes vállalatok közvetlenül az államháztartásba (kormányzati szektorba) kerülnek.¹⁸

A közösségi vállalatok köre

A közösségi vállalatok listáján 2017 végére vonatkozóan 2 125 darab vállalatot tart nyilván az MNB. A vizsgált időszakban a vállalatok számát tekintve nem volt lényeges elmozdulás, számuk 2 200 és 2 300 között mozgott, a közösségi vállalati körbe be- illetve onnan kikerülő vállalatok száma hozzávetőlegesen kiegyensúlyozták egymást. 2017-ben mutatkozott egyedül nagyobb csökkenés a vállalatok számában, amit elsősorban az önkormányzati tulajdonban lévő vállalatok nagyobb arányú megszűnése és az új alapítású vállalatok számának visszaesése okozott. 2017 végén a közösségi vállalatok mintegy negyede volt állami tulajdonban, ez az arány a vizsgált időszakban lényegében nem változott (2.5.1. ábra).

¹⁴ A társadalombiztosítási alszektor már közel húsz éve nem rendelkezik vállalati tulajdoni részesedésekkel.

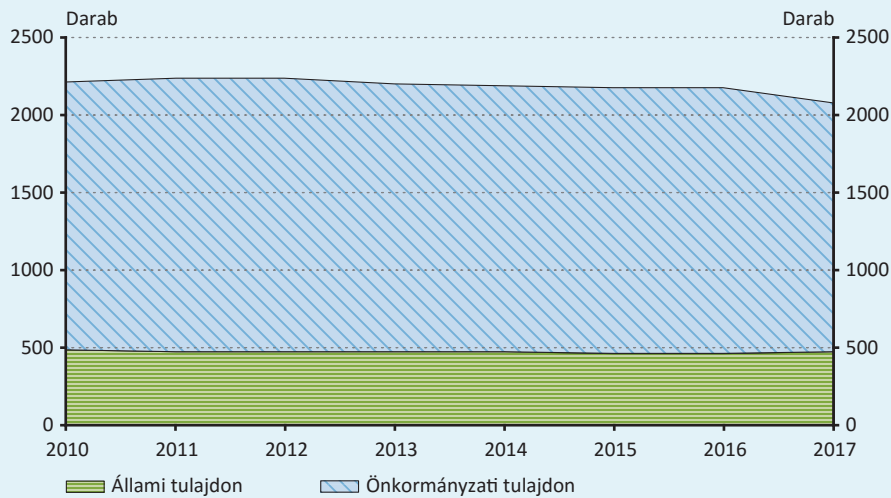
¹⁵ Ennek megfelelően ez az elemzés is a 2010 és 2017 közötti időszakot öleli fel.

¹⁶ A társasági adóbevallások adatait az MNB a NAV-tól veszi át statisztikai felhasználás céljából. Részletesebben lásd a következő fejezetben.

¹⁷ A vállalatok éves beszámolóit az IM-től veszi át az MNB, illetve a közzétett beszámolókat használja. Részletesebben lásd a következő fejezetben.

¹⁸ Az MNB az adatszolgáltatási rendeletek mellékleteként közzéteszi és folyamatosan frissíti a statisztikai céllal az államháztartásba sorolt vállalatok listáját, illetve a pénzügyi számlák háttér-információi között publikálja a besorolt nagy vállalatok összesített negyedéves mérlegét.

2.5.1. ábra
A közösségi vállalatok számának alakulása 2010-2017 között, darab

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, statisztikai célú vállalati adatbázis.

A közösségi vállalati alszektorba alapítás, vásárlás vagy átsorolás útján kerülhet be egy vállalat, a kikerülés oka pedig megszűnés, eladás, vagy az államháztartásba történő besorolás lehet, döntően azonban az új alapítások és a megszűnések befolyásolták a közösségi vállalatok számának alakulását. Ha az anyavállalat tekintetében tulajdonosváltás történik (tehát létrejön vagy megszűnik a közösségi tulajdonlás), ez magával vonja a többségi tulajdonában álló leányvállalatok be- illetve kikerülését is a közösségi alszektorból. A 2017 végén közösségi tulajdonban lévő vállalatok mintegy harmada 2000 előtt jött létre. Egy részük a rendszerváltás előtti állami vállalatok jogutódjaként alakult újjá az átalakulási törvény alapján, általában részvénytársasági formában. Az állami tulajdonban maradt vállalatok tulajdonosi joggyakorlója az ÁV/ÁVÜ (majd ÁPV Rt., később MNV Zrt., MFB Zrt.) lett, de közvetlen minisztériumi tulajdonban is maradtak vállalatok. 1994-től az addig állami tulajdonban lévő, és a megyei önkormányzatok felügyelete alatt álló vállalatok a működési területükön lévő önkormányzatok tulajdonába kerültek, és önkormányzati vállalatként működtek tovább.¹⁹ A közösségi tulajdonban lévő vállalatok a vizsgált időszak egészében döntően nem pénzügyi vállalatok voltak, a pénzügyi vállalatok számaránya 1 százalék körül alakult. Gazdálkodási formájukat tekintve 2017 végén mintegy 300 vállalat működött részvénytársasági formában, emellett túlnyomó részük korlátolt felelősségű társaság volt. A közösségi vállalatokon belül a közvetett közösségi tulajdonban lévő vállalatok (leányvállalatok) aránya 15 és 20 százalék között mozgott.

A közösségi vállalatok vagyoni helyzete

Mivel a közösségi vállalatokra vonatkozóan teljes nemzeti számla (azaz a nem pénzügyi számlákat és nem pénzügyi eszközöket is magában foglaló) statisztika nem készül, ezért a vállalatcsoport vagyoni helyzetének vizsgálatához elsősorban a számviteli beszámolókból kinyerhető információk nyújtanak segítséget. A számviteli mérlegekből kiegészítő adatforrások segítségével készült pénzügyi számlák elsősorban a vállalatok pénzügyi eszközeit és finanszírozási folyamatait mutatják be, míg az éves beszámolók részét képező vállalati eredménykimutatás a vállalatok jövedelmezőségi, gazdálkodási viszonyairól ad képet.

¹⁹ Ezeket a vállalatokat visszamenőlegesen is önkormányzati tulajdonú vállalatoknak tekintjük a statisztikában.

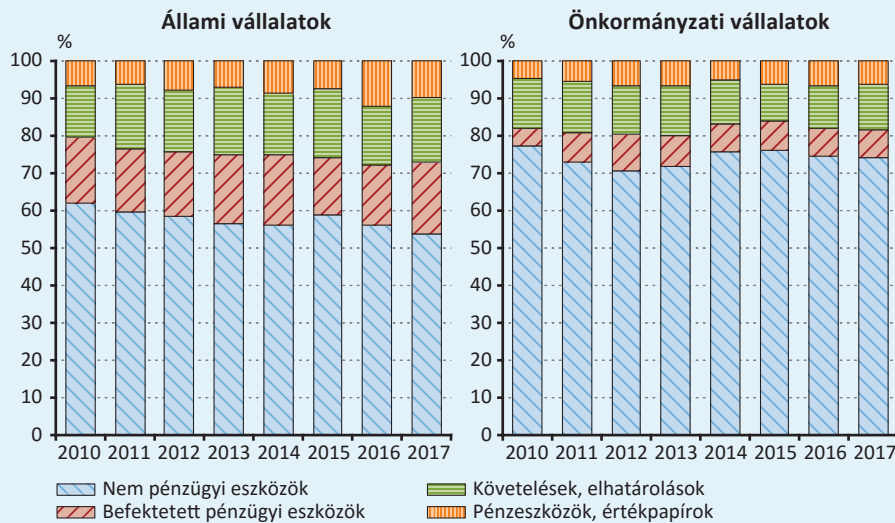
2.5.1. táblázat								
Közösségi tulajdonban lévő nem pénzügyi vállalatok aggregált számviteli mérlegei, milliárd forint								
Állami tulajdonú vállalatok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nem pénzügyi eszközök	2 077	2 136	2 190	2 737	3 017	3 247	3 432	3 720
Befektetett pénzügyi eszközök	586	595	636	903	1 014	838	971	1 331
Követelések	394	517	503	711	732	824	777	1 009
Értékpapírok (forgóeszköz)	45	13	25	35	47	51	98	48
Pénzeszközök	182	217	277	311	412	366	642	639
Aktív időbeli elhatárolások	70	97	113	160	160	188	188	184
Mérlegfőösszeg	3 354	3 575	3 744	4 867	5 383	5 515	6 109	6 930
Saját tőke	1 388	1 368	1 502	2 028	2 083	2 270	2 427	3 102
Céltartalékok	129	214	226	162	159	193	189	205
Hosszú lejáratú kötelezettségek	1 058	989	925	1 306	1 768	1 513	1 770	1 620
Rövid lejáratú kötelezettségek	603	802	819	1 117	1 071	1 141	1 191	1 368
Passzív időbeli elhatárolások	176	202	268	255	301	397	531	633
Önkormányzati tulajdonú vállalatok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Nem pénzügyi eszközök	1 547	1 667	1 678	1 703	1 845	1 903	1 876	1 923
Befektetett pénzügyi eszközök	88	173	226	197	186	190	192	199
Követelések	209	256	257	253	209	203	198	215
Értékpapírok (forgóeszköz)	4	5	17	17	5	6	7	10
Pénzeszközök	93	122	142	140	125	149	168	160
Aktív időbeli elhatárolások	59	61	56	63	73	51	79	92
Mérlegfőösszeg	2 001	2 283	2 375	2 373	2 444	2 502	2 520	2 600
Saját tőke	878	984	1 068	904	868	925	953	1 010
Céltartalékok	32	42	49	57	48	50	51	45
Hosszú lejáratú kötelezettségek	241	220	260	430	408	408	414	412
Rövid lejáratú kötelezettségek	358	467	412	373	411	337	318	363
Passzív időbeli elhatárolások	493	570	586	609	709	782	784	770

Forrás: Statisztikai célú vállalati adatbázis. Nem pénzügyi eszközök: immateriális javak, tárgyi eszközök, készletek.

A számviteli mérlegek sarokszáma, a mérlegfőösszeg elsősorban a vállalatok méretéről ad információt. A közösségi vállalatok aggregált számviteli mérlegeit vizsgálva szembetűnő az állami és az önkormányzati vállalatok közötti nagyságrendi különbség. Míg az önkormányzati vállalatok száma a vizsgált időszak egészében mintegy háromszorosát tette ki az állami tulajdonú vállalatokénak, addig az állami tulajdonú vállalatok aggregált mérlegfőösszege többszöröse volt az önkormányzati tulajdonú vállalatokénak. Az állami vállalatok száma 2010 és 2017 között lényegében nem változott, eszköz- és forrásállományuk azonban mintegy kétszeresére nőtt. Az önkormányzati tulajdonú vállalatok esetében a növekedés ennél jóval csekélyebb, mindössze 30 százalékos volt (lásd a 2.5.2. táblázatot).

A közösségi vállalatok eszköz-összetételét vizsgálva szembetűnő a nem pénzügyi eszközök magas aránya, ami a nem pénzügyi vállalati szektor egészére is jellemző a termelési és szolgáltatási tevékenységek magas eszközigénye miatt. A vizsgált időszakban az állami vállalatok eszközeinek átlagosan 57 százalékát tették ki a nem pénzügyi eszközök, ami hosszávétőlegesen megegyezik a teljes vállalati szektoréval, az önkormányzati tulajdonú vállalatok esetében viszont ugyanez az arány 74 százalék körül mozog, ami lényegesen meghaladja azt. Ennek oka, hogy az önkormányzati vállalatok döntően eszközigenyes nemzetgazdasági ágakban tevékenykednek.

2.5.2. ábra
Közösségi vállalatok eszközeinek megoszlása a számviteli mérlegek alapján, százalék

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, közösségi vállalatok pénzügyi számlái.

A 2010 és 2017 közötti időszakban a nem pénzügyi eszközök aránya a mérlegeken belül ugyan kismértékben csökkent az állami és az önkormányzati irányítású cégeknél egyaránt, az aggregált mérlegfőösszeg növekményének több mint fele mégis a reáleszközöknek tudható be. A közösségi vállalati körbe az időszak alatt bekerült vállalatok között több olyan is volt, amelyik jelentős nem pénzügyi eszközökkel rendelkezett, ezek összességében mintegy 1 000 milliárd forinttal gyarapították az alszektort reáleszközeit, miközben a megszűnő vagy kikerülő vállalatok nem pénzügyi eszközei ennek mintegy felét tették csak ki. Ezen túlmenően a vagyonkezelésbe átvett állami és önkormányzati vagyon is jelentősen növekedett az időszak alatt, ami részben beruházásból, részben a vagyon átértékeléséből fakadt.²⁰

A közösségi vállalatok pénzügyi eszközei – pénzügyi számlák

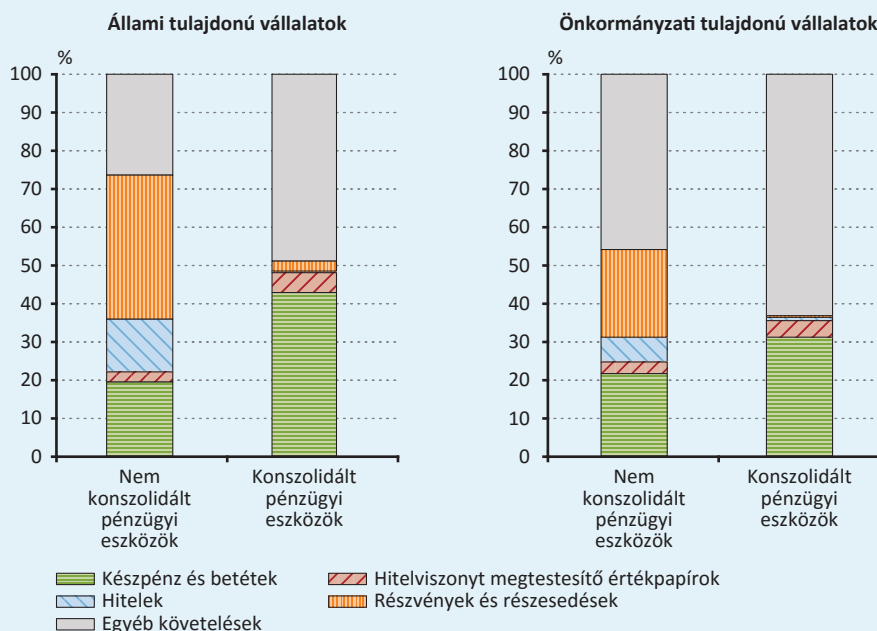
A közösségi vállalatok reáleszköz-állományának növekedésével párhuzamosan pénzügyi eszközeik is gyarapodtak a vizsgált időszakban. 2010 és 2017 között az állami vállalatok esetében a nem konszolidált pénzügyi eszközök állománya mintegy két és félszeresére nőtt, az önkormányzati vállalatok esetében ennél lényegesen szerényebb, 50 százalék körüli növekedést láthattunk. Mindez azt mutatja, hogy míg az önkormányzati vállalatok esetében az eszközállomány 2010 és 2017 közötti bővülésében a nem pénzügyi és a pénzügyi eszközök szerepe nagyjából kiegyenlített volt, addig az állami vállalatok esetében a pénzügyi eszközök növekedése lényegesen meghaladta a nem pénzügyi eszközök bővülését.

A pénzügyi eszközök (és források) összetételét tekintve jelentős eltérés mutatkozik attól függően, hogy a nem konszolidált vagy a konszolidált pénzügyi instrumentumokat vesszük alapul, mivel a vállalatcsoporton belüli pénzügyi kapcsolatokat lefedő pénzügyi eszközök mintegy felét teszik ki az összes pénzügyi eszköznek. A kapcsolt vállalati körön belüli pénzügyi tranzakciók elsősorban a részesedésekben és a vállalatok közötti hitelezésben öltenek testet, míg a közösségi vállalati körön kívül főként a kereskedelmi hitelek (vevők, szállítók, előlegek) és a vállalatok betételhelyezései jelennek meg (2.5.3. ábra).

²⁰ Ismét érdemes hangsúlyozni, hogy a számviteli mérlegekből vett reáleszköz-állomány lényegesen alacsonyabb a nemzeti számlákban szereplő állomálynál. A vállalatok az eszközeiket könyv szerinti nettó értéken (értékcsökkenéssel korrigált beszerzési értéken) mutatják ki, a nemzeti számlákban pedig a piaci értékelés az elvárás. A valós érték a tárgyi eszközöknél átlagosan akár kétszerese is lehet a könyv szerinti nettó értéknek.

2.5.3. ábra

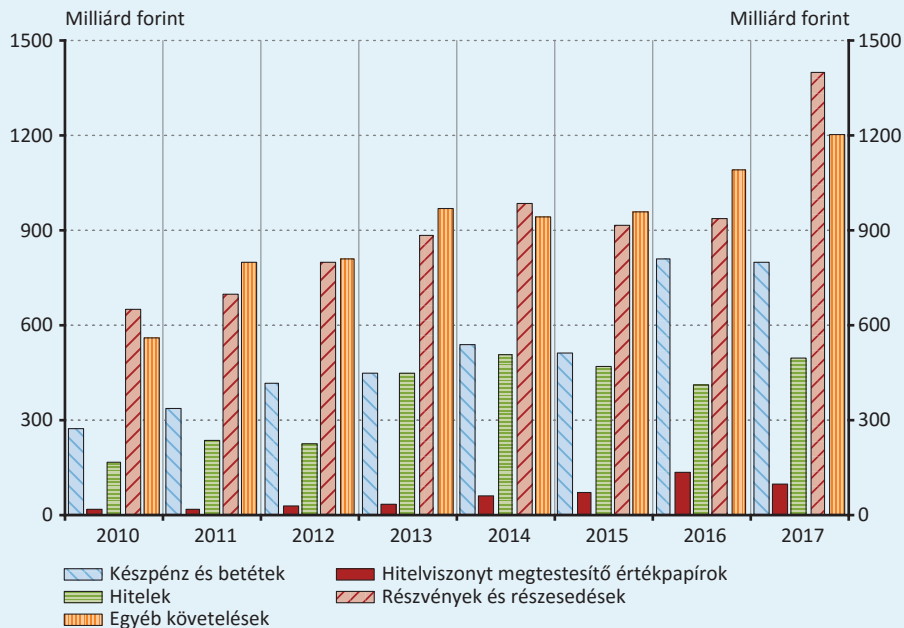
Nem konszolidált és konszolidált pénzügyi eszközök összetétele 2017 végén, százalék

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, közösségi vállalatok pénzügyi számlái.

A közösségi vállalatok nem konszolidált pénzügyi eszközei közül tulajdonosi részesedésekben és egyéb követelésekben testesült meg a vállalatok pénzügyi vagyonának mintegy kétharmada a 2010 és 2017 közötti időszakban. Az állami tulajdonú vállalatok esetében a részesedések domináltak, átlagosan mintegy 35 százalékát tették ki az összes pénzügyi eszköznek, míg az önkormányzati vállalatok esetében az egyéb követelések voltak a meghatározók, a részesedések aránya mindössze 25 százalék volt. A konszolidációs körön kívüli részesedésállomány mindkét esetben elenyésző, alig 5 százaléka volt átlagosan az összes pénzügyi eszköznek. A tulajdonosi részesedések dominanciája az állami vállalatok esetében annak a következménye, hogy e csoporton belül rendkívül magas a leányvállalatok aránya. 2017 végén a vállalatok 40 százaléka volt egy másik állami tulajdonú vállalat többségi tulajdonában, míg az önkormányzatok esetében ez az arány mindössze 10 százalék körül alakult. Itt kell megjegyezni azt is, hogy a tulajdonosi részesedések rendkívül magas koncentráltasága jellemzi az állami vállalatok csoportját, mivel mintegy tíz vállalat birtokolja az összes részesedés befektetés több mint 90 százalékát. A vizsgált időszak alatt a közösségi vállalatok által birtokolt tulajdonosi részesedések (leányvállalati részesedések, üzletrészek) állománya összességében több mint kétszeresére nőtt, ami szinte teljes mértékben az állami vállalati kört érintette. A növekmény döntő része tranzakcióból, azaz részesedésvásárlásból, leányvállalatok alapításából, illetve tőkeemelésből valósult meg, a részesedések átértékelődése viszont csökkentette az állomány értékét.

2.5.4. ábra
Közösségi vállalatok nem konszolidált pénzügyi eszközei 2010 és 2017 között, milliárd forint

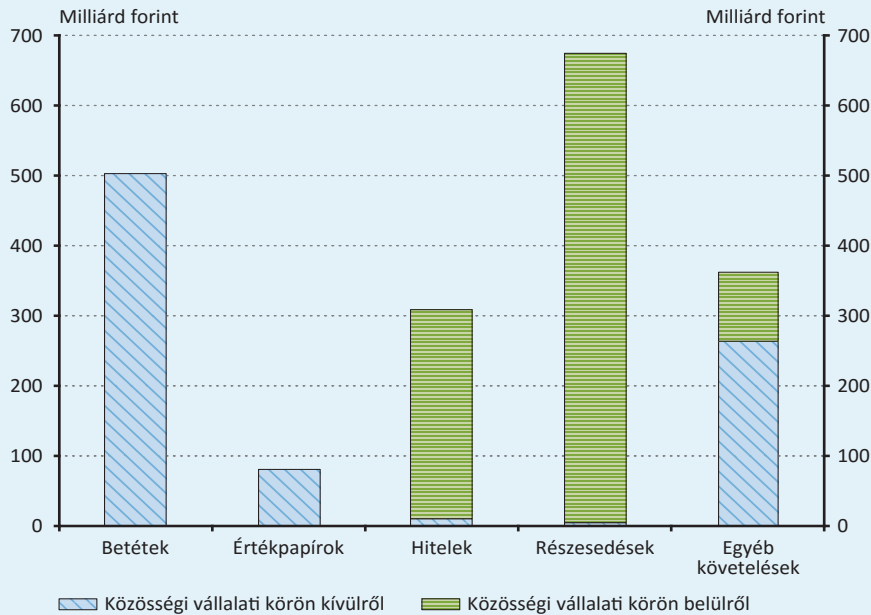
Forrás: MNB, pénzügyi számlák, közösségi vállalatok pénzügyi számlái.

A másik jelentős pénzügyi instrumentum, az egyéb követelések aránya a 2010 és 2017 közötti időszak átlagában az önkormányzati vállalatok esetében közel 50 százalék, az állami vállalatok esetében pedig 30 százalék körül alakult a nem konszolidált pénzügyi eszközökön belül (konszolidált adatokat alapul véve ez az arány 45, illetve 65 százalék volt). Az eltérés az állami, illetve önkormányzati vállalatok részben eltérő tevékenységére vezethető vissza, az egyéb követelések döntő részét kitevő kereskedelmi hitelek ugyanis nagyobb arányban szerepelnek az olyan folyamatos szolgáltatási tevékenységet végző, infrastruktúrát üzemeltető vállalatok pénzügyi eszközei között, mint amilyen az önkormányzati vállalatok túlnyomó része. Az állami tulajdonú vállalatok közül a vagyonkezelő cégek esetében a kereskedelmi hitelek aránya legtöbbször elenyésző. Az egyéb követelések meghatározó része a közösségi vállalati alszektoron kívüli partnerekkel szemben merült fel, és a kereskedelmi hitelek mintegy kétszeres bővülése is a konszolidációs körön kívül eső kereskedelmi kapcsolatokban valósult meg. Ez arra enged következtetni, hogy a közösségi tulajdonú vállalatok az értékesítésből fakadó árbevétel nagy részét a vállalatcsoporton kívül realizálták, így a kapcsolt vállalatok közötti, kereskedelmi hiteleken alapuló finanszírozás szerepe minimális lehet.

A készpénz- és betétállomány aránya folyamatosan növekedett a 2010 és 2017 közötti időszakban, 2017 végén a konszolidált pénzügyi eszközök mintegy 40 százalékát tette ki ez a pénzügyi instrumentum, értéke pedig megháromszorozódott. A részesedésekhez hasonlóan a nyújtott hitelek aránya is jelentősen eltér a nem konszolidált és a konszolidált adatok esetében. Ez a pénzügyi instrumentum átlagosan mintegy 15 százalékát tette ki a nem konszolidált pénzügyi eszközöknek, ami szinte teljes egészében a kapcsolt vállalati körön belüli hitelt (sok esetben cash-poolt) jelentett. Valószínűsíthető, hogy ez a finanszírozási forma, amely döntő részben rövid lejáratú hitelekből állt, részben pótolta a nem pénzügyi vállalatok átlagánál arányaiban alacsonyabb betétállomány okozta likviditási „űrt”.

2.5.5. ábra
Közösségi vállalatok pénzügyi eszközeinek éves tranzakciói 2011 és 2017 között, milliárd forint

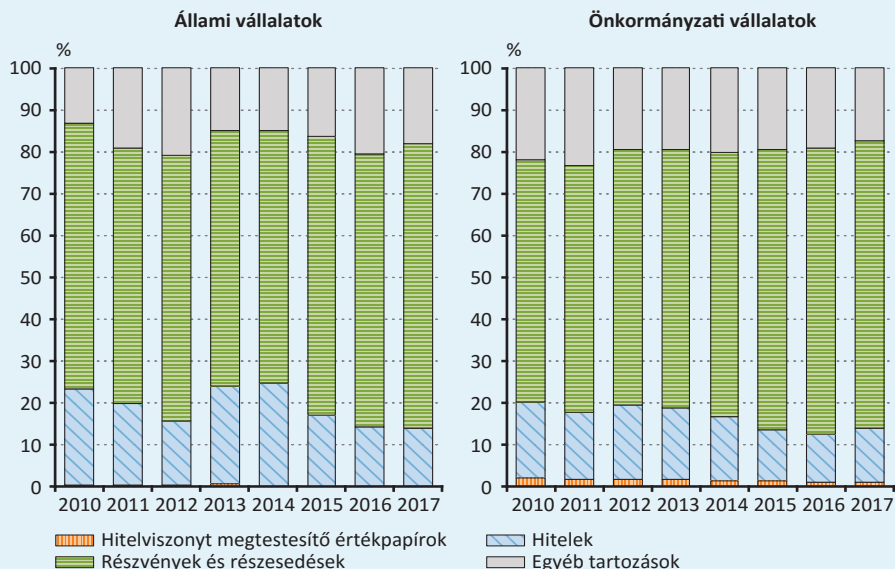

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, közösségi vállalatok pénzügyi számlái.

A közösségi vállalatok kötelezettségei – pénzügyi számlák

A közösségi vállalatok pénzügyi eszközeinek bővülésével a kötelezettségeik is jelentősen növekedtek az elmúlt időszakban a pénzügyi számlák adatai szerint. A kötelezettségek jelentős, a nem pénzügyi eszközökét meghaladó bővülése elsősorban az állami tulajdonú vállalatokat jellemezte. Az állami tulajdonú vállalatok esetében tehát a kötelezettségek vállalása meghaladta a beruházások finanszírozási igényét, és részben a pénzügyi eszközök beszerzését finanszírozták. A kötelezettségek között a legjelentősebb pénzügyi instrumentum a vizsgált időszak alatt a tulajdonosi részesevések voltak, melynek aránya folyamatosan növekedett a kötelezettségeken belül, és az időszak végén közel 70 százalékot képviselt a kezdeti 60 százalékhoz képest (2.5.6. ábra).

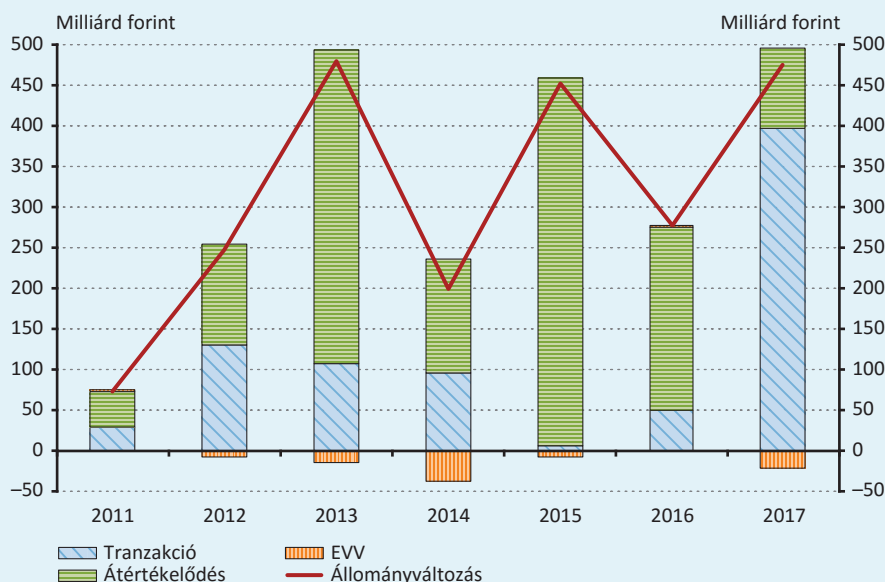
2.5.6. ábra
Állami és önkormányzati vállalatok kötelezettségeinek megoszlása, százalék

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, közösségi vállalatok pénzügyi számlái.

Míg eszköz oldalon a tulajdoni részesedések szinte teljes egészében lefedik a kapcsolt vállalati kört, kötelezettség oldalon ez a konszolidációs tétel a részesedéseknek csak mintegy negyedét teszi ki, a fennmaradó részesedések a központi kormányzat és az önkormányzatok közvetlen tulajdonában vannak. A vizsgált időszakban a részesedések állománya, amely döntően nem tőzsdei részvényekből áll, közel kétszeresére nőtt, ami elsősorban az állami tulajdonú vállalatokat érintette. Összességében a vizsgált időszak alatt a részesedésállomány növekményéből a meghatározó részt az átértékelődések adták (2.5.7. ábra).

2.5.7. ábra
A közösségi vállalatok részesedés tartozásai állományváltozásának összetétele, milliárd forint

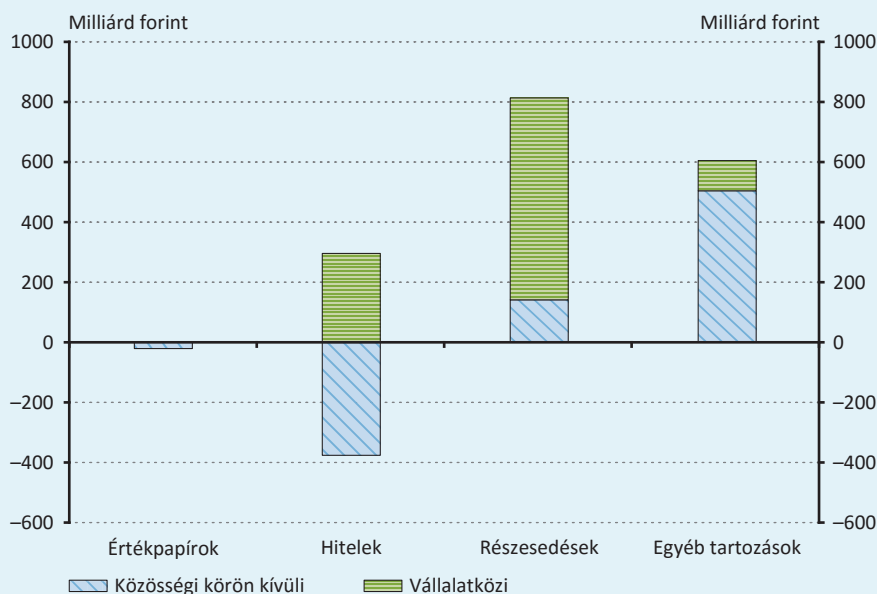
Forrás: MNB, pénzügyi számlák, közösségi vállalatok pénzügyi számlái.

A kötelezettségeken belül az időszak átlagában hozzávetőlegesen 20-20 százalékot képviseltek a hitelek és az egyéb tartozások. A hitelek esetében az elmúlt időszakban eltolódás tapasztalható a vállalkozói hitelek felé. Míg a vizsgált időszak elején a hiteltartozások állományának alig 20 százaléka származott a vállalatcsoporton belülről, 2017-ben már a hitelállomány fele kapcsolt vállalkozással szemben állt fenn. Ez a folyamat jól illeszkedik a leányvállalatok bővülő számához. A felvett hitelek állománya lényegesen nem növekedett az időszak alatt, ezért valószínűsíthető, hogy az állami vállalatok forrásbevonása a vállalkozói kölcsönök felé terelődött a banki hitelek helyett. Az önkormányzati tulajdonú vállalatok esetében viszont lényeges változás nem látszik, a kapcsolt vállalati körön belüli hitelezés esetükben a hitelállomány mintegy 15 százalékát jelenti.

Az egyéb tartozások állománya a vizsgált időszakban hozzávetőlegesen kétszeresére növekedett, a kötelezettségeken belüli aránya az állami vállalatok esetében 15 százalék, az önkormányzati vállalatoknál pedig 20 százalék körül mozog. Az egyéb tartozások döntő része a konszolidációs körön kívüli vállalatokkal, illetve az államháztartással szemben állt fenn. A közösségi vállalatok által kibocsátott értékpapírok marginális szerepet töltenek be a vállalatok finanszírozásában, 2017 végén csak az önkormányzati vállalatok rendelkeztek igen kis értékű kibocsátott kötvénnyel.

Bár a vizsgált időszak rövidege miatt egyértelmű, határozott tendenciákat nehéz az adatokból kiolvasni, a vállalatok finanszírozásában a közösségi vállalati körön belüli pénzügyi kapcsolatok szerepe erősödni látszik. Ezt mutatják a nem konszolidált tranzakciós adatok is, amelyek szerint a 2011 és 2017 közötti időszakban a kötelezettségek tranzakcióból fakadó növekedését 80 százalékban a konszolidációs körön belüli vállalatok finanszírozták (2.5.8. ábra).

2.5.8. ábra
Közösségi vállalatok kötelezettségeinek éves tranzakciói 2011 és 2017 között, milliárd forint

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, közösségi vállalatok pénzügyi számlái.

A közösségi vállalatok nettó pénzügyi tartozásai a pénzügyi eszközök és kötelezettségek különbségeként mintegy 40 százalékkal növekedtek 2010 és 2017 között. A nettó pénzügyi tartozások bővülésében (a negatív értékű nettó pénzügyi vagyon csökkenésében) az átértékelődések hatása volt meghatározó, amely döntően a tulajdonosi részesedések értékeléséhez kapcsolódik, mivel a devizában tartott instrumentumok aránya elenyésző a közösségi vállalatok pénzügyi eszközein belül. Az átértékelődések (és az egyéb volumenváltozások) hatásától eltekintve a nettó pénzügyi vagyon tranzakcióból fakadóan mintegy 540 milliárd forinttal növekedett a 2011 és 2017 közötti időszakban, ami azt mutatja, hogy összességében a pénzügyi eszközök tranzakcióból fakadó növekedése meghaladta a kötelezettségeiket. A pozitív nettó finanszírozási képesség oka, hogy a közösségi vállalatoknál a beruházásokat és egyéb befektetéseket döntően állami támogatások fedezték.²¹ Ugyanakkor 2009 és 2015 között a teljes nem pénzügyi vállalati szektor is jelentős nettó finanszírozási képességgel rendelkezett, ezen belül a közösségi vállalatok pénzügyi megtakarítása nem tekinthető aránytalanul magasnak.

A közösségi vállalatok bevételei, kiadásai és eredménye

A közösségi vállalatok eredménykimutatását tekintve a vállalatok gazdálkodásának, tevékenységének eredményességéről, hatékonyságáról kaphatunk képet. A fejezet bevezetőjében már említésre került, hogy a nemzeti számlák statisztikai módszertana nagy hangsúlyt fektet arra, hogy az állami és önkormányzati tulajdonban lévő vállalatoknak csak azon része tartozzon a nem pénzügyi vállalatok szektorába, amely valóban piaci szereplőként viselkedik. Ennek megállapítására a statisztika a piaci árbevétel és a költségek, ráfordítások arányát veszi alapul, és ahol az árbevétel nem fedezi a költségek legalább 50 százalékát, nem tekinti piaci szereplőnek a vállalatot, hanem az államháztartás részeként kezeli. Ezek a vállalatok értelemszerűen nem képezik a közösségi vállalati alszektor részét sem, mivel azok a nem pénzügyi vállalati szektornak egy speciális, tulajdonos (irányító) szerint elhatárolt csoportját alkotják.

Az eredménykimutatások alapján²² az állami tulajdonban lévő vállalatok összességében mintegy kétszeresére növelték nettó árbevételüket a 2010 és 2017 közötti időszakban, miközben az önkormányzati vállalatok nettó árbevétele lényegében szinten maradt. Az állami tulajdonú vállalatok esetében a bevétel egyre növekvő része származott exportértékesítésből, 2017 végén részesedése 17 százalék volt. Az egyéb bevételek aránya az üzemi-üzleti tevékenység bevételein belül az

²¹ Állami támogatásnak számít statisztikai értelemben a tényleges működési vagy felhalmozási támogatás mellett a tartozás-átvállalás vagy -elengedés, illetve a meg nem térülő tőkejuttatás (tőkeemelés, kölcsön) is.

²² A ténylegesnél valamivel kisebb adatokat eredményez, hogy a jelen összeállításban csak azoknak a vállalatoknak az eredménykimutatását lehetett számbavenni, amelyek az év végén a közösségi vállalatok csoportjába tartoztak. Az év közben megszűnt vagy kikerült vállalatok adatai hiányoznak.

önkormányzati tulajdonú vállalatok esetében 16-ról 26 százalékra növekedett a vizsgált időszakban, ami mögött elsősorban az infrastrukturális szolgáltató tevékenységhez kapcsolódó, a szolgáltatási szerződésekben rögzített önkormányzati árkiegészítés, támogatás áll. Az állami tulajdonú vállalatok esetében ez az arány lényegesen alacsonyabb, 10 százalék körül mozgott, viszont értékben majdnem megháromszorozódott. A költségek közül az anyagi jellegű ráfordítások mintegy kétszeresükre nőttek a vizsgált időszakon belül, miközben a személyi jellegű ráfordítások csak 30 százalékkal emelkedtek.

A közösségi vállalatok 2016-ig aggregált szinten kismértékű pozitív üzemi-üzleti eredménnyel zárták az évet, 2016-tól az üzleti eredmény a korábban külön soron feltüntetett rendkívüli bevételeket és ráfordításokat is tartalmazza, ami jelentősen megemelte az eredmény nagyságát. A pénzügyi műveletekből a kamatbevételek illetve -kiadások folyamatosan csökkentek az elmúlt években, elsősorban a jegybanki alapkamat csökkenése következtében.

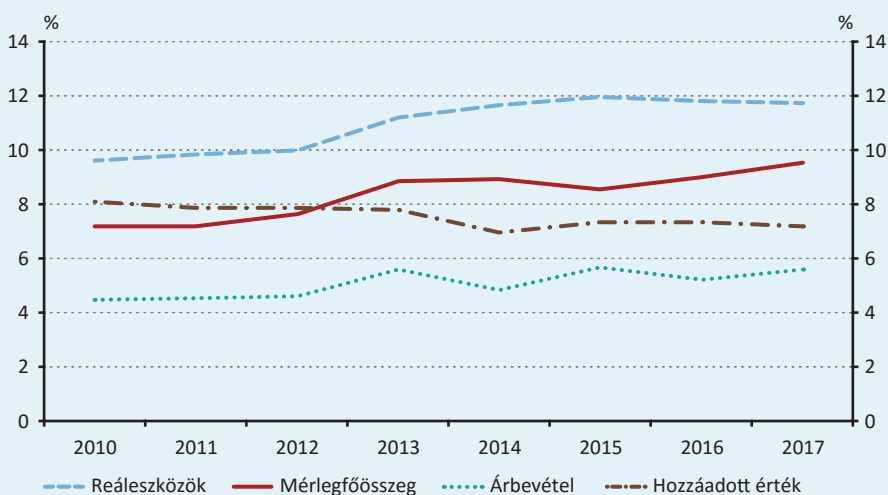
A közösségi vállalatok súlya a nem pénzügyi vállalati szektoron belül

A rendelkezésre álló számviteli és statisztikai adatok alapján összefoglaljuk, hogy a közösségi vállalatok gazdasági súlya hogyan alakult 2010 és 2017 között a nem pénzügyi vállalatok szektorának egészéhez viszonyítva. Az összehasonlíthatóság érdekében korrigált számviteli adatokat használunk, a statisztikai mutatók esetében pedig az összehasonlíthatóságot az azonos módszertan biztosítja (2.5.2. táblázat).

2.5.2. táblázat								
A közösségi vállalatok és a teljes vállalati szektor egyes számviteli és statisztikai mutatói, milliárd forint								
Fő vállalati adatok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Korrigált számviteli mérleg, közösségi vállalatok								
Nem pénzügyi eszközök	3 543	3 768	3 846	4 416	4 831	5 124	5 270	5 560
Pénzügyi eszközök	1 843	2 131	2 319	2 877	3 057	2 950	3 407	4 009
Mérlegfőösszeg, korrigált	5 386	5 899	6 165	7 293	7 888	8 074	8 677	9 569
Saját tőke, korrigált	2 960	3 053	3 285	3 941	4 197	4 631	4 916	5 637
Hosszú kötelezettségek	687	608	573	819	990	558	648	506
Nettó árbevétel	3 069	3 392	3 424	4 336	3 961	4 714	4 533	5 297
Anyagi ráfordítás	1 958	2 251	2 268	3 112	2 782	3 405	3 182	3 862
Adózott eredmény	33	12	38	-43	124	197	110	113
Korrigált számviteli mérleg, összes nem pénzügyi vállalat								
Nem pénzügyi eszközök	36 913	38 319	38 651	39 547	41 484	42 894	44 702	47 458
Pénzügyi eszközök	38 345	43 684	41 718	43 193	47 122	51 774	51 987	53 305
Mérlegfőösszeg, korrigált	75 258	82 003	80 369	82 739	88 606	94 668	96 689	100 763
Saját tőke, korrigált	31 822	35 774	36 174	37 269	40 272	45 906	47 017	49 173
Hosszú kötelezettségek	16 614	16 716	15 917	15 622	16 368	14 679	14 439	14 956
Nettó árbevétel	68 640	74 376	74 952	77 234	82 229	83 122	86 790	94 436
Anyagi ráfordítás	55 103	59 984	60 276	61 895	65 293	68 255	64 801	70 916
Adózott eredmény	1 495	1 486	2 195	1 884	3 335	4 174	4 643	4 723
Statisztikai mutatók, közösségi vállalatok								
Pénzügyi eszközök értéke	1 816	2 086	2 285	2 799	3 034	2 929	3 393	3 997
Kötelezettségek értéke	4 807	5 072	5 241	6 417	6 906	6 869	7 226	8 294
Bruttó hozzáadott érték	1 111	1 141	1 156	1 224	1 179	1 309	1 352	1 435
Statisztikai mutatók, összes nem pénzügyi vállalat								
Pénzügyi eszközök értéke	37 490	42 326	40 975	42 480	47 336	53 646	52 872	55 947
Kötelezettségek értéke	71 332	77 403	75 575	76 903	83 199	89 175	91 609	96 254
Bruttó hozzáadott érték	13 706	14 545	14 722	15 759	17 034	17 916	18 365	20 022
<i>Forrás: MNB, pénzügyi számlák; statisztikai célú vállalati adatbázis; KSH, nemzeti számlák. Becslést is tartalmaz.</i>								

A közösségi vállalatok a teljes nem pénzügyi vállalati szektor munkavállalóinak csökkenő hányadát, mintegy 8 százalékát foglalkoztatják (190 ezer fő). Az alszektor a teljes szektor árbevételének 4,5-ről 5,6 százalékra növekvő hányadát realizálta 2010 és 2017 között, a szektor vagyonából pedig szintén növekvő mértékben részesedett (a mérlegfőösszeg alapján 7,2-9,5 százalékkal). A közösségi nem pénzügyi vállalatok a szektor bruttó hozzáadott értékéhez 8 százalék körüli mértékben járulhattak hozzá a vizsgált időszakban (2.5.9. ábra)²³. Az adózott eredmény a nem pénzügyi vállalatok összességét tekintve a saját tőke 4,7 százalékáról annak 9,6 százalékára emelkedett, a közösségi vállalatoknál ugyanakkor a saját tőke 1-3 százalékát tette ki.

2.5.9. ábra
A közösségi vállalatok részesedése a nem pénzügyi vállalatok egyes mutatóiból, százalék

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, közösségi vállalatok pénzügyi számlái.

²³ A bruttó hozzáadott érték a teljes vállalati szektorra a KSH adata, a közösségi vállalatokra vonatkozóan saját becslés az árbevétel és az anyagjellegű ráfordítások alapján.

3. A nem pénzügyi vállalatok vagyona és finanszírozása mikroadatok alapján

3.1. A VÁLLALATI MIKROADATOK ISMERTETÉSE

A gazdasági szervezetekre vonatkozó mikroadatok körébe alapvetően kétféle információforrás tartozik: regiszterek és érték adatok. A regiszterek a szervezetek azonosítását és csoportosítását szolgáló listák, amelyek a szervezetek állandó vagy ritkán változó jellemzőit tartalmazzák (adószám, törzsszám, statisztikai számjel, cégjegyzékszám, név, cím, gazdálkodási forma, főtevékenység, gazdasági szektor, nagyságjellemzők, tulajdonosi információk, üzleti év fordulónapja, könyvvezetés pénzneme, alapítás és megszüntetés dátuma). Az értékadatok a szervezetek folyamatosan változó és ezért rendszeresen megfigyelt, általában pénzértékben kifejezett jellemzői (mérlegadatok, egyéb állományi adatok, eredménykimutatások, egyéb forgalmi adatok). A regiszterek is részben az értékadatokból táplálkoznak, ezért nem lehet éles határvonalat húzni a kétféle információforrás közé, és általában együttesen kerülnek felhasználásra a vállalati mikroadatbázisok összeállítása során. Mind a regiszterekből, mind az értékadatokból készülnek adminisztratív és statisztikai célú nyilvántartások egyaránt. Az adminisztratív adatbázisok valamely hatóság munkáját támogató nyilvántartások (adónyilvántartás, cégnyilvántartás, bírósági nyilvántartás, költségvetési, államháztartási nyilvántartás). A statisztikai adatbázisok általában ezekre épülő, de statisztikai adatforrásokkal kiegészített, statisztikai kategóriákat tartalmazó nyilvántartások. Az alábbiakban a vállalati pénzügyi statisztikákat támogató regisztereket és adatbázisokat mutatjuk be, illetve ismertetjük az azok forrásául szolgáló adminisztratív adatbázisokat is.

Statisztikai szervezetregiszter

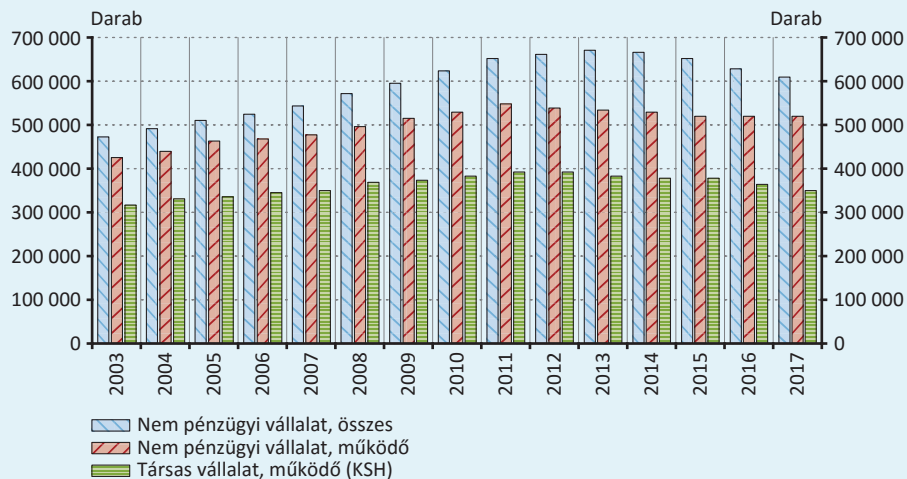
A nem pénzügyi vállalati szektor aggregált statisztikai adatai a különböző adatforrásokból nyert, azaz a partnerszektorok által jelentett és a vállalatok által szolgáltatott információk felhasználásával, illetve az ezeket kiegészítő szakértői becslésekkel állnak elő. A beérkező egyedi adatok azonosítása, feldolgozása, csoportosítása regiszter-információk segítségével történik. A statisztikai adatgyűjtések szervezéséhez, a statisztikai adatfeldolgozáshoz és az elemzői munkához nélkülözhetetlen jegybanki statisztikai szervezetregiszter tartalmát a Gazdasági Szervezetek Regisztere (GSZR) biztosítja. A KSH által kezelt statisztikai regiszter alapinformációi a statisztikai egységek adatszolgáltatásaiból és adminisztratív adatforrásokból származnak. A GSZR nyilvántart minden adószámmal rendelkező gazdasági szervezetet, a jogi és nem jogi személyiségű társas vállalkozásokat, az egyéni vállalkozókat, az adószámmal rendelkező magánszemélyeket, a költségvetési szervezeteket és az adószámmal rendelkező nonprofit szervezeteket. Az MNB napi rendszerességgel átveszi a KSH-tól a gazdálkodó szervezetek regiszter információit és az ezekben történt változásokat. Az egyes szervezetek azonosítója az egyedi törzsszám, amely megegyezik az adószám első nyolc számjegyével. A vállalati szintű vizsgálatokhoz felhasznált legfontosabb változók a szervezetek neve, szektora, főtevékenysége, gazdálkodási formakódja, árbevétel- és létszám-kategóriája. A gazdálkodási formakód a szervezetek szektorának meghatározásában és a vállalatok által kibocsátott részvények és üzletrészek, mint pénzügyi instrumentumok elkülönítésében játszik jelentős szerepet. A főtevékenység az ágazati elemzésekhez szükséges, az árbevétel- és a létszám-kategóriák pedig a vállalatok nagyságáról adnak tájékoztatást.

Az MNB statisztikai szervezetregisztere minimális mértékben eltér a GSZR-tól. Egyrészt tartalmazza a befektetési alapokat is, amelyeknek általában nincs adószámuk (nem adóalanyok), azonban a pénzügyi vállalati szektor részét képező önálló intézményi egységek. Másrészt a szervezetek gazdasági szektorok szerinti besorolását az MNB folyamatosan felülvizsgálja, mert ez a rendszeres adatgyűjtések és az adatfeldolgozások egyik alapja. Harmadrészt a regiszterbe bekerülnek olyan szervezeti jellemzők is, amelyek a jegybanki statisztikai tevékenységet segítik (például, hogy a szervezet adatszolgáltató, közösségi vállalat, speciális célú vállalat vagy értékpapír-kibocsátó). A nem pénzügyi vállalatok szektorába tartozó szervezetek körét tehát a szervezetregiszter szabályozza. Ezek azok a szervezetek, amelyekről adatokkal kell rendelkeznie a statisztikának valamely időpontra vagy időszakra vonatkozóan ahhoz, hogy teljes képet mutasson a vállalati szektor pénzügyi, jövedelmi, vagyoni helyzetéről (lásd a 3.1.1. ábrát). A regisztrált szervezetek egy része (már) nem végez gazdasági

tevékenységet, ezek kiszűrésével állítja elő a KSH a működő szervezetek kategóriáját. (A KSH a szervezetek árbevétele és munkavállalói létszáma alapján hoz döntést a működő szervezetek köréről. Ezeket utólag, az adóbevallások és egyéb adatszolgáltatások ismeretében tudja elvégezni.) A pénzügyi számlák összeállításakor ennél szélesebb vállalati körre készülnek az adatok, mivel a felszámolás, végelszámolás, kényszerszünet alatt lévő társas vállalkozások egy részére is készül becslés, illetve egyes nonprofit gazdálkodási formákba tartozó szervezetek (társasházak, ingatlanhasznosító szövetkezetek, egyesülések, kamarák, stb.) is a nem pénzügyi vállalatok szektorában vannak elszámolva.

3.1.1. ábra

A működő társas vállalkozások (KSH), illetve a regisztrált, valamint a működő nem pénzügyi vállalatok (MNB) száma év végén

Forrás: KSH.

A statisztikai munkát támogató vállalati adatforrások

A szervezetregiszter által kijelölt vállalati kört különféle adatforrásokból származó adatokkal igyekszik lefedni a statisztika. A legnagyobb rendelkezésre álló külső adatbázist a Nemzeti Adó- és Vámhivataltól (NAV) származó éves társasági adóbevallások mellékletét képező vagyonmérleg és eredménykimutatás adja. Emellett az Igazságügyi Minisztérium (IM) Céginformációs Szolgálatától kapott vállalati éves beszámolók mérleg és eredménykimutatás adatai járulnak hozzá jelentős mértékben a statisztikai mikroadatbázis összeállításához. Felhasználásra kerülnek továbbá egyes vállalatok publikus éves beszámolóit, azok szöveges kiegészítő mellékleteit, illetve az MNB saját vállalati adatgyűjtései is.

A nem pénzügyi vállalatok szektorába tartozó szervezetek többsége a társasági adó hatálya alá tartozik, ezek a teljesség igénye nélkül a nem pénzügyi tevékenységet végző különféle gazdasági társaságok (Rt., Kft., Bt.), egyesülések, szövetkezetek, fióktelepek, a különböző irodák (például ügyvédi vagy végrehajtói iroda), a vizitársulatok, bizonyos alapítványok, egyesületek, illetve az egyéni cégek. A társasági adónak viszont nem alanyai többek között azok a szervezetek, amelyek egyszerűsített vállalkozói adózást (EVA) vagy kisvállalati adózást (KIVA) választottak, illetve a kisadózó (KATA) vállalkozások, valamint a gazdasági tevékenységet nem végző társasházak és lakásszövetkezetek. Kimaradnak továbbá a társasági adóbevallásból a megszűnő vagy tevékenységüket megszüntető vállalatok is. A társasági adóbevallásokból származó adatok 1992-től kezdődően állnak rendelkezésre. Az adatbázis további előnye, hogy a vállalatok típusától és nagyságától függetlenül, egységes szerkezetben és nagyságrendben tartalmazza az adatokat. (Minden vállalat ugyanolyan mérleget és eredménykimutatást tölt ki, illetve nyilatkozik a jegyzett tőkéje tulajdonos szektorok szerinti bontásáról.)

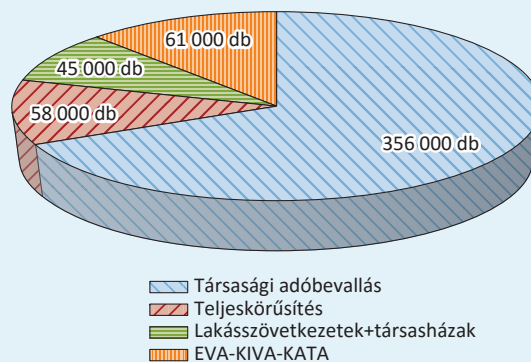
Az adóbevalláson kívül egyedi adatok a cégnyilvántartásban szereplő vállalatokra vonatkozóan állnak rendelkezésre. A Céginformációs Szolgálat adatbázisában szereplő, nyilvánosan is hozzáférhető éves számviteli beszámoló adatok a szervezetek típusától, méretétől és a könyvvizetés módjától függően eltérő szerkezetűek és részletezettségűek. A magyar számviteli szabványok szerinti részletes éves beszámolót készítő cégek (körülbelül 16 000 nagyobb vállalat) mérlege és eredménykimutatása jóval részletesebb a társasági adóbevallásban szereplő standard mérlegnél és eredménykimutatásnál, ezért ezek fontos kiegészítésül szolgálnak az adóbevallásból vett tételek alábontásához. Szintén elengedhetetlen adatforrást

jelentenek az éves beszámolók azokra a vállalkozásokra vonatkozóan, amelyek nem alanyai a társasági adónak (mert áttértek más adózási formára, átalakulnak vagy megszűnnek, illetve jogszabály szerint nem adóalanyok). Az éves beszámolók elektronikus feldolgozása több ütemben fejlődött és 2016-ra vált teljessé az IM Céginformációs Szolgálatánál. Egyedül a nemzetközi számviteli szabványok (IFRS) alkalmazására áttért vállalkozások beszámolóit nem lehet betenni az adatbázisba, mivel azok számára nincsenek egységesen előírt mérleg és eredménykimutatás formátumok.

A nem pénzügyi vállalatok szektorába jelenleg mintegy 520 000 működő szervezet tartozik, amelyekre vonatkozóan adatokkal kell rendelkezni (3.1.1. ábra). Ebből a társasági adóbevallások által biztosított adatbázisban 356 000 vállalat adata áll rendelkezésre 2017. évre vonatkozóan, ezen felül a szervezetregiszterben található szervezetekre úgynevezett teljeskörűsítés történik, azaz az előző évi adatok alapján, előrebecsléssel kerülnek meghatározásra a hiányzó adatok, valamint az éves beszámolók felhasználásával, pótlással egészül ki az adathalmaz közel 58 000 vállalat esetében. A mintegy 45 000 társasház és lakásszövetkezet, illetve a megközelítőleg 61 000 kisadózó tekintetében az éves beszámolókon alapuló becsléssel történik a hiányzó adatok előállítás. Ezekon felül közel 100 000 olyan vállalat van még a szervezetregiszterben, amelyek tartósan felszámolás, végelszámolás vagy kényszerőrlés alatt állnak, ezért ezekre nincs mód adatokat becsülni.

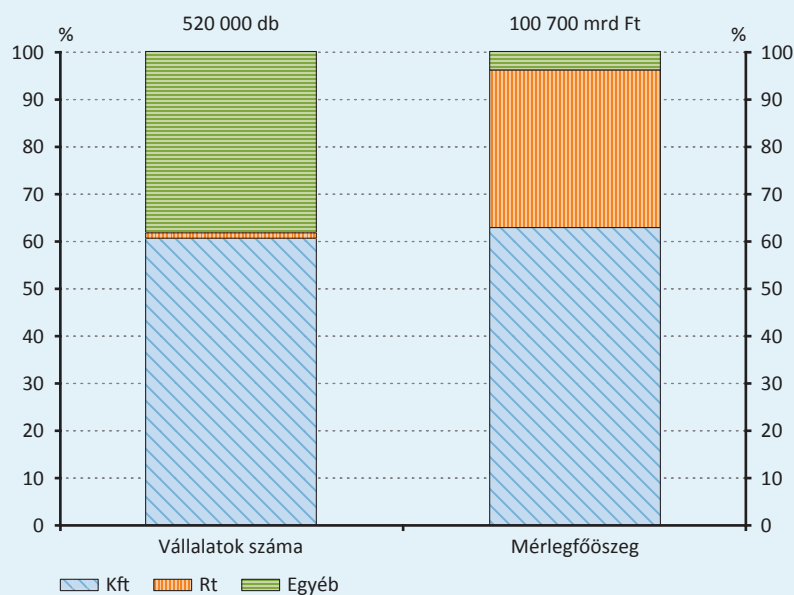
Gazdálkodási forma szerint osztályozva az egyedi adattal rendelkező társaságokat, a részvénytársaságok száma a legkevesebb, 1,1 százalék az összes működőnek tekintett szervezetből, de jelentőségüket mutatja, hogy a teljes mérlegfőösszeg 33 százalékát lefedik 2017-ben. A vállalatok 60 százaléka korlátolt felelősségű társaság, amelyek a szektor mérlegfőösszegének 63 százalékát teszik ki. A maradék szeletbe számosságát tekintve a szervezetek több, mint harmada tartozik, de a mérlegfőösszeggel mért nagyságuk csupán 4 százalék a teljes működő vállalati körből. Ez utóbbi csoportban a vállalatok több, mint 40 százaléka betéti társaság, amelyek a mérlegfőösszeg alapján körülbelül 44 százalékot tesznek ki. A betéti társaságokon kívül lakásszövetkezetek, társasházak, külföldi vállalkozások magyarországi fióktelepei, ügyvédi irodák, szövetkezetek, közkereseti társaságok, közös vállalatok, végrehajtó irodák, egyéni cégek, erdőbirtokossági társulatok szerepelnek még ebben a csoportban.

3.1.2. ábra
A nem pénzügyi vállalatok száma adatforrás szerint

Forrás: KSH.

3.1.3. ábra**A nem pénzügyi vállalatok gazdálkodási forma szerinti bontása a darabszámot és a mérlegfőösszeget tekintve, százalék**

Forrás: KSH.

Egyes holding típusú vállalatok konszolidálásra kerülnek más vállalatokkal, ami csökkenti a szektor vagyonát. Azokra a tételekre, amelyek csak az adóbevallásban találhatóak meg, becslés készül a többi vállalat esetében. Ugyanígy becslés készül azokra a szükséges részletező tételekre is, amelyek az adóbevallásból hiányoznak. Ehhez felhasználásra kerülnek az MNB saját elrendelésű vállalati adatgyűjtései is. Ezáltal vállalati szinten és időben is egységes szerkezetű statisztikai célú adatbázis jön létre, amely évente egy év adataival bővül. Az adatok összeállítását és felhasználását során figyelembe kell venni, hogy a Számviteli törvény módosítása, a könyvvezetési szabályok változása hatással van mind az adóbevallásban, mind az éves beszámolóban megjelenő mérleg és eredménykimutatás tartalmára. A következőkben azokat a főbb számviteli változásokat foglaljuk össze, amelyeket kezelni szükséges az egységes szerkezetű vállalati idősorok összeállításában.

Számviteli változások, amelyek töréseket okoztak az idősorokban:

- 1992-ben alapvető számviteli változások voltak Magyarországon. Az 1991. évi Számviteli törvény²⁴ egységes elveket és beszámolási formátumot határozott meg minden gazdálkodó szervezetre vonatkozóan. Többek között elindult a céltartalékképzés, a saját tőkébe bekerült az eredmény, az állóeszközöket felváltották a tárgyi eszközök, kiteljesedett a bruttó elszámolás, megjelentek az aktív és passzív időbeli elhatárolások. 1995-ben és 1998-ban is voltak kisebb átrendeződések a vállalati mérlegekben, például az alapítókkal szembeni követelések átkerültek a forrás oldalra (csökkentő tételként).
- A 2000. évi új Számviteli törvény²⁵ ismét nagyobb változásokat hozott a vállalati beszámolóban. Így 2001 óta nem a saját tőkében, hanem az egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek között kell szerepeltetni a vagyonkezelésbe vett állami eszközök értékét az állami és önkormányzati tulajdonú vállalatok esetében. Tartalmát tekintve továbbra is tőkeelemnek tartjuk ezt a kötelezettséget, ezért a kötelezettségekből levonjuk, a könyv szerinti saját tőke értékéhez pedig hozzáadjuk. 2001-től kezdődően a követelések nettó értéken (értékvesztéssel csökkentett értéken) szerepelnek a mérlegben, így kisebb a mérlegfőösszeg és a céltartalék is a forrás oldalon. A követeléseket a továbbiakban is bruttó értéken mutatjuk ki a statisztikában, az értékvesztéssel növeljük a könyv szerinti értéket, a mérlegfőösszeget és a céltartalékokat egyaránt. 2001-től kezdődően részletesebbé vált a (nem egyszerűsített) mérleg és az eredménykimutatás, megjelentek a kapcsolt

²⁴ 1991. évi XVIII. törvény²⁵ 2000. évi C. törvény

és egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozásokkal szembeni követelések és tartozások, bevételek és ráfordítások, illetve az időbeli elhatárolásokat is részletezni kell.

- 2004-ig a legtöbb szervezetnek át kellett térnie a kettős könyvvizetésre, ezáltal kibővült az eredményzempléletű elszámolást folytató vállalatok köre, viszont az EVÁ-ra áttért társaságok döntően kimaradnak ebből a körből 2003-tól kezdődően, a KATA adózást választók pedig 2013-tól kezdődően. 2004-től van lehetőség a naptári évtől eltérő üzleti évet, illetve a forinttól eltérő könyvvizetési devizát választani Magyarországon. Az eltérő üzleti éves vállalatok a statisztikában az üzleti év zárásának naptári évében kerülnek elszámolásra, így az év elején záró vállalkozások adatai akár ¾ évvel később érvényesülnek csak.
- 2014-ben megszűnt az egyszeres könyvvitel vezetésének lehetősége, csak a nonprofit intézmények választhatják ezt a formát. A Polgári Törvénykönyv 2014. évi rendelkezései szerint a Kft.-k minimális alaptőkéje (törzstőkéje, jegyzett tőkéje) az addigi 0,5 millió forint helyett újra 3 millió forint lett, a tőke rendezésre, átalakulásra vagy megszűnésre 2017. március 15-ig volt lehetőség.
- 2016-tól a hazai számviteli szabályok tovább közeledtek az uniós szabályozáshoz. Erre példa, hogy a jóváhagyott (megszavazott) osztalék az év végén nem kerül ki az eredményből (a saját tőkéből) a tulajdonosokkal szembeni rövid lejáratú kötelezettségek közé, ezért a továbbiakban nincs szükség a saját tőke korrekciójára, a jóváhagyott osztalék visszahe-lyezésére a statisztikában. Lehetőség nyílik továbbá a nemzetközi számviteli szabványok (IFRS) szerinti beszámoló készítésére is. (A nem pénzügyi vállalatok közül 2017-től kötelező az IFRS alkalmazása az értékpapírjaikat az EGT bármely tagállamának szabályozott piacán forgalmazó vállalkozások számára.)

Az eddigiekben tárgyalt adatforrások, becslések és korrekciók felhasználásával áll össze a statisztikai célú vállalati mérleg adatbázis, amelynek felépítését 2017 végi összesített adatokkal a 3.1.1. táblázat szemlélteti. Az összeállított egységes szerkezetű vállalati mérleg idősort pedig a 3.1.2. és a 3.1.3. táblázatok mutatják.

3.1.1. táblázat

A nem pénzügyi vállalatok statisztikai célú mérlegének felépítése különféle adatforrásokból, 2017 végi adatok, milliárd forint

Vállalati mérleg	Társasági adóbevallás	EVA, KATA, KIVA	Társasházak, lakás-szövetkezetek	Teljes-körűsítés, korrekciók	Kiegészített vállalati mérleg	Értékvesztés, vagyonskorrekció	Korrigált vállalati mérleg
Nem pénzügyi eszközök	47 161	398	49	659	48 267		48 267
Befektetett pénzügyi eszközök	15 833	15	44	-241	15 651		15 651
Követelések	23 463	228	12	644	24 347	356	24 702
Értékpapírok (forgóeszközök)	852	10	8	42	912		912
Pénzeszközök	8 804	276	175	130	9 384		9 384
Aktív időbeli elhatárolások	1 800	4	0	47	1 851		1 851
Mérlegfőösszeg	97 909	931	288	1 280	100 408	356	100 763
Saját tőke	46 953	521	267	-87	47 654	1 525	49 179
Céltartalékok	1 437	0	0	11	1 448	356	1 803
Hosszú kötelezettségek	16 233	98	12	139	16 481	-1 525	14 956
Rövid kötelezettségek	28 592	291	9	1 147	30 040		30 040
Passzív időbeli elhatárolások	4 627	19	0	140	4 786		4 786

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. Becslést tartalmaz.

3.1.2. táblázat**A nem pénzügyi vállalatok statisztikai célú számviteli mérlege, eszközök, milliárd forint**

Év	Nem pénzügyi eszköz	ebből: Adott előleg	Befektetett pénzügyi eszköz	ebből: Tartós kölcsön	Követelés bruttó értéke	ebből: Vevő követelés	Értékpapír (forgóeszköz)	Pénzeszköz	Aktív időbeli elhatárolás	Bruttó mérleg-főösszeg
1989	3 366	42	291	71	905	598	17	182	20	4 781
1990	3 618	52	394	75	1 125	762	26	288	26	5 476
1991	4 027	58	515	80	1 237	838	31	328	30	6 168
1992	4 519	57	723	74	1 244	799	52	474	45	7 057
1993	5 150	63	769	77	1 453	939	115	562	60	8 109
1994	5 781	71	843	80	1 693	1 070	141	654	78	9 189
1995	6 644	100	884	90	2 149	1 364	223	740	107	10 748
1996	7 706	123	998	101	2 523	1 598	334	866	150	12 577
1997	9 068	146	1 250	115	3 180	1 988	533	1 137	227	15 394
1998	11 020	181	1 550	114	3 782	2 393	589	1 343	308	18 592
1999	13 058	211	1 926	151	4 623	2 948	504	1 569	372	22 052
2000	15 297	253	2 377	204	5 638	3 480	704	1 861	472	26 348
2001	16 980	274	2 837	296	6 809	3 880	640	2 179	503	29 948
2002	18 612	287	3 884	654	7 477	4 122	584	2 540	555	33 651
2003	22 155	340	3 729	382	9 286	4 918	641	2 833	627	39 271
2004	24 979	372	4 155	563	10 795	5 801	654	3 240	757	44 591
2005	27 648	414	5 413	1 113	12 302	6 651	741	3 602	845	50 562
2006	30 484	476	6 283	1 129	14 168	7 717	803	4 581	1 053	57 383
2007	33 569	529	8 297	1 951	16 498	8 299	1 151	4 574	1 261	65 352
2008	36 509	561	9 066	2 363	16 829	8 476	860	4 585	1 587	69 436
2009	36 702	560	11 862	3 037	17 563	8 177	832	4 517	1 648	73 125
2010	37 499	586	12 312	2 958	17 827	8 554	803	5 009	1 810	75 258
2011	38 898	579	15 470	3 016	19 686	9 213	721	5 177	2 041	82 003
2012	39 197	546	15 311	2 426	17 851	9 019	701	5 307	1 986	80 369
2013	40 042	496	15 283	2 273	18 746	9 333	690	6 071	1 896	82 739
2014	42 030	546	16 332	2 144	20 670	9 883	1 166	6 454	1 955	88 606
2015	43 406	512	16 053	3 316	25 221	10 229	980	7 170	1 850	94 668
2016	45 384	681	17 089	2 953	23 155	10 078	1 099	8 178	1 833	96 689
2017	48 267	809	15 651	4 177	24 702	11 213	912	9 384	1 851	100 763

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. 1989 és 1991 között összesített adatokból készült. Becslést tartalmaz.

3.1.3. táblázat**A nem pénzügyi vállalatok statisztikai célú számviteli mérlege, források, illetve a nettó árbevétel, milliárd forint**

Év	Korrigált saját tőke	ebből: Állami vagyon*	ebből: Adózott eredmény**	Bruttó céltartalék	Hosszú lejáratú tartozás	Rövid lejáratú tartozás	ebből: Szállítói tartozás	Passzív időbeli elhatárolás	ebből: Halasztott bevétel	Nettó árbevétel
1989	3 116	-	130	-	295	1 341	471	30	0	5 121
1990	3 443	-	140	-	350	1 643	613	40	0	5 792
1991	3 921	-	42	-	379	1 819	717	50	0	5 504
1992	4 487	-	-248	51	454	1 965	738	100	10	5 818
1993	4 915	-	-110	71	704	2 294	879	124	10	6 632
1994	5 263	-	-33	83	962	2 723	1 020	158	25	8 742
1995	5 688	-	49	96	1 307	3 466	1 332	191	10	11 420
1996	6 423	-	183	128	1 610	4 163	1 587	254	20	14 675
1997	7 717	-	629	161	2 104	5 026	1 940	386	50	18 710
1998	9 030	-	791	241	2 794	5 984	2 324	543	80	23 470
1999	10 388	-	916	304	3 325	7 333	2 975	703	100	27 226
2000	12 169	-	992	366	4 084	8 828	3 511	900	150	32 795
2001	13 977	650	1 143	440	4 200	10 119	3 672	1 212	340	38 217
2002	16 628	675	1 519	521	4 256	10 684	3 866	1 562	580	39 855
2003	18 579	712	2 003	589	5 871	12 736	4 527	1 495	552	43 988
2004	20 839	711	2 127	621	6 906	14 486	5 384	1 739	612	50 654
2005	22 930	728	2 755	710	8 328	16 663	6 076	1 932	692	55 495
2006	25 704	552	3 009	849	9 673	18 821	6 645	2 335	804	64 562
2007	28 549	569	3 662	982	12 669	20 554	7 215	2 598	708	69 379
2008	29 374	585	2 064	1 131	14 924	21 005	7 072	3 003	757	74 747
2009	30 204	589	1 348	1 195	17 021	21 661	6 854	3 046	894	67 087
2010	31 822	627	1 640	1 358	16 614	22 200	7 244	3 273	965	68 640
2011	35 774	605	1 584	1 673	16 716	24 358	7 641	3 467	1 067	74 376
2012	36 174	616	2 263	1 589	15 917	23 166	7 342	3 520	1 207	74 952
2013	37 269	922	1 975	1 495	15 622	24 695	7 636	3 677	1 332	77 234
2014	40 272	1 191	3 122	1 549	16 368	26 392	7 965	4 031	1 465	82 229
2015	45 906	1 368	6 803	1 706	14 679	27 945	7 960	4 450	1 799	86 122
2016	47 017	1 536	4 676	1 779	14 439	28 689	8 344	4 745	1 874	86 790
2017	49 173	1 525	4 737	1 803	14 956	30 039	9 347	4 786	1 916	94 436

*Az állami vagyon a vagyonkezelésbe vett, 2001-től számviteli értelemben hosszú lejáratú kötelezettségként kimutatott állami vagy önkormányzati eszköz értéke. Statisztikai értelemben a saját tőke (tulajdonosi részesedések) része.

**A jóváhagyott osztalékok is tartalmazó eredmény szerepel a korrigált saját tőkében a 2016 előtti időszakban is.

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. 1989 és 1991 között összesített adatokból készült. Becslést tartalmaz.

3.2. A VÁLLALATI MIKROADATOK ILLESZKEDÉSE A MAKROSTATISZTIKÁKHOZ

A pénzügyiszámla-statisztika közel száz különféle adatforrásból épül fel, rögzített adatforrás hierarchia szerint.²⁶ Valamennyi felhasznált adat két helyre kerül be a statisztikába, valamely szektor eszköz oldalára és egyúttal valamely szektor kötelezettség oldalára (ez lehet ugyanaz a szektor is). Instrumentumonként eltérő adatforrásokból kerülhetnek be az adatok az egyes szektorokhoz, amelyek így nem feltétlenül az adott szektortól származnak. Ennek következtében a pénzügyi számlákban szereplő állományi adatok eltérhetnek az adott szektor összesített számviteli mérlegében található adatoktól. A nem pénzügyi vállalatok esetében az eltérések összességében nem jelentősek, ezért a vállalati mikroadatok jól használhatók a makrostatisztikák részletezéséhez. A pénzügyi számlák nem pénzügyi vállalatokra vonatkozó fő adatforrásait a 3.2.1. táblázat foglalja össze instrumentumonként.

3.2.1. táblázat					
A nem pénzügyi vállalatok egyes instrumentumainak fő adatforrásai a pénzügyi számlákban					
Instrumentum	Adatforrás				
	Vállalati mérleg	Fizetésimérleg-statisztika	Monetáris statisztika	Értékpapír statisztika	Államháztartási adatok
Pénzügyi eszközök					
Készpénz	x	x			
Betétek		x	x		
Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok		x		x	
Hitelek	x	x	x		
Tőzsdei részvények		x		x	
Nem tőzsdei részvények	x	x			
Egyéb tulajdonosi részesedések	x	x			
Befektetési jegyek		x		x	
Biztosítástechnikai tartalékok			x		
Pénzügyi derivatívák		x	x		
Kereskedelmi hitelek és előlegek	x	x			x
Egyéb egyéb követelések	x	x	x		x
Kötelezettségek					
Hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok		x		x	
Hitelek	x	x	x		x
Tőzsdei részvények		x		x	
Nem tőzsdei részvények	x	x	x		
Egyéb tulajdonosi részesedések	x	x	x		
Pénzügyi derivatívák		x	x		
Kereskedelmi hitelek és előlegek	x	x			x
Egyéb egyéb kötelezettségek	x	x	x		x

A nem pénzügyi vállalatoktól származó mikroadatok (számviteli mérlegek) a pénzügyi számlákban eszköz oldalon a készpénz (AF.21), a hitelkövetelések (AF.4), a birtokolt tulajdonosi részesedések (AF.51), a kereskedelmi hitelek és előlegek (AF.81), illetve az egyéb követelések (AF.89) adatainak meghatározásához, kötelezettség oldalon a hiteltartozások (AF.4), a kibocsátott tulajdonosi részesedések (AF.51), a kereskedelmi hitelek és előlegek (AF.81), illetve az egyéb tartozások (AF.89) adatainak összeállításához járulnak hozzá elsősorban. Az előző pontban ismertetett vállalati mérleg és eredménykimutatás adatbázis éves gyakorisága és 7-8 hónapos átfutási ideje miatt azonban becsléseket is szükséges alkalmazni a statisztikák összeállítása során. Ezek a becslések az éves adatok negyedévesítésére és a még le nem fedett időszak adatainak

²⁶ A hierarchia csúcsán a fizetésimérleg-statisztika és az értékpapír-statisztika áll, majd az MNB statisztikai mérlege és a hitelintézetek mérlege következik. Részletesebben lásd a Magyarország pénzügyi számlái 2014 című módszertani kiadványban.

előrejelzésére vonatkoznak.²⁷ Meg kell feleltetni ezen felül a számviteli mérleg tételeit a pénzügyi számlák standard instrumentumainak. A nem pénzügyi eszközökre vonatkozóan a KSH a készletek állományi adatait a számviteli mérlegekből nyeri, az állóeszközök állományi adatait pedig az 1999 végén felmért eszközállomány továbbvezetésével (átarázásával és a változások figyelembevételével) állítja elő. A tárgyi eszközök részét képező nem termelt eszközök (természeti erőforrások) állománya jelenleg nincs megfigyelve a hazai statisztikában. Az egyes instrumentumokra vonatkozó vállalati adatok tartalmát az alábbiakban foglaljuk össze.

A nem pénzügyi vállalatok tulajdonában lévő **készpénz** (AF.21) év végi állományának meghatározása a számviteli mérlegben jelentett pénzeszközök, ezen belül a pénztár mérlegtétel alapján történik. A részletes éves beszámolót készítő cégek mérlegében elkülönítve szerepel a pénztári készpénz értéke, ez azonban csak töredékét fedi le a szektor készpénzállományának. A társasági adóbevallások mérlegébe 2008-tól kezdődően került be minden adóalany vállalatra vonatkozóan ugyanez a pénzeszközök részletező adat, ami megteremtette a lehetőséget a pénzügyi számlákban való közvetlen felhasználásra. A nem társasági adóalany társasházak, lakásszövetkezetek és kisvállalkozások készpénztartására vonatkozó becslés adódik még hozzá a jelentett értékekhez. Év végi adatok kerülnek be a vállalati adatbázisból a statisztikába, és ennek ismeretében módosulnak a háztartások és a vállalatok között arányosan felosztott negyedéves adatok. A készpénz a központi bankkal (MNB) szembeni forint követelés, illetve a külföldiekkel szembeni valuta követelés lehet. Ezek szétválasztása becsléssel történik.

A nem pénzügyi vállalatok **bankszámla és bankbetét** követelései (AF.22, AF.29) a belföldi hitelintézetek partnerszektor szerint jelentett adataiból és a külföldön bankszámlával, bankbetéttel rendelkező vállalatok fizetési mérleghez jelentett adataiból tevődnek össze a pénzügyi számlákban. Az e két forrásból összeállított adatoknak elméletileg meg kell egyezniük a vállalati mérlegekben a pénzeszközök és a befektetett pénzügyi eszközök között szereplő betéti adatokkal, hozzászámítva az esetlegesen elhatárolt kamatokat is.²⁸

3.2.2. táblázat

A vállalati pénzeszközök állománya a vállalati számviteli mérlegben és a pénzügyi számlákban, milliárd forint

Készpénz és betétek állománya	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pénzeszközök	740	1 861	3 602	5 009	5 177	5 307	6 071	6 454	7 170	8 178	9 384
Tartósan lekötött bankbetétek	6	5	26	54	53	53	77	70	75	78	100
Pénzeszközök, vállalati mérleg	746	1 866	3 627	5 063	5 230	5 360	6 148	6 524	7 245	8 256	9 484
Készpénz, betétek, pénzügyi számlák	801	1 788	3 632	4 864	5 151	5 126	5 891	6 213	6 992	8 157	9 411
Készpénz	62	135	348	387	433	515	577	684	794	917	1 037
Betétek	740	1 653	3 284	4 477	4 718	4 611	5 314	5 529	6 198	7 240	8 374

Forrás: MNB, pénzügyi számlák (nem konszolidált követelések és tartozások), illetve statisztikai célú vállalati mérleg adatbázis.

A nem pénzügyi vállalatok tulajdonában lévő **hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok** (AF.3) adatforrása a pénzügyi számlákban az értékpapír-statisztika, illetve a külföldi váltók esetében a fizetésimérleg-statisztika vállalatok által jelentett adatai. A kötvények és a váltók adatai csak a részletes éves beszámolót készítő vállalatok mérlegében jelennek meg önállóan, a többi vállalat esetében nem különíthetők el ezek a tételek a befektetett pénzügyi eszközökön és az értékpapírokon (forgóeszközök) belül, ezért pontosan nem vethetők össze a számviteli és a statisztikai kategóriák. Ugyanez mondható el a nem pénzügyi vállalatok kötelezettségei között kimutatott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokról (kötvényekről) is, mind az adatforrások, mind az összehasonlíthatóság tekintetében.

A nem pénzügyi vállalatok eszközei között megjelenő **hitelek, kölcsönök** (AF.4) adatai változatos adatforrásokból kerülnek be a pénzügyi számlákba, hiszen kölcsönt elvileg bármelyik gazdasági szereplő adhat bármelyik másinak. Ugyanakkor a nem pénzügyi vállalatok nem foglalkoznak üzletszerű hitelezéssel, ezért elsősorban a vállalatcsoportba tartozó más

²⁷ A jelen kiadványban elsődlegesen éves, illetve év végi adatokkal foglalkozunk, mert a mikro- és makroadatokat rendelkezésre állása és összekapcsolása ezt teszi lehetővé.

²⁸ A számviteli mérlegben 2001-től kezdődően a befektetett pénzügyi eszközökön belül már nincsenek elkülönítve a hosszú lejáratú bankbetétek, hanem azok az egyéb tartósan adott kölcsönök mérlegtétel részét képezik. A nem pénzügyi vállalatok közül elsősorban a lakásszövetkezetek és a társasházak rendelkeznek tartósan lekötött betétekkel lakástakarék-pénztáraknál. A hazai számviteli szabályok szerint a járó vagy fizetendő banki kamatokat el kell határolni, a pénzügyi számlákban ugyanakkor hozzá kell számítani a kamatozó instrumentum értékéhez.

vállalatoknak, tulajdonosoknak és munkavállalóknak adnak kölcsönt.²⁹ A külföldre nyújtott kölcsönök a fizetésimérleg-statisztika vállalati jelentéseiből érkeznek, a belföldre nyújtott kölcsönök pedig a pénzügyi vállalatok partnerszektor szerint bontott jelentéseiből, illetve a nem pénzügyi vállalatok mérlegeiből származnak. Eszköz oldalról, maradékként kerül kiszámításra a belföldi vállalatközi hitelek év végi állománya a pénzügyiszámla-statisztikában, ezért az az összesített számviteli mérlegben szereplő hitelek becsült állományával meg kell, hogy egyezzen. A hitelek, kölcsönök értékének elkülönítése a számviteli mérlegben a befektetett pénzügyi eszközökön és a követeléseken belül csak becslésekkel lehetséges, különösen az egyszerűsített beszámolót készítő cégek esetében. Kötelezettség oldalon lehetnek nagyobb eltérések az összesített számviteli mérlegben és a pénzügyi számlákban található hitelállományok között, mivel a statisztikába döntően külső adatforrásokból, a fizetési mérlegből, a pénzügyi vállalati szektortól és az államháztartástól származnak a felvett hitelekre vonatkozó információk, továbbá a mérleg eszköz oldaláról érkeznek a vállalatközi kölcsönök. Egyedül a háztartások által a vállalatoknak nyújtott (tulajdonosi) hitelek becslése történik forrás oldali számviteli adatok alapján. Az összehasonlítást bizonytalanná teszi, hogy a számviteli mérleg forrás oldalán is becslések szükségesek a hitelek elkülönítéséhez más tartozás instrumentumoktól. A hitelek, kölcsönök futamidő szerinti bontása az összesen adatokénál markánsabb eltéréseket mutat, mert a számviteli prezentáció a hátralévő futamidő alapján, a pénzügyiszámla-statisztika pedig eredeti lejárat szerint sorolja hosszú és rövid lejáratú kategóriákba az instrumentumokat (3.2.3. táblázat).³⁰

3.2.3. táblázat

Vállalati hitelkövetelések és hiteltartozások a pénzügyi számlákban és a vállalati mérlegekben, milliárd forint

Vállalati hitelek állománya	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Eszközök											
Tartósan adott kölcsönök	90	204	1 113	2 958	3 016	2 426	2 273	2 144	3 316	2 953	4 177
Rövid lejáratú kölcsönök	282	933	3 296	5 886	6 782	5 216	5 689	6 799	10 732	8 726	8 965
Adott hitelek, vállalati mérleg	372	1 138	4 409	8 818	9 774	7 617	7 939	8 921	14 026	11 668	13 132
Adott hitelek, pénzügyi számlák	413	1 233	4 422	8 816	9 710	7 529	7 939	8 921	14 865	11 668	13 132
Rövid lejáratú hitelek	290	735	2 638	3 567	3 691	4 278	4 101	5 284	5 209	6 431	6 900
Hosszú lejáratú hitelek	123	498	1 784	5 249	6 019	3 250	3 838	3 637	9 655	5 237	6 232
Kötelezettségek											
Hosszú lejáratú hitelek, kölcsönök	1 167	3 992	8 075	16 069	16 064	15 342	14 881	16 012	14 319	14 021	14 465
Rövid lejáratú hitelek, kölcsönök	1 380	3 198	5 860	7 488	7 999	7 372	8 330	8 479	7 974	7 698	7 783
Hiteltartozások, vállalati mérleg	2 572	7 229	13 991	23 650	24 155	22 809	23 292	24 559	22 350	21 767	22 295
Hiteltartozások, pénzügyi számlák	2 052	7 024	14 097	23 391	24 935	23 740	23 755	25 421	25 446	24 831	25 134
Rövid lejáratú hitelek	928	2 394	4 522	5 983	6 720	6 991	6 370	7 227	6 690	7 716	8 319
Hosszú lejáratú hitelek	1 124	4 631	9 575	17 408	18 215	16 749	17 384	18 194	18 756	17 116	16 815

Forrás: MNB, pénzügyi számlák (nem konszolidált követelések és tartozások), illetve statisztikai célú vállalati mérleg adatbázis.

A **tulajdonosi részesedéseket** (AF.5) tekintve a nem pénzügyi vállalatok tőzsdei részvényekre és befektetési jegyekre vonatkozó adatai az értékpapír-statisztika információi alapján érkeznek a pénzügyiszámla-statisztikába. A nem tőzsdei részvények és az egyéb tulajdonosi részesedések (üzletrészek) adatai pedig a számviteli mérleg tételeken alapulnak, és közvetlenül a vállalati mérleg adatbázisból (belföldi tulajdonosi kapcsolatok), vagy közvetetten, a fizetésimérleg-statisztikából (külföldi tulajdonosi kapcsolatok) kerülnek a pénzügyi számlákba. A vállalatok által kibocsátott részesedésekre vonatkozóan a mérlegben szereplő jegyzett tőke tulajdonosi szektorok szerinti bontása segíti a korrigált (jóváhagyott osztalékot is tartalmazó) számviteli saját tőke felbontását az államháztartás, a háztartások, a háztartásokat segítő nonprofit intézmények és a nem pénzügyi vállalatok, mint tulajdonos szektorok között. Ezek az adatok azonban teljeskörűen csak éves gyakorisággal, év végére vonatkozóan állnak rendelkezésre. A negyedévesítés lineáris szétosztással történik, illetve az adott időszakra vonatkozó tényadatok beérkezéséig lineáris előrebecslésre van szükség. A negatív saját tőkével rendelkező

²⁹ Statisztikai értelemben a hitelek közé tartoznak többek között a munkáltatói kölcsönök, a halasztott fizetésből vagy részletfizetésből származó követelések és tartozások, a letétek (nem hitelintézetnél elhelyezett biztosítékok), a repó típusú ügyletekből fakadó követelések és tartozások, a vállalatközi számlaegyenlegek (cash-pool), illetve a tulajdonos által a vállalatban hagyott megszavazott osztalékok.

³⁰ Ezen felül a pénzügyiszámla-statisztika (a fizetési mérleggel összhangban) hosszú lejáratúnak sorolja be a közvetlen tőkebefektetések között szereplő, lejáratú bontás nélkül gyűjtött vállalati hitelállományokat, amelyeknek egy része rövid lejáratú lehet.

részvénytársaságok és korlátolt felelősségű társaságok negatív saját tőkéjét nullával helyettesíti a pénzügyi számla-statisztika, eltérően a fizetési mérlegtől, ahol a beszámolóban szereplő negatív érték nem kerül korrigálásra. A külfölddel kapcsolatos adatok fizetési mérlegből történő átvétele miatt azonban a negatív saját tőkéjű vállalatok részesedéseinek korrekciója csak a belföldi tulajdonos szektorok esetében érvényesül a pénzügyi számla-statisztikában.³¹ Az előző pontokban tárgyaltak szerint, az állami és önkormányzati tulajdonú vállalatok esetében a könyv szerinti saját tőke értékéhez hozzáadódik a vagyonkezelésbe vett állami vagy önkormányzati eszközök értéke is, amely a vállalatok számviteli mérlegében 2001 óta nem a saját tőkében, hanem az egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek között szerepel.

3.2.4. táblázat

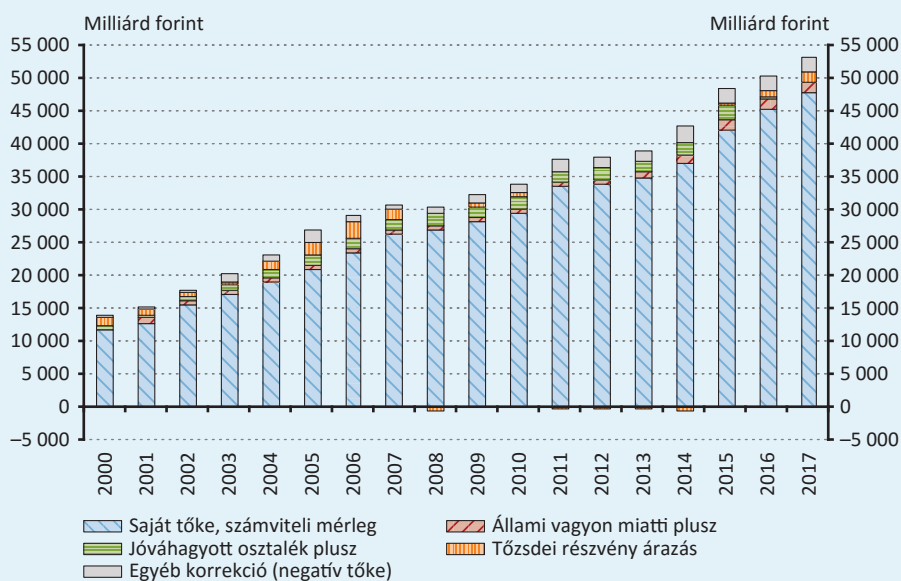
A vállalati részesedések állományának meghatározása a számviteli mérlegből kiindulva, milliárd forint

Vállalati részesedésállomány	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Saját tőke, számviteli mérleg	5 594	11 727	20 732	29 481	33 375	33 890	34 650	37 048	42 097	45 245	47 647
Állami vagyon miatti plusz	0	0	728	627	605	616	922	1 191	1 368	1 536	1 525
Jóváhagyott osztalék plusz	93	442	1 470	1 715	1 794	1 668	1 697	2 033	2 441	236	1
Tőzsdői részvény árazás	20	1 282	2 107	622	-227	-353	-276	-734	288	1 106	1 581
Egyéb korrekció (negatív tőke)	9	204	1 794	1 230	1 741	1 731	1 676	2 320	2 107	2 115	2 281
Részesedések, pénzügyi számlák	5 716	13 655	26 831	33 674	37 288	37 551	38 669	41 858	48 301	50 238	53 035

Forrás: MNB, pénzügyi számlák (nem konszolidált részesedés tartozások), illetve statisztikai célú vállalati mérleg adatbázis.

3.2.1. ábra

A nem pénzügyi vállalatok által kibocsátott tulajdonosi részesedések állományának összetevői (átmenet a számviteli mérlegből a pénzügyi számlákba), milliárd forint

Forrás: KSH.

A **kereskedelmi hitelek és előlegek** (AF.81) statisztikai instrumentum tartalmilag az áruszállítással és szolgáltatással kapcsolatos követeléseket és tartozásokat (vevők, szállítók), illetve az ilyen célból adott és kapott előlegeket jelenti a számviteli mérlegben. A nevesített vevők és szállítók mellett a kapcsolt és egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozásokkal szembeni ilyen típusú követeléseket és tartozásokat, illetve időbeli elhatárolásokat is figyelembe kell venni. Az előlegek közé tartozik eszköz oldalon az immateriális javakra, beruházásokra és készletekre adott előleg, forrás oldalon pedig a vevőktől kapott előleg, ami részben becsléssel képződik a részletes éves beszámolóval nem rendelkező vállalatokra

³¹ További kisebb eltérést okoz a könyv szerinti saját tőke értékétől, hogy a pénzügyi vállalatok tulajdonában lévő nem pénzügyi vállalati részesedések adatforrása a pénzügyi vállalatok adatszolgáltatása.

vonatkozóan.³² A kereskedelmi hitelek és előlegek döntő része vállalkozói követelést jelent, kisebbik hányada külföldi szállítókkal szemben áll fenn, illetve az államháztartás és a háztartások vállalatokkal szembeni tartozásai különíthetők még el. A számviteli mérlegből vett kereskedelmi hitelek és előlegek felosztása külföldiekkel és belföldiekkel szemben fennálló követelésre az éves nettó árbevétel (export és belföldi bontása) alapján történik. A külföldi részt ugyanakkor a fizetési mérlegből átvett vállalati adatokra cseréli le a pénzügyiszámla-statisztika, ami csökkentőleg hat az állományokra. A belföldi részből az államháztartás, a háztartások és a pénzügyi vállalatok tartozásának levonásával áll elő a vállalkozói követelések év végi állománya, ami a kötelezettség oldalán is megjelenik a pénzügyi számlákban. Miközben a pénzügyi számlákban eszköz oldalán nagyobb részben a vállalati mérlegekből származó állományok jelennek meg (közvetlenül vagy a fizetési mérlegből), kötelezettség oldalán egyáltalán nem a vállalati mérlegek forrás oldalán lévő tételek kerülnek felhasználásra, ezért a kötelezettségek összhangja a számviteli mérleggel kisebb lehet.

3.2.5. táblázat

A vállalati kereskedelmi hitelek és előlegek számviteli és statisztikai értékei, milliárd forint

Kereskedelmi hitelek állománya	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Eszközök											
Vevő követelések összesen	1 364	3 480	6 651	8 554	9 213	9 019	9 333	9 883	10 229	10 078	11 213
Adott előlegek	100	253	414	586	579	546	496	546	512	681	809
Aktív időbeli elhatárolások	87	395	754	1 665	1 813	1 803	1 688	1 742	1 648	1 655	1 739
Kereskedelmi hitelek, vállalati mérleg	1 551	4 564	7 818	10 805	11 605	11 368	11 517	12 171	12 389	12 414	13 761
Kereskedelmi hitelek, pénzügyi számlák	1 547	4 096	7 514	10 235	10 992	10 645	10 719	11 425	11 481	11 931	13 070
Kötelezettségek											
Szállítói tartozások összesen	1 262	3 511	6 076	7 244	7 641	7 342	7 636	7 965	7 960	8 344	9 347
Vevőktől kapott előlegek	117	264	411	479	652	486	579	681	843	834	951
Passzív időbeli elhatárolások	156	711	1 183	2 215	2 308	2 218	2 265	2 499	2 593	2 822	2 823
Kereskedelmi hitelek, vállalati mérleg	1 535	4 486	7 670	9 938	10 600	10 046	10 479	11 145	11 395	12 001	13 120
Kereskedelmi hitelek, pénzügyi számlák	1 526	4 220	6 984	9 637	10 190	9 608	9 757	10 527	10 479	11 018	12 511

Forrás: MNB, pénzügyi számlák (nem konszolidált követelések és tartozások), illetve statisztikai célú vállalati mérleg adatbázis.

A nem pénzügyi vállalatok **egyéb követelései és egyéb tartozásai** (AF.89) olyan rövid lejáratú, technikai jellegű pénzügyi instrumentumok, amelyek a gazdasági ügyletek és a hozzájuk kapcsolódó fizetések időbeli eltéréseit hidalják át. A vállalatok esetében elsősorban adófizetéssel, munkabérekkel, uniós támogatásokkal és különféle előlegekkel függhetnek össze ezek a tételek. A számviteli mérlegben a követelések és a rövid lejáratú kötelezettségek részét képezik, általában a többi tételtől elkülöníthetetlenül, ezért nagyságuk csak becsléssel határozható meg, összhangban a hitelek és a kereskedelmi hitelek becslésével. A pénzügyi számlákban a partnerszektorok (pénzügyi vállalatok, államháztartás, háztartások, nonprofit intézmények, külföld) vállalatokkal szembeni tartozásait levonva a vállalati számviteli egyéb követelések becsült összesen értékéből adódik a vállalkozói követelés, amely egyúttal a vállalati egyéb tartozások vállalkozói részét is jelenti. Az egyéb tartozások statisztikai értéke tehát nem a vállalati mérlegekből származik, ezért itt is nagyobb eltérések lehetségesek, mint az eszköz oldali adatok esetében.

Összefoglalva a fentieket, a nem tőzsdei tulajdonosi részesedések (részvények, üzletrészek) állományi és forgalmi adatai a vállalati számviteli mérlegek forrás oldaláról kerülnek meghatározásra a pénzügyi számlákban, illetve a háztartásoktól felvett (tulajdonosi, tagi) hitelek adatai is a mérleg forrás oldalát figyelembe véve képződnek. Valamennyi egyéb pénzügyi instrumentum (készpénz, hitel, kereskedelmi hitel, egyéb követelés) vállalati adatforrása a számviteli mérleg eszköz oldala. A 3.2.6. táblázat szemlélteti, hogy a vállalkozói követelések (és tartozások) év végi állományai a vállalati számviteli mérlegek mely mérlegtételei felhasználásával képződnek a pénzügyiszámla-statisztikában. A megfeleltetés a hazai részletes számviteli beszámoló mérlegét veszi alapul, ami a vállalkozások alig 5 százaléka, a szektorális mérlegfőösszeg bő felére

³² A követelések bruttó (értékvesztéssel nem csökkentett) értéke szerepel a pénzügyiszámla-statisztikában, mert ez felel meg az adós és a hitelező közötti megállapodásnak és annak, ahogyan a tartozásokat nyilvántartják. Ez eltérést jelent a számviteli prezentációtól, amely a követelések nettó értékét tartalmazza az óvatosság elvét követve. A jelen összeállításban a számviteli adatok is növelve vannak az értékvesztéssel.

terjed ki. A statisztikai célú vállalati adatbázisban a fennmaradó vállalati körre is előállnak vállalati szinten ezek a szükséges részletező tételek, részben a társasági adóbevallások, részben a vállalati beszámolóok szöveges kiegészítő mellékletének többlet adattartalma, részben pedig becslések segítségével.

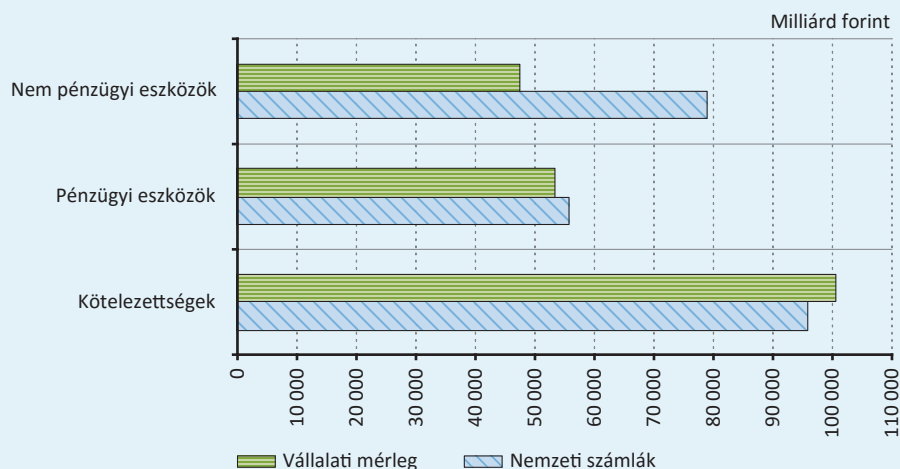
3.2.6. táblázat	
A számviteli kategóriák megfeleltetése a pénzügyi számlák vállalatközi tételeinek	
Pénzügyi számlák	Vállalati mérleg (éves beszámoló)
Rövid lejáratú hitelek	Követelések kapcsolt vállalkozással szemben: adott kölcsön
	Követelések egyéb részesedési viszonyban: adott kölcsön
	Egyéb követelések: adott kölcsön
Hosszú lejáratú hitelek	Tartósan adott kölcsön kapcsolt vállalkozásban
	Tartósan adott kölcsön egyéb részesedési viszonyban
	Egyéb tartósan adott kölcsön
Kereskedelmi hitelek, előlegek	Immateriális javakra adott előlegek
	Beruházásokra adott előlegek
	Készletekre adott előlegek
	Követelések áruszállításból, szolgáltatásból
	Követelések kapcsolt vállalkozással szemben: vevők
	Követelések egyéb részesedési viszonyban: vevők
	Bevételek, ráfordítások elhatárolása: vevők
Egyéb követelés	Követelések kapcsolt vállalkozással szemben: egyéb követelés
	Követelések egyéb részesedési viszonyban: egyéb követelés
	Egyéb követelések: adott előleg

A nemzeti számlák állományi adatainak felbontása a vállalati mikroadatok felhasználásával

Az ismertetett összesített számviteli mérlegek a nem pénzügyi eszközök terén 60 százalékban, a pénzügyi eszközök vonatkozásában 96 százalékban, a kötelezettségek esetében pedig 105 százalékban fedik le a nemzeti számlákban (pénzügyi és nem pénzügyi számlákban) közölt makrostatisztikai állományokat (lásd a 3.2.2. ábrát). A nem pénzügyi eszközök esetében az értékelési különbségek jelentős eltérést okoznak, a pénzügyi eszközök és a kötelezettségek azonban összességében alapvetően jól megfeleltethetők egymásnak. Instrumentumonként tekintve, a pénzügyi eszközöknél (követeléseknél, tulajdonosi részesedéseknél, értékpapíroknál) és a kötelezettségeknél (tulajdonosi részesedéseknél) is kisebb értékelési különbségek mutatkoznak, illetve vannak olyan speciális eszközök és kötelezettségek, amelyek nem találhatók meg vagy nem értelmezhetők valamelyik adatkörben. A pénzügyi számlákban nem értelmezhetők a céltartalékok és a halasztott bevételek (passzív időbeli elhatárolások része), ezért ezek a számviteli mérlegtételek kimaradnak a makrostatisztikából. Töredékes a pénzügyi derivatívák (AF.7) megfigyelése a számviteli mérlegben, illetve a biztosítási díjtartalékok (biztosítási követelések, AF.6) sem jelennek meg azonos tartalommal és elkülöníthető módon a vállalati mérleg eszköz oldalán, így ezek az instrumentumok lényegében többletként jelentkeznek a pénzügyi számlák vagyonmérlegében. Csekély összegűeknek köszönhetően mindezek a mikro- és makrostatisztikában eltérően szereplő instrumentumok lényegében nem befolyásolják a két adathalmaz együttes használatát, azonban ezeknek a konkrét instrumentumoknak az elemzésétől el kell tekinteni.

3.2.2. ábra

A nem pénzügyi vállalatok vagyona a számviteli mérlegben és a nemzeti számlákban, 2017 végén, milliárd forint

Forrás: KSH.

A továbbiakban a statisztikai célra (a pénzügyi számlák összeállításához) készített vállalati adatbázis adatait használjuk mikroadatként a vállalati szektor jellemzőinek részletezése céljából. Ezeket az adatokat egy-egy instrumentumra vonatkozóan illesztjük csak a pénzügyi számlák állományi adataihoz. A nem pénzügyi eszközök esetében, illetve teljes vagyonmérleg prezentálásakor nem végzünk illesztést, mert a nem pénzügyi eszközöknél mutatkozó jelentős különbségeket a mikro- és a makrostatisztikai adatok között nem lehet vállalati szinten áthidalni.

3.2.7. táblázat

A nemzeti számlák és a számviteli mérleg állományainak összehasonlítása instrumentumonként, 2017 végén, milliárd forint

Instrumentumok	Eszközök		Kötelezettségek	
	Nemzeti számlák	Számviteli mérleg	Nemzeti számlák	Számviteli mérleg
Pénzeszközök	9 411	9 484	-	-
Értékpapírok	526	526	591	566
Hitelek	13 132	13 132	25 134	22 295
Részesedések	15 001	11 005	53 035	49 179
Biztosítástechnikai tartalékok	154	-	-	-
Pénzügyi derivatívák	103	-	249	-
Egyéb követelések/kötelezettségek	17 620	18 264	17 245	25 004
ebből: kereskedelmi hitel	13 070	13 761	12 511	13 120
Nem pénzügyi eszközök	79 044	48 267	-	-
Céltartalék	-	-	-	1 803
Aktív/passzív időbeli elhatárolás*	-	85	-	1 917
Összes vagyon/Mérlegfőösszeg	134 990	100 763	96 254	100 763

* Halasztott ráfordítás illetve halasztott bevétel

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, illetve statisztikai célú vállalati mérleg adatbázis. A nem pénzügyi eszközökre becslést tartalmaz.

3.3. KÜLÖNFÉLE ESZKÖZÖK ÉS KÖTELEZETTSÉGEK ELŐFORDULÁSA A NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK SEKTORÁBAN

Ebben a pontban a nem pénzügyi vállalatok egyes pénzügyi eszközeiről és kötelezettségeiről közlünk részletes információkat a bemutatott mikro- és makroadat összekapcsolásával. A kiindulópont minden esetben az adott pénzügyi instrumentum (eszköz vagy kötelezettség) pénzügyi számlákban megjelenő állományi adatai, amelyeket a statisztikai célú vállalati adatbázisban lévő mérlegadatok, illetve az MNB egyéb statisztikai adatforrásai (fizetésimérleg-statisztika,

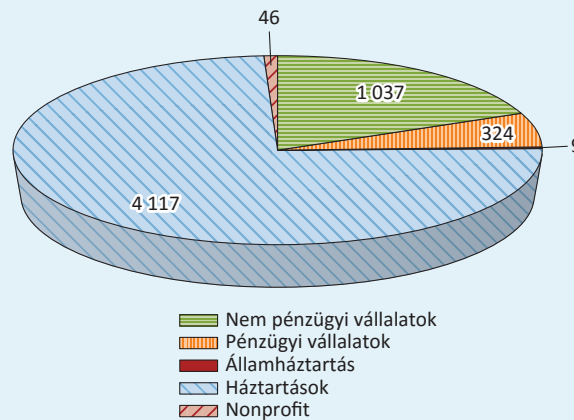
értékpapír-statisztika) segítségével részletezünk. Ezeknek az adatforrásoknak a rendelkezésre állása és a pénzügyi számlákkal való összhangja határozza meg, hogy milyen hosszú időszakra visszamenően lehet vizsgálni valamely instrumentum előfordulását és szerepét a vállalatok finanszírozásában.

A vállalati készpénztartás jellemzői

A nem pénzügyi vállalati szektor a hazai gazdaság második legnagyobb készpénztartó szektora a háztartások után (3.3.1. ábra). A vállalati pénzeszközökön (azaz a készpénz és a bankbetétek együttesén) belül a készpénz aránya a 2000-es évek eleje óta folyamatosan növekszik, 2014-től 11 százalék körül alakul (3.3.2. ábra). Eközben a pénzeszközök súlya a vállalatok pénzügyi eszközei között 2009-ig drasztikusan csökkent, azt követően emelkedő tendenciát mutat. A vállalatok által tartott készpénz az elmúlt években nagyobb ütemben növekedett, mint más szektoroké. Az állomány 2010 és 2017 között 2,7-szeresére emelkedett, így a vállalatok részesedése a teljes nemzetgazdaság készpénz mennyiségéből 14-ről 19 százalékra változott a pénzügyi számlák adatai szerint.

3.3.1. ábra

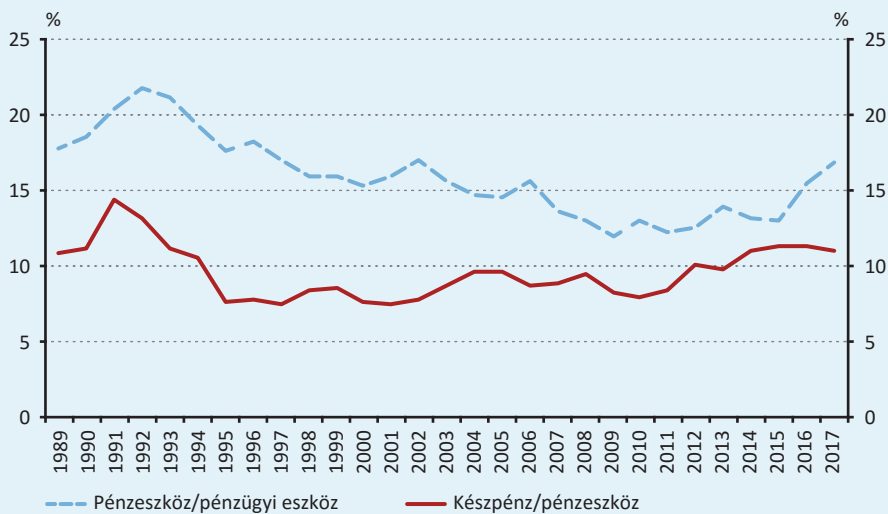
A készpénzállomány eloszlása a gazdasági szektorok között, 2017 végén, milliárd forint

Forrás: MNB, pénzügyi számlák (nem konszolidált eszközök).

3.3.2. ábra

A nem pénzügyi vállalatok pénzeszközei, illetve készpénz állománya a nem konszolidált pénzügyi eszközökön, illetve a pénzeszközökön belül, százalék

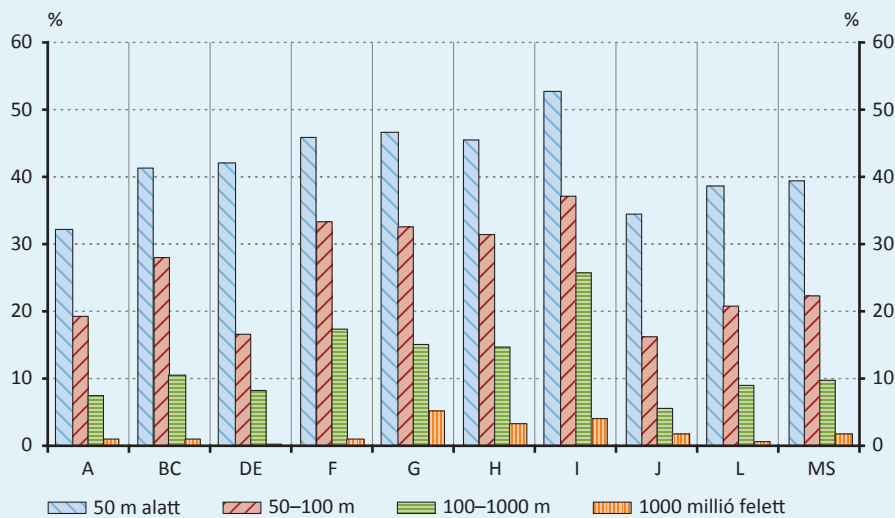

Forrás: MNB, pénzügyi számlák (nem konszolidált eszközök). A pénzeszköz a készpénz és a betétek együttese.

A legnagyobb készpénztartó a Magyar Posta, azonban általában a nagy kereskedelmi vállalatok, áruházláncok is milliárd forintos nagyságú készpénzállománnyal rendelkeznek. Összességében is pénzeszközeiken belül a legnagyobb készpénzárányal a kereskedelmi tevékenységet végző vállalatok (G) működnek, de jelentős a készpénzhányad a szállítási tevékenységet folytató vállalatoknál (I), illetve az építőipari vállalatoknál (F) is (lásd a 3.3.3. ábrát).³³ A vállalatméret csökkenésével növekszik a készpénz súlya a pénzeszközökön belül, azaz csökken a bankszámlák, bankbetétek aránya. A legkisebb vállalatok átlagosan a bankbetétekkel megegyező értékben tartanak készpénzt. A vállalatok egyharmadának nincs kimutatott készpénze, ezek között kis és nagy vállalatok egyaránt előfordulnak. A vállalatok további egynegyedének a pénzeszközei kizárólag készpénzből állnak, ezek viszont kis vállalkozások, átlagosan 50 millió forintos mérlegfőösszeggel.

3.3.3. ábra

A vállalati készpénz és a pénzeszközök aránya ágazati és vállalatméret szerinti bontásban, százalék

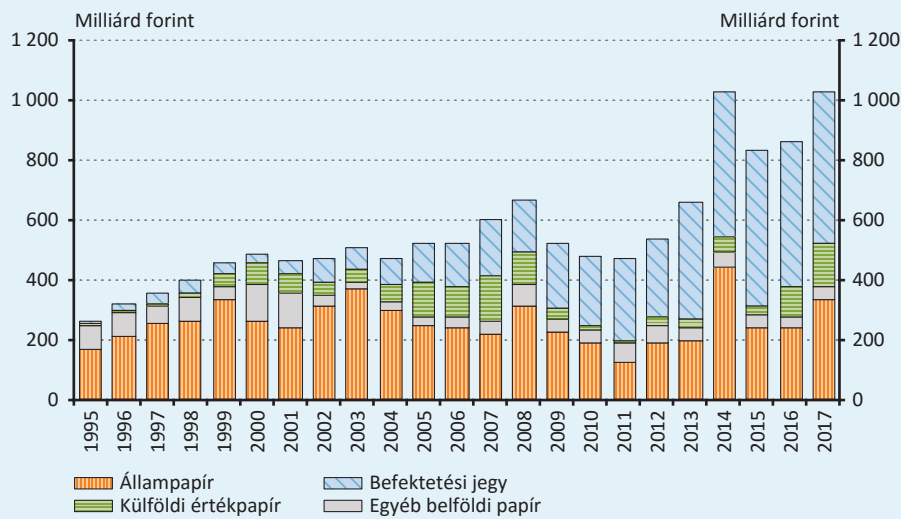
Kód:	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS
Rövid név:	Mezőgazdaság	Ipar	Energia	Építőipar	Kereskedelem	Szállítás	Szálláshely	Információ	Ingatlan	Egyéb

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. A nemzetgazdasági ágak elnevezése az 1. és a 3.4. pontban.

Értékpapírt tartó és értékpapírt kibocsátó vállalatok

A nem pénzügyi vállalatok 2017 végén 526 milliárd forint hitelviszonyt megtestesítő értékpapírt és 503 milliárd forint befektetési jegyet tartottak a pénzügyi számlák adatai szerint (3.3.4. ábra). A hitelviszonyt megtestesítő papírok értékének 64 százaléka (335 milliárd forint) belföldi állampapír, 28 százaléka (147 milliárd forint) külföldi értékpapír volt. Az államháztartáson kívüli rezidens szektorok értékpapírjait csekély összegben tartják a vállalatok. A birtokolt befektetési jegyek értékének döntő hányada belföldi befektetési alapok értékpapírjaiból tevődik össze, a külföldi kibocsátású befektetési jegyek értéke alig haladta meg a 2 százalékot.

³³ Az ágazati bontású adatokkal az 1. fejezet, illetve a 3.4. pont foglalkozik bővebben.

3.3.4. ábra**Nem pénzügyi vállalatok által birtokolt különféle hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok és befektetési jegyek évi állománya, milliárd forint**

Forrás: MNB, pénzügyi számlák (nem konszolidált eszközök).

A 2017 végére vonatkozó vállalati mérleg információk alapján mintegy 8 000 nem pénzügyi vállalat (a vállalatok 1,5 százaléka) tartott értékpapírokat (kötvényeket, befektetési jegyeket)³⁴. Vállalatnagyság szerint részletezve, az egy milliárd forintnál nagyobb mérlegfőösszegű vállalatok birtokolták az értékpapír-állomány közel 79 százalékát. Az érintett 873 vállalat összesített eszközállományának (mérlegfőösszegének) 6 százalékát tették ki az értékpapírok. A vállalatméret csökkenésével mérséklődik az értékpapírt tartó vállalatok aránya, ugyanakkor ezeknek az érintett vállalatoknak a mérlegében egyre nagyobb súllyal jelennek meg az értékpapírok (3.3.1. táblázat).

3.3.1. táblázat**Értékpapírt tartó nem pénzügyi vállalatok főbb jellemzői 2017 végén, százalék**

Mérlegfőösszeg	Érintett vállalatok számaránya, %	Értékpapírok/Mérlegfőösszeg, %	Értékpapírok megoszlása, %
1000 millió Ft felett	8,9	6,0	78,8
100 - 1000 millió Ft	5,8	13,2	15,6
100 millió Ft alatt	0,9	17,9	5,6
Összes vállalat	1,5	6,8	100,0

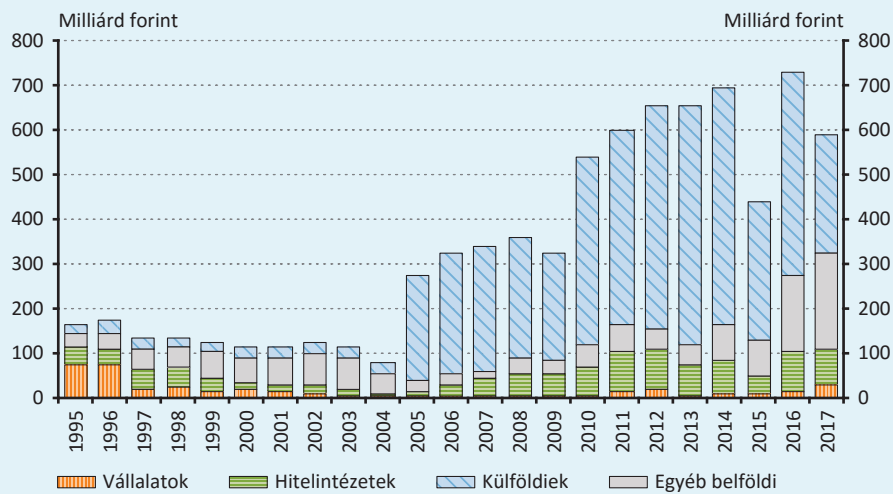
Forrás: Statisztikai célú vállalati adatbázis. Becslést tartalmaz. Értékpapírok: kötvények és befektetési jegyek.

A pénzügyi számlák adatai szerint a nem pénzügyi vállalatok nem konszolidált kötelezettségei között 591 milliárd forint volt a kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok állománya 2017 végén, ebből a kötvények 555 milliárd forintot, a váltótartozások 36 milliárd forintot tettek ki. A rendszerváltás környékén a jelentős vállalatközi értékpapír-követelések meghatározó részét a váltók adták. A későbbiekben a váltók szerepe csökkent, és a néhány kötvénykibocsátó vállalat papírjait elsősorban pénzügyi vállalatok (biztosítók, pénztárak, egyéb pénzügyi közvetítők) és háztartások vásárolták. A kötvényállomány 2005-től kezdődően indult növekedésnek, amikor a külföldi tulajdon meghatározóvá vált a vállalatok által kibocsátott értékpapírok körében (3.3.5. ábra).

³⁴ A számviteli mérlegekben nem különíthetők el az egyes értékpapírfajták, ezért azokat együtt lehet csak vizsgálni. Váltóköveteléssel mintegy 50 vállalat rendelkezett az elmúlt években, a követelések összértéke 10-15 milliárd forint körül alakult. A makrostatisztikákban csak a külföldiekkel szemben fennálló váltóköveteléseket és váltótartozásokat tartjuk nyilván értékpapírként, az esetleg előforduló csekély összegű belföldi váltókapcsolatok a hitelek között jelennek meg. Ennek oka, hogy ezek az egyedi értékpapírok az értékpapír-statisztika rendszerében nem figyelhetők meg.

3.3.5. ábra

Nem pénzügyi vállalatok által kibocsátott értékpapírok év végi állománya fő tulajdonos szektorok szerinti bontásban, milliárd forint

Forrás: MNB, pénzügyi számlák (nem konszolidált adatok).

A kötvényt kibocsátó vállalatok száma folyamatosan emelkedett az elmúlt években, miközben a váltót kibocsátó és a váltót tartó nagyvállalatok száma egyaránt kis mértékben csökkent az éves beszámolóik tanúsága szerint (3.3.2. táblázat). A kötvénykibocsátó vállalatok többsége sok milliárd forintos mérlegfőösszegű nagyvállalat, az érintett vállalatok esetében az értékpapírok állománya az összes forrás (mérlegfőösszeg) 10-15 százalékát teszi ki átlagosan.

3.3.2. táblázat

A nem pénzügyi vállalatok által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok (kötvények és váltók) év végi állománya, illetve az érintett vállalatok jellemzői, milliárd forint

Kibocsátott értékpapír	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Kötvények névértéke	300,0	288,0	527,0	617,9	573,7	598,3	630,2	379,9	664,3	529,6
Kötvények piaci értéke	329,2	293,5	510,8	572,9	623,6	619,9	653,8	397,2	684,9	555,2
Külföldön lévő váltók	29,8	29,4	29,4	27,9	33,6	32,9	38,7	44,4	43,9	36,3
Kötvényes vállalat, db	24	24	34	41	48	42	51	50	62	68
Mérlegfőösszeg	2 824	2 976	4 005	4 400	4 263	4 350	4 773	3 265	4 525	5 861
Váltóadás vállalat, db			54	54	72	44	47	33	34	37

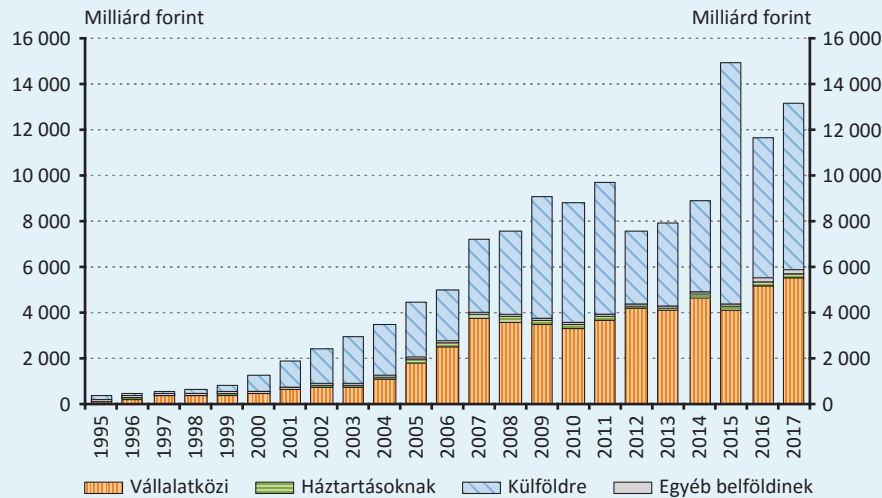
Forrás: MNB pénzügyi számlák, értékpapír-statisztika, fizetésimérleg-statisztika, statisztikai célú vállalati adatbázis.

Bankhitelek és tulajdonosi hitelek szerepe a vállalatok finanszírozásában

A nem pénzügyi vállalatok jellemzően vállalatcsoporton belüli más vállalatoknak vagy magánszemélyeknek (munkavállalóknak, tulajdonosoknak) adnak kölcsönt. A vállalatcsoporton kívüli vállalati kölcsönnyújtás elsősorban biztosítékok, letétek elhelyezését jelenti. A belföldi vállalatközi hitelezés a 2000-es évek közepén futott fel, a hitelállomány 2007-től kezdődően 4 000 milliárd forint környékén stabilizálódott, majd az elmúlt években 4 500 és 5 000 milliárd forint között ingadozott (3.3.6. ábra). A belföldi hitelek fennmaradó része háztartásoknak nyújtott munkáltatói, esetleg tulajdonosi kölcsön, illetve a vállalatok érdekeltségébe tartozó pénzügyi közvetítőknél adott tulajdonosi hitel. A külföldre nyújtott vállalati hitelek állománya teljes egészében közvetlen tőkebefektetést, azaz vállalatcsoporton belül fennálló követelést jelent. A külföldi hitelkövetelések kiugró értékeit 2009 és 2011 között, illetve 2015-től kezdődően néhány külföldi vállalatcsoport Magyarországon átnyúló jelentős tőkeáramlatai okozták.

3.3.6. ábra

A nem pénzügyi vállalatok hitelkövetelései év végén, fő adós szektorok szerint bontva, milliárd forint

Forrás: MNB, pénzügyi számlák (nem konszolidált eszközök).

A nem pénzügyi vállalatok hitelnyújtó tevékenysége tipikusan nagyvállalatokhoz kötődő jelenség. Tartós, hosszú lejáratú kölcsönt bő ezer vállalat ad kapcsolt vagy egyéb részesedési viszonyban lévő (azaz vállalatcsoporton belüli) más vállalatnak, és minden tizedik érintett vállalat mérlegfőösszege meghaladja az egy milliárd forintot (3.3.3. táblázat). Ezekhez a nagy vállalatokhoz tartozik a hitelállomány döntő része.³⁵ A hosszú lejáratú egyéb hitelek jellemzően a munkavállalóknak nyújtott hitelek tartalmazzák, de magánszemélynél vagy más vállalatnál elhelyezett letétek, biztosítékok, illetve részletfizetés miatti követelések is tartozhatnak ide. Az érintett mintegy 3 ezer vállalat 5 százaléka egy milliárd forint feletti mérlegfőösszeggel rendelkezik. A rövid lejáratú kölcsönök állománya teljes egészében vállalati szintű becsléssel áll elő. Mintegy 70-80 ezer vállalat (a nem pénzügyi vállalatok 15 százaléka) lehet érintett rövid lejáratú kölcsönök nyújtásában, ami magában foglalhat osztalékból fakadó követelést, illetve cash-pool követelést is. A vállalatok több, mint fele 10 millió forint alatti kölcsönök adásában érintett, továbbá a kölcsönnyújtó vállalatok mintegy 5 százalékanak volt egy milliárd forint feletti vagyona 2017 végén. Ezek a cégek rendelkeztek a kölcsönkövetelések értékének közel 90 százalékaival.

3.3.3. táblázat

Hitelt nyújtó nem pénzügyi vállalatok száma és a hitelállomány nagysága

Adott vállalati hitelek állománya	2000	2003	2007	2010	2014	2015	2016	2017
Hosszú lejáratú kapcsolt hitelek, db	1 100	1 142	1 558	1 260	1 118	1 116	1 239	1 323
Hitelállomány értéke, milliárd forint	104	312	1 797	2 832	1 990	3 154	2 742	3 974
Hosszú hitelből 1 Mrd Ft feletti, db		34	118	148	150	158	189	201
Hitelállomány értéke, milliárd forint		242	1 677	2 712	1 853	3 001	2 570	3 774
Hosszú lejáratú egyéb hitelek, db	4 800	2 832	3 193	2 228	1 818	1 730	1 762	1 756
Hitelállomány értéke, milliárd forint	100	90	166	146	154	162	211	214
Rövid lejáratú adott hitelek, db		30 353	45 367	75 799	74 464	74 625	78 062	79 154
Hitelállomány értéke, milliárd forint	933	2 528	5 248	5 886	6 799	10 732	8 726	8 965

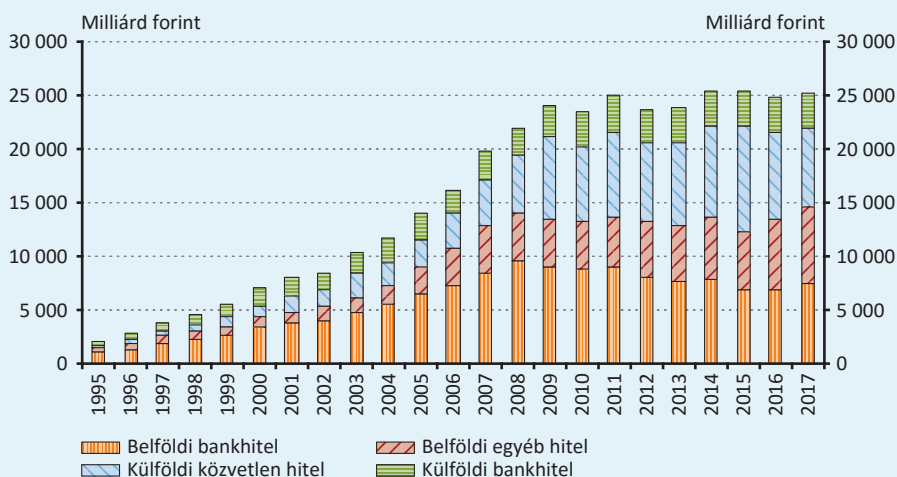
Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. Az 1 milliárd forint feletti mérlegfőösszegű vállalatok adatai kiemelésként szerepelnek. Becslést tartalmaz, mert a számviteli mérlegek részletezettsége változott és vállalatméret szerint is eltérő.

³⁵ Utoljára 2007-ről volt teljeskörűnek tekinthető megfigyelésünk, amikor a társasági adóbevallások mérlegében még szerepelt a befektetett pénzügyi eszközök instrumentumok szerinti részletezése. Az ezt követő években a darabszámok csökkenése jelzi, hogy már nem rendelkezünk teljes lefedettséggel a részletező tételek tekintetében, ugyanakkor ez az állományi adatokra összességében csekély hatást gyakorol.

A nem pénzügyi vállalatok tartozásainak meghatározó része hiteltartozás, az instrumentum részaránya 1989 végén 16 százalékos, 2009 végén közel 35 százalék, 2017 végén pedig 26 százalék volt a pénzügyi számlák nem konszolidált mérlege alapján. Az időszak elején a pénzügyi intézményektől felvett hitelek a hitelállomány háromnegyed részét tették ki, a fennmaradó rész főként belföldi tulajdonosi (vállalközi, háztartási, állami) hitelekből állt. A külföldi és belföldi bankhitelek együttes súlya fokozatosan 40 százalék közelébe mérséklődött, ezzel együtt mind a belföldi, mind a külföldi egyéb (tulajdonosi, vállalközi) hitelek szerepe erősödött a nem pénzügyi vállalati szektor finanszírozásában (3.3.7. ábra). A következőkben a vállalati mikroadatokat alapján azt vizsgáljuk, hogy az egyes hiteltípusok milyen vállalati kört érnek el.

3.3.7. ábra
A nem pénzügyi vállalatok hiteltartozásainak fő partnerek szerinti bontása, milliárd forint

Forrás: MNB, pénzügyi számlák, fizetési mérleg. A bankhitel pénzügyi intézményektől felvett hitelt jelent.

Pénzügyi intézményektől származó hitellel (bankhitellel) közel 67 ezer nem pénzügyi vállalat rendelkezett 2017 végén a pénzügyi számlákhoz illesztett vállalati mikroadatokat alapján. Tulajdonosoktól származó hiteltartozása (tagi kölcsöne, benthagyott osztalék miatti tartozása) több mint 90 ezer vállalatnak lehetett ugyanekkor. Bármilyen hiteltartozása több mint 140 ezer vállalatnak, a szektorba tartozó vállalatok mintegy 28 százalékának volt az év végén (lásd a 3.3.4. táblázatot). A nagy vállalatok körében elterjedtebb a tevékenység hitellel való finanszírozása, az egy milliárd forint feletti mérlegfőösszegű vállalatok 80 százaléka rendelkezett valamilyen hiteltartozással 2017 végén, és a hitelállomány 78 százaléka ehhez a vállalati körhöz tartozott. Bankhitel a nagy vállalatok 55 százaléka mutatott ki mérlegében. A hitelt felvevő nagy vállalatok forrásai között 32 százalékot jelentettek a hiteltartozások, a korrigált saját tőke pedig 46 százalékot tett ki átlagosan. A hiteltartozással nem rendelkező nagy vállalatok saját tőkéje ugyanakkor lényegesen magasabb, 63 százalékos arányt képviselt a mérlegen belül. Hasonló arányok érvényesek a teljes vállalati szektor esetében is.

3.3.4. táblázat
A nem pénzügyi vállalatok hiteltartozásainak összetétele vállalatméret és hiteltípus szerint, 2017 végén, darab, illetve milliárd forint

Vállalati kategóriák, mérlegfőösszeg	Összes vállalat		Bármilyen hitele van		Bankhitele van		Tulajdonosi hiteles	
	darab	mérlegfő	darab	hitelállomány	darab	hitelállomány	darab	hitelállomány
1000 millió Ft felett	9 806	79 487	7 911	19 688	5 424	8 447	4 123	6 570
100 - 1000 millió Ft	48 294	14 384	34 887	3 573	22 024	1 553	17 251	1 280
50 - 100 millió Ft	33 827	2 408	20 284	673	11 642	294	10 725	258
50 millió Ft alatt	428 040	4 484	80 500	1 200	27 800	400	60 327	564
Összes vállalat	519 967	100 763	143 582	25 134	66 890	10 694	92 426	8 672

Mérlegfő: a vállalatok korrigált mérlegfőösszege (milliárd forint). Bankhitel: pénzügyi intézményektől felvett hitel.

Egyéb oszlopokban a vállalatok darabszáma és a hitelösszeg (milliárd forint) van feltüntetve.

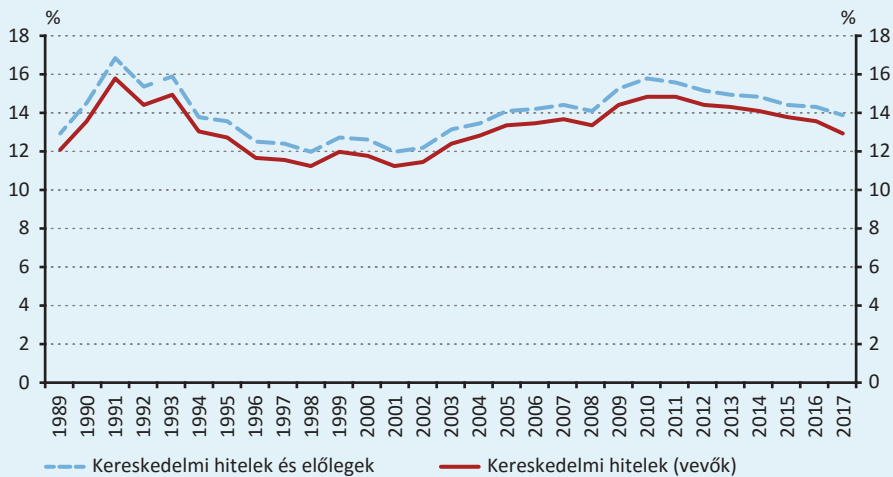
Forrás: MNB, pénzügyi számlák, illetve statisztikai célú vállalati mérleg adatbázis. Pénzügyi számlákhoz illesztett adatok.

Kereskedelmi hitel követelések és előlegek a vállalatoknál

A statisztikai egyéb követelések jól azonosítható, meghatározó részét jelentik az áruszállításból és szolgáltatásból eredő követelések, azaz a kereskedelmi hitelek és előlegek. A nem pénzügyi vállalatok összesített mérlegfőösszegének 13-16 százalékát, illetve összesített nettó árbevételének 12-17 százalékát tették ki a bruttó kereskedelmi hitelek és előlegek az elmúlt évtizedekben (3.3.8. ábra). Ezen belül a kereskedelmi hitelek (vevő követelések év végi állománya átlagosan 1,4-1,7 havi árbevételt tartalmazott. Kifejezetten magas kereskedelmi hitel állományt mutattak a vállalati mérlegek az 1990-es évek legelején, illetve a pénzügyi válság időszakában.

3.3.8. ábra

Kereskedelmi hitelek és előlegek (vállalati követelések) év végi bruttó állományának aránya az éves nettó árbevételhez, százalék

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis.

Kereskedelmi hitelből vagy adott előlegből fakadó követelése a vállalatok többségének van. A számviteli mérlegekből 2017 végére vonatkozóan a vállalkozások közel felénél lehetett azonosítani ilyen típusú követelést, de a részletesebb adatokkal rendelkező nagyobb vállalatoknál az arány 96 százalék volt (3.3.5. táblázat). A kereskedelmi hiteleken és előlegeken belül a nevesített vevő követelésekkel rendelkező vállalatok száma kisebb, mivel sok vállalatnak csak előlegek nyújtásából, vállalatcsoporton belüli követelésekből vagy elhatárolásokból származott mérlegállománya. Árbevételt a nem pénzügyi vállalatok kétharmada (társasházak nélkül számítva háromnegyede) ért el 2017-ben (mintegy 350 ezer vállalat). Ennél lényegesen kevesebb vállalatnak volt év végén követelése, illetve kereskedelmi hitele a mérlegében (mintegy 250 ezer vállalatnak). A vállalatok egy részénél tehát az árbevétel már év közben realizálódott, megtérülése nem húzódott át 2018-ra. Az érintett vállalatok a szektor árbevételének kevesebb, mint egy százalékát érték el, azaz kimondottan kicsi vállalkozásokról van szó.

3.3.5. táblázat

A nem pénzügyi vállalatok kereskedelmi hitel és előleg követelése 2017 végén, kereskedelmi hittel rendelkező vállalatok adatai vállalatméret szerinti bontásban, darab, illetve milliárd forint

Vállalati kategóriák, mérlegfőösszeg	Összes vállalat			Kereskedelmi hitel		Vevők	Kereskedelmi hiteles vállalat	
	darab	mérlegfő	árbevétel	darab	milliárd Ft	darab	mérlegfő	árbevétel
1000 millió Ft felett	9 806	79 487	68 451	9 450	9 690	8 336	77 794	68 524
100 - 1000 millió Ft	48 294	14 384	15 888	47 028	2 648	36 929	13 906	15 836
50 - 100 millió Ft	33 827	2 408	3 366	31 746	450	23 416	2 300	3 345
50 millió Ft alatt	428 040	4 484	6 731	155 173	973	113 289	1 848	4 807
Összes vállalat	519 967	100 763	94 436	243 397	13 761	181 970	95 848	92 512

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. Becslést tartalmaz. Mérlegfő: a vállalatok korrigált mérlegfőösszege (milliárd forint).

3.4. A NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK FŐBB JELLEMZŐI ÁGAZATI BONTÁSBAN

Ebben a fejezetben a nem pénzügyi vállalatok makrostatisztikai mutatóit a korrigált egyedi számviteli beszámolók felhasználásával részletezzük különféle szempontok szerint. A bemutatott számviteli adatokat általában nem illesztjük a makrostatisztikai mutatókhoz, de néhány esetben jelezzük, hogy az illesztésnek milyen hatása lehet az állományokra és azok vizsgált eloszlására. A pénzügyi számlák állományi adatai jól megfeleltethetők a fő adatforrásul szolgáló aggregált számviteli mérlegeknek, ezért ezek külön illesztése nem feltétlenül szükséges. A nem pénzügyi eszközök makrostatisztikai értékei azonban jelentősen eltérnek a könyv szerinti értékektől (az állóeszközök becsült piaci értéke közel kétszerese a könyv szerinti értéknek). Tekintettel arra, hogy a reáleszközök és a pénzügyi instrumentumok (elsősorban a tulajdonosi részesedések) statisztikai prezentációja jelenleg nem konzisztens, a számviteli adatok ezekhez történő illesztése sem adhat kielégítő eredményt.

A nem pénzügyi vállalatok, mint gazdasági szervezetek alapvető tevékenysége termékek (árucikkek) és nem pénzügyi szolgáltatások előállítás (termelése, kibocsátása), aminek az ellenértéke számviteli értelemben a nettó árbevétel. A szektor egészét tekintve az értékesítés nettó árbevétele bármely időszakban a mérlegfőösszeghez hasonló nagyságú, azaz egységnyi termelési értékhez mindenkor hozzávetőlegesen egységnyi vállalati eszközérték tartozik. Amennyiben a vállalati szektort részre bontjuk, ez a szoros összefüggés a termelés ellenértéke és a vagyon nagysága között megszűnik. Ennek oka, hogy különféle termékek és szolgáltatások termeléséhez eltérő nagyságú ráfordítások szükségesek, illetve a különféle tevékenységek eszközigenye is eltérő. Jelentős infrastruktúrával vagy készletekkel termelő vállalatok és passzív eszköztartók vagy csekély fizikai jelenléttel működő cégek egyaránt találhatóak a szektorban. Maga az árbevétel is tevékenységenként eltérő mértékben jellemzi a gazdasági teljesítményt (amit a hozzáadott értékkel mérünk a statisztikában), a fentiekén túl a közvetített szolgáltatások jelenléte és bruttó számviteli elszámolása miatt. A nem pénzügyi vállalatok főtevékenységek szerinti csoportosítása, a vállalati adatok ágazati bontása ezért mindenképpen hozzájárul a szektorális átlagértékek mögötti különbségek feltárásához, a különféle tevékenységekhez tartozó vállalati minták megragadásához.

A nem pénzügyi vállalatok fő jellemzői ágazati bontásban

A vállalatok főtevékenység szerinti csoportosításához a jelen kiadványban a TEÁOR 2008-tól érvényes kategóriáit használjuk és a visszamenőleges adatokat is ezeknek megfelelően soroljuk be. Az áttekinthetőség érdekében a szektort 10 ágazati csoportra bontjuk, ezek kódját és megnevezését a 3.4.1. táblázat foglalja össze.³⁶

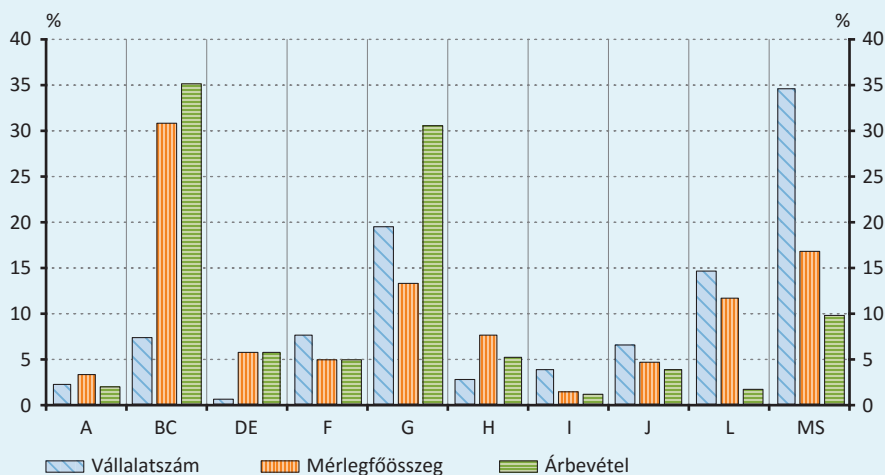
3.4.1. táblázat		
A nem pénzügyi vállalatok főtevékenység szerinti csoportosítása a jelen kiadványban		
Kód	Rövid név	Teljes név
A	Mezőgazdaság	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat
BC	Ipar	Bányászat, feldolgozóipar
DE	Energia	Villamosenergia-, gáz-, gőz- és vízellátás, szennyvíz és hulladékgazdálkodás
F	Építőipar	Építőipar
G	Kereskedelem	Kereskedelem, gépjárműjavítás
H	Szállítás	Szállítás, raktározás
I	Szálláshely	Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás
J	Információ	Információ, kommunikáció
L	Ingatlanügyek	Ingatlanügyletek
MS	Egyéb	Szakmai, tudományos, műszaki, adminisztratív, közigazgatás, oktatás, egészségügy, kultúra

³⁶ Bővebben lásd az 1. fejezetben.

A 2017-ben működött 520 ezer nem pénzügyi vállalat 2,3 százaléka mezőgazdasági, 7,4 százaléka ipari, 7,6 százaléka építőipari, 19,5 százaléka kereskedelmi, 2,8 százaléka szállítási jellegű tevékenységet végzett. Ezeknek a hagyományos tevékenységet ellátó cégeknek a számaránya az elmúlt évtizedekben folyamatosan csökkent, miközben bővült azoknak a vállalkozásoknak a köre, amelyek információ-szolgáltatással, ingatlanügyletekkel vagy egyéb szolgáltatásokkal foglalkoznak. Ezek közül az információs cégek száma 6,6, az ingatlanszolgáltatással foglalkozóké 15,3 százalékot jelentett 2017 végén. A legnagyobb átlagos vállalatméret az energiatermelő (DE) és az ipari (BC) cégeket jellemzi, akár az árbevétel, akár a vagyon nagyságával mérve. Ennek következtében az ipari cégek adják a nem pénzügyi vállalati szektor könyv szerinti vagyonának (mérlegfőösszegének) 31 százalékát, illetve éves nettó árbevételének 35 százalékát a 2017. évi adatok szerint (lásd a 3.4.1. ábrát). A legkisebb átlagos vállalatmérettel a szálláshely-szolgáltatók (I), illetve az egyéb szolgáltatásokat nyújtók (MS) rendelkeznek, de az informatikai és kommunikációs (J), az ingatlanokkal foglalkozó (L) és az építőipari (F) cégek is a kisebbek közé tartoznak általában. A kereskedelmi tevékenységet (G) folytató vállalatok esetében a jelentős árbevétel csekély eszközállománnyal párosul, a tevékenység közvetítői jellegéből adódóan. Az árbevételhez képest magas eszközállomány figyelhető meg viszont a mezőgazdasági (A), a szállítási (H), az ingatlanügyletekkel (L) és az egyéb szolgáltatásokkal (MS) foglalkozó cégeknél. Különösen szembeötlő ezek közül az ingatlanos cégek alacsony árbevétele, ami passzív eszköztartó (befektető) vállalatok jelenlétére utal. Ezek szerint az árbevétel, mint általánosan használt forgalmi típusú nagyságjellemező nem minden esetben igazít el a gazdasági teljesítmény vagy a vagyon nagyságát illetően.

3.4.1. ábra

A nem pénzügyi vállalatok számának, mérlegfőösszegének és árbevételének megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint, 2017-ben, százalék

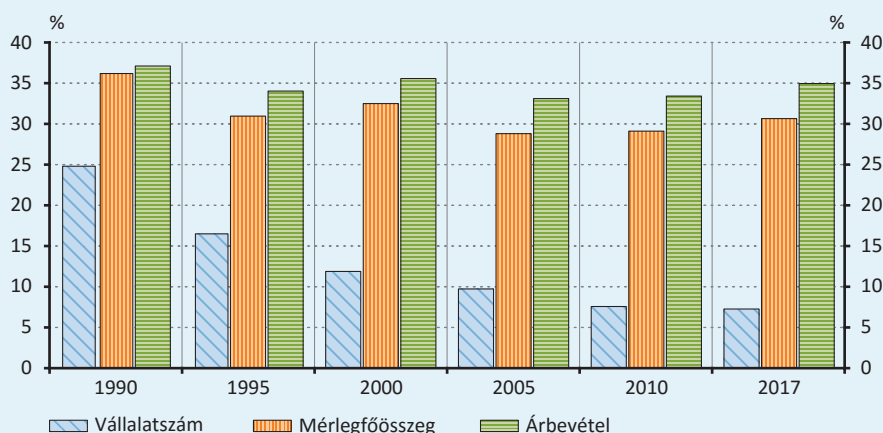

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis.

A nem pénzügyi vállalati szektoron belül a legnagyobb súlyt képviselő ipari vállalatok (BC) számaránya a legutóbbi évekig folyamatosan csökkent, és valamelyest visszaesett a rendszerváltás óta az ágazat részesedése a szektor vagyonából és árbevételéből is. Az elmúlt években azonban megálltak ezek a folyamatok, illetve az ágazat mérlegfőösszege és árbevétele tekintetében meg is fordultak (3.4.2. ábra).

3.4.2. ábra

Az ipari vállalatok (BC) száma, az ágazat mérlegfőösszege és árbevétele a nem pénzügyi vállalati szektor egészéhez viszonyítva, százalék

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis.

A nem pénzügyi vállalatok fő statisztikai mutatói ágazati bontásban

Amennyiben a nemzeti számlákban használt kategóriákat bontjuk fel nemzetgazdasági ágak szerint, a számviteli prezentációtól némileg eltérő súlyt kapnak az egyes vállalati csoportok. A vizsgált két fő makrostatistikai mutató a bruttó hozzáadott érték és a bruttó eszközállomány (a nem pénzügyi és a pénzügyi eszközök piaci értéke). A bruttó hozzáadott érték rendelkezésre áll szektorális és ágazati bontásban (KSH), a bruttó eszközállomány esetében ennek hiányában az előzőekben bemutatott számviteli információkat használjuk fel a statisztikai adatok felbontására. A vállalati bruttó hozzáadott érték nemzetgazdasági áganként becsült értékeit a 3.4.2. táblázat, a bruttó eszközállomány értékeit a 3.4.3. táblázat mutatja 2017 végére vonatkozóan.

3.4.2. táblázat

A nem pénzügyi vállalatok árbevétele, anyagjellegű ráfordítása és bruttó hozzáadott értéke nemzetgazdasági áganként, 2017-re vonatkozóan, milliárd forint

Ágazati kód	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS	Összesen
Árbevétel	1 951	33 152	5 444	4 615	28 839	4 888	1 132	3 559	1 735	9 123	94 436
Anyagköltség	1 625	23 955	4 525	3 656	25 274	3 261	768	1 949	1 084	4 819	70 916
Különbség	326	9 197	919	959	3 565	1 627	364	1 610	651	4 304	23 520
Hozzáadott érték	552	7 418	831	976	2 972	1 692	421	1 503	601	3 057	20 022

Forrás: KSH, nemzeti számlák, illetve MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis.

3.4.3. táblázat

A nem pénzügyi vállalatok reáleszközei és pénzügyi eszközei mérleg szerint és piaci értéken, nemzetgazdasági áganként, 2017 végén, milliárd forint

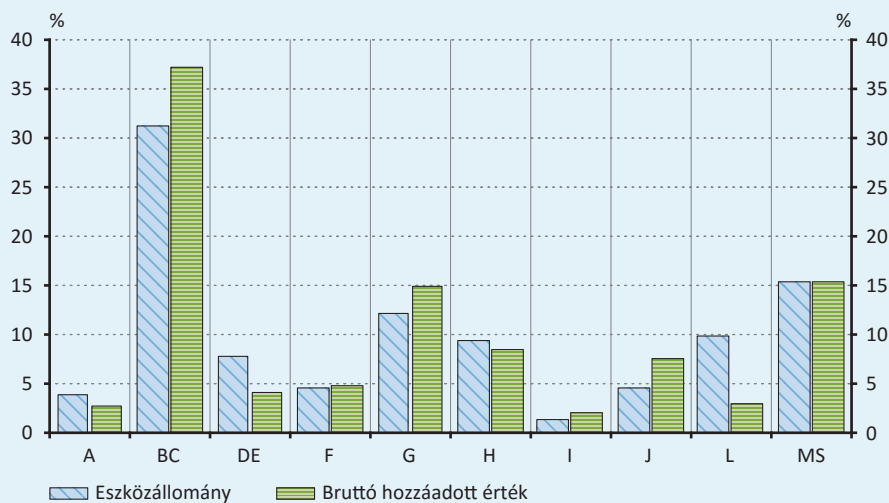
Ágazati kód	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS	Összesen
Reáleszköz*	2 074	15 079	3 274	1 641	6 467	5 200	1 007	2 225	6 846	3 639	47 453
Pénzügyi eszköz*	1 226	15 802	2 471	3 364	6 860	2 427	465	2 573	4 777	13 345	53 310
Reáleszköz**	4 020	25 500	7 900	2 710	9 300	10 100	1 250	3 530	8 204	6 530	79 044
Pénzügyi eszköz**	1 260	16 750	2 580	3 426	7 000	2 496	481	2 669	5 087	14 198	55 947

* számviteli (mérleg szerinti) érték, ** piaci (nemzeti számlákhoz igazított) érték. Becslést tartalmaz.

Forrás: KSH, nemzeti számlák, illetve MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis.

3.4.3. ábra

A nem pénzügyi vállalatok bruttó eszközállományának és bruttó hozzáadott értékének megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint, 2017-ben, százalék

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis, illetve KSH, nemzeti számlák.

A nemzeti számlákhoz igazított vállalati adatok szerint a bruttó vagyon (eszközállomány) ágazatok közötti megoszlása nem tér el jelentősen a számviteli vagyonérték (mérlegfőösszeg) megoszlásától (v.ö. a 3.4.1. és a 3.4.3. ábrát). A nem pénzügyi eszközök felértékelése a jelentős eszközállománnyal működő ágazatok (mezőgazdaság, energiaágazat, szállítási ágazat) részarányát valamelyest növelte a szektor eszközállományán belül. Nagyobb átrendeződést okozott viszont az ágazatok között a bruttó hozzáadott érték, mint teljesítménymutató bevezetése a számviteli nettó árbevétel helyett. A hagyományos nemzetgazdasági ágak általában kisebb arányban járulnak hozzá a vállalati szektor hozzáadott értékéhez, mint annak árbevételéhez. (Kivételt képez az ipar, amely a szektor bruttó hozzáadott értékének bő 37 százalékát adta, illetve a mezőgazdaság, amely 2,8 százalékot adott 2017-ben.) A legnagyobb különbség a kereskedelmi vállalatoknál tapasztalható, amelyek a szektor bruttó hozzáadott értékének 15 százalékát állították elő, miközben az árbevétel több mint 30 százalékát kapták 2017-ben. A bővülő súlyú szolgáltató ágazatokban (szálláshely-szolgáltatás, információs és kommunikációs tevékenység, ingatlanügyletek, egyéb szolgáltatások) az árbevételhez képest általában alacsony anyagi ráfordítást számolnak el, így a bruttó hozzáadott érték az árbevételnél jelentősebb arányt képvisel a szektoron belül.

Visszatérve ahhoz a kérdéshez, hogy mekkora vállalati vagyon (eszközállomány) tartozik egy egységnyi árbevételhez, megállapítható, hogy piaci érteken mérve átlagosan 1,4 egység, egy egységnyi bruttó hozzáadott értékhez pedig átlagosan 6,7 egységnyi. Az ágazati különbségeket a 3.4.4. táblázat szemlélteti.

3.4.4. táblázat

Egységnyi árbevételhez, illetve egységnyi hozzáadott értékhez tartozó vállalati eszközállomány különböző nemzetgazdasági ágakban, 2017-ben, százalék

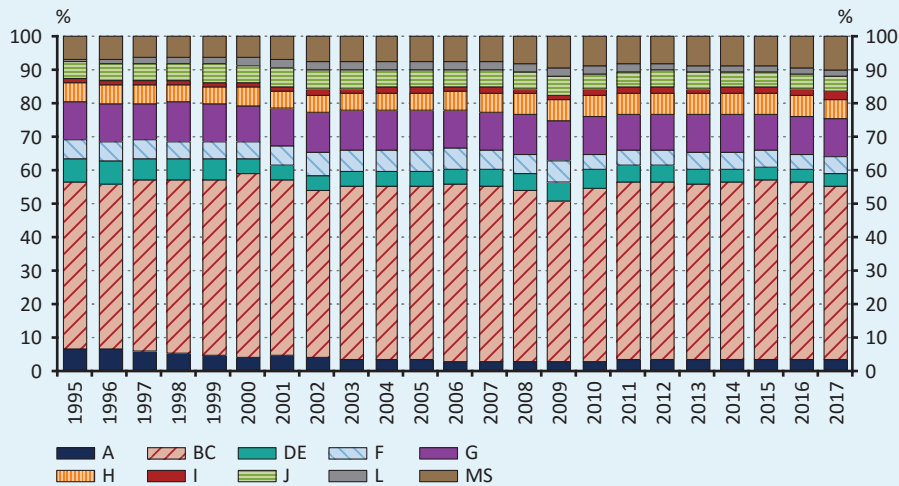
Ágazati kód	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS	Összesen
Árbevétel	2,7	1,3	1,9	1,3	0,6	2,6	1,5	1,7	7,7	2,3	1,4
Hozzáadott érték	9,6	5,7	12,6	6,3	5,5	7,4	4,1	4,1	22,1	6,8	6,7

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis, illetve KSH, nemzeti számlák.

A nem pénzügyi vállalatok kibocsátásának és bruttó hozzáadott értékének nemzeti számlákkal összhangban lévő, ágazati bontású adatai 1995-ig visszamenően állnak rendelkezésre (3.4.4. és 3.4.5. ábra). Az előzőekben láttuk, hogy az elmúlt bő 20 évet figyelembe véve az ipari cégek (BC) adták a szektor összesített árbevételének mintegy 35 százalékát, illetve összesített mérlegfőösszegének 30 százalékát. Ugyanilyen stabil arányokat tükröz az ágazatok bruttó kibocsátásának időszora is, ahol az ipar mindvégig 51-53 százalékot képviselt, miközben a mezőgazdasági (A) és az energia-szolgáltató (DE) vállalatok kibocsátása egyaránt 7-ről 3 százalékra zsugorodott. A vállalati szektor bruttó hozzáadott értékében ugyanakkor 41-ről

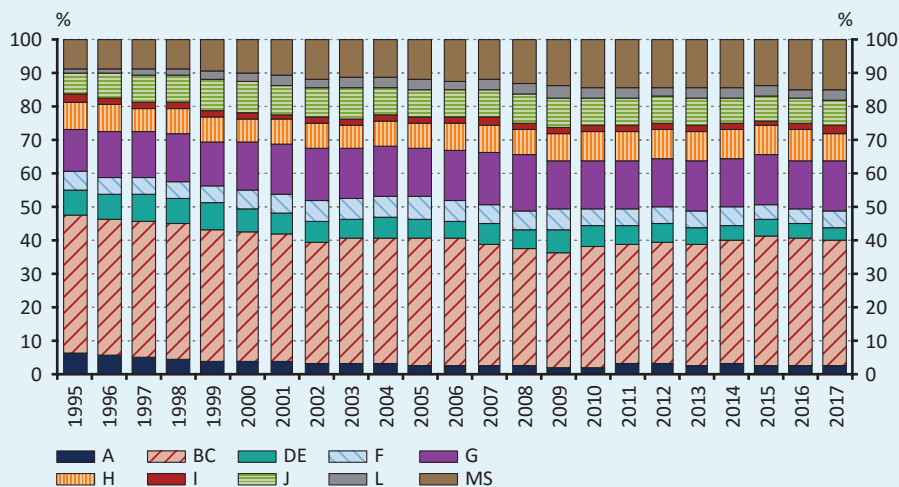
37 százalékra mérséklődött az ipari cégek súlya a vizsgált 22 év alatt, illetve folyamatosan, 9-ről 18 százalékra növekedett az egyéb szolgáltatásokat nyújtó (MS) vállalatok részaránya.

3.4.4. ábra
A nem pénzügyi vállalatok bruttó kibocsátásának ágazati megoszlása, százalék

Forrás: KSH, nemzeti számlák.

3.4.5. ábra
A nem pénzügyi vállalatok bruttó hozzáadott értékének ágazati megoszlása, százalék

Forrás: KSH, nemzeti számlák.

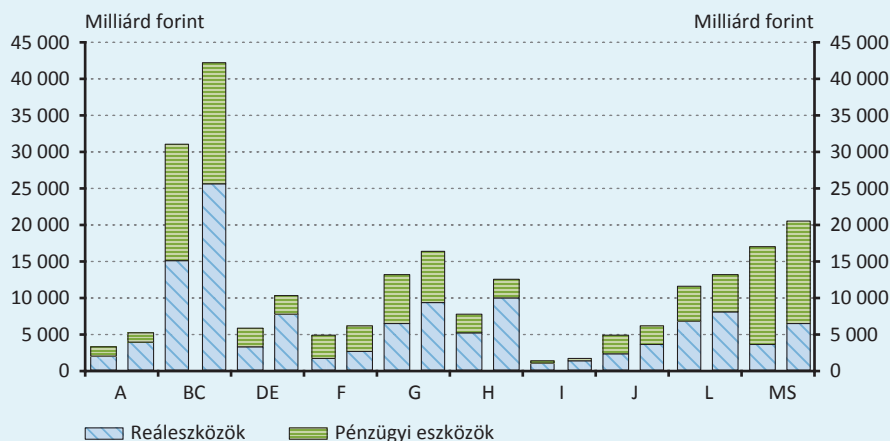
A különféle tevékenységet végző vállalatok mérlegének összetétele

Az alábbiakban a bruttó vagyon (eszközállomány) számviteli és statisztikai prezentációját mutatjuk be részletesebben, ágazati bontásban. Összességében a nem pénzügyi vállalatok nem konsolidált eszközállományának könyv szerinti értéken 47 százalékát, piaci értéken mintegy 58 százalékát teszik ki a nem pénzügyi eszközök (lásd a 3.4.3. táblázatot, illetve részletesebben a 2.2. pontot). Ezekhez az átlagos értékekhez áll közel az ipari, a kereskedelmi és az információs-kommunikációs cégek vagyonának fő eszközfajták szerinti összetétele (3.4.6. ábra). Mélyebb bontásban, az egyes eszköztípusok szintjén természetesen itt is vannak különbségek az eszközösszetételben. (Például a nem pénzügyi eszközökön belül a készletek aránya a kereskedelmi ágazatban magas, az iparban átlagos, a kommunikációs cégeknél pedig alacsony.) A nem pénzügyi eszközök dominálják értékeléstől függetlenül a mezőgazdasági, az energia-szolgáltató, a szállítási, a szálláshely-szolgáltató és az ingatlanos cégek mérlegét. Ezzel szemben a pénzügyi eszközök vannak túlsúlyban az építőipari és az egyéb

szolgáltató vállalatok mérlegében, az előbbieknél a követelések, az utóbbiaknál főként a befektetett pénzügyi eszközök magas állománya következtében.

3.4.6. ábra

A nem pénzügyi vállalatok eszközállományának összetevői számviteli (könyv szerinti) és statisztikai (piaci) értéken, ágazati bontásban, 2017 végén, milliárd forint

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis, illetve KSH, nemzeti számlák. Becslést tartalmaz.

Az egyes főbb eszköz oldali mérlegtételek ágazatok szerinti arányát vizsgálva megállapítható, hogy 2017-ben a tárgyi eszközök aránya az átlagosnál érdemben magasabb volt a szálláshely-szolgáltatást nyújtó (65 százalék) és a szállítási vállalatoknál (63 százalék), míg a legkevésbé tárgyi eszköz igényes ágazatoknak az építőipar és a kereskedelem (23 százalék), valamint az egyéb kategória (17 százalék) tekintendők. A nagyobb készletállomány a kereskedelemre (25 százalék) és a mezőgazdaságra (16 százalék) jellemző. A készletek legkevésbé a szolgáltatások túlsúlyával jellemzett ágazatokban fordulnak elő, vagyis a szállítási és az egyéb szolgáltatásokat nyújtó, illetve a szálláshely-szolgáltatásban érintett cégeknél, ahol arányuk rendre 1,1 százalék, 2,5 százalék és 3,2 százalék.

A befektetett pénzügyi eszközök vonatkozásában az egyéb szolgáltató ágakba tartozó cégek magasan felülmúlják a többit, 2017-ben az eszközállományuk 31 százaléka volt ide sorolható, a sorban következő ipari vállalatok 18 százalékos átlagos értékkel rendelkeztek. A legkisebb arány a szállítási, a mezőgazdasági és az építőipari cégeknél figyelhető meg, ezekben az ágazatokban ennek a mutatóknak az értéke 2017-ben sorrendben 2,2 százalék, 4,9 százalék és 5,1 százalék volt. A vállalkozói tulajdonosi kapcsolatok kevésbé kiterjedtek itt, mint az elsőként említett nemzetgazdasági ágakban. Az építőipar rendelkezett 2017-ben a legnagyobb, a számviteli mérleg 38 százalékát kitevő követelésállománnyal, ezt a kereskedelmi és az ipari cégek követték, 32 százalékkal, illetve 25 százalékkal. A követelések aránya a szálláshely-szolgáltatással (12 százalék), az ingatlanforgalmazással és a szállítással foglalkozó vállalatoknál (13 százalék) a legkisebb. A pénzeszközöknél az építőipar kiemelkedik a többi ágazat közül a maga 19 százalékos értékével, a legkevesebb pénzeszközzel az energiaágazat és az ipar rendelkezik, itt a mérlegfőösszeg 6 százalékát adja ez az instrumentum.

A forrásoldali mérlegtételeket tekintve megállapítható, hogy 2017-ben a saját tőke aránya a mérlegfőösszeghez képest a mezőgazdaságban (66 százalék) volt a legmagasabb, ezt követik gyakorlatilag egyező értékekkel az energiacégek és az ipar (55 százalék). A legalacsonyabb saját tőke aránnyal az építőipar (35 százalék) és a szálláshely-szolgáltatók (39 százalék) rendelkeztek. A hosszú lejáratú kötelezettségek a nem pénzügyi vállalatok közül az ingatlanügyletekkel és a szálláshely-szolgáltatással foglalkozók körében fordulnak elő leginkább, a mérlegfőösszeghez viszonyított arányuk itt 32 százalék, illetve 30 százalék volt 2017 végén. Ezzel szemben a kereskedelemben a tevékenység jellegéből adódóan a rövid távú finanszírozás a jellemző, így a hosszú lejáratú kötelezettségek aránya meglehetősen alacsony, 8,5 százalékos. A legkisebb, 4 százalékos értékkel ugyanakkor az energiaágazat rendelkezik, ahol a hosszú lejáratú kötelezettségek helyett elsősorban a saját tőke magas aránya biztosítja a beruházások, fejlesztések forrását.

A főbb mérlegtételek egyes ágazatokra jellemző megoszlása az 1990 és 2017 közötti időszakban viszonylag stabilan alakult (lásd a 3.4.8. ábrákat). Kivételnek tekinthető például az energia-ágazatban a tárgyi eszközök arányának jelentős mértékű

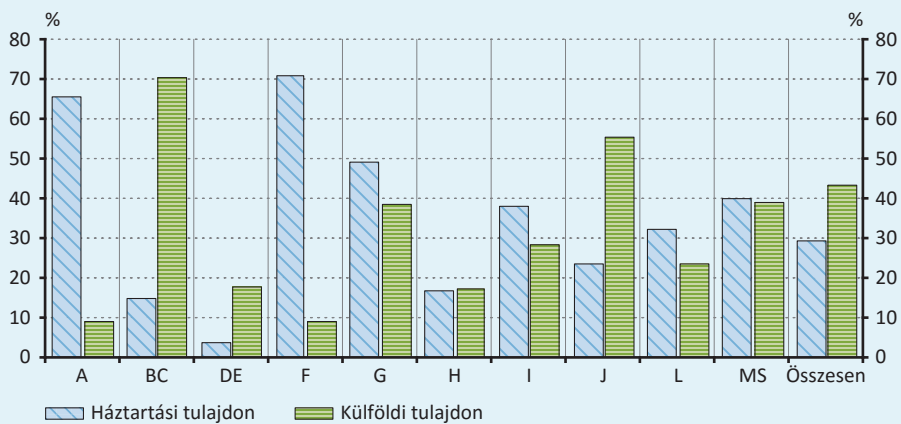

csökkenése és ezzel párhuzamosan a befektetett pénzügyi eszközök arányának növekedése 2005 és 2010 között. Ennek magyarázata, hogy az energiaszolgáltató társaságoknak jogszabályváltozás következtében 2007-ben külön kellett választaniuk az elosztóhálózati és az értékesítési tevékenységüket, leányvállalatokba vitték be az elosztóhálózati funkcióhoz szükséges tárgyi eszközöket, és a mérlegükben ezek helyett a továbbiakban a leányvállalatokban meglévő részesedésük került kimutatásra.

A főtevékenység szerint bontott vállalati mérlegek összetételében mutatkozó különbségek mellett érdemes megvizsgálni a vállalatok tulajdonosi szerkezetének eltéréseit is. A mezőgazdasági, illetve az építőipari cégeknél a belföldi magántulajdon a meghatározó, miközben az iparban a vállalatok összesített saját tőkéjének több mint 70 százaléka külföldi tulajdonban van (3.4.7. ábra). 50 százalék feletti még a külföldiek részesedése az információval, kommunikációval foglalkozó cégekben. Az állam a többségi tulajdonos ugyanakkor az energia-ágazatban és a szállítási tevékenységet végzőknél.

3.4.7. ábra

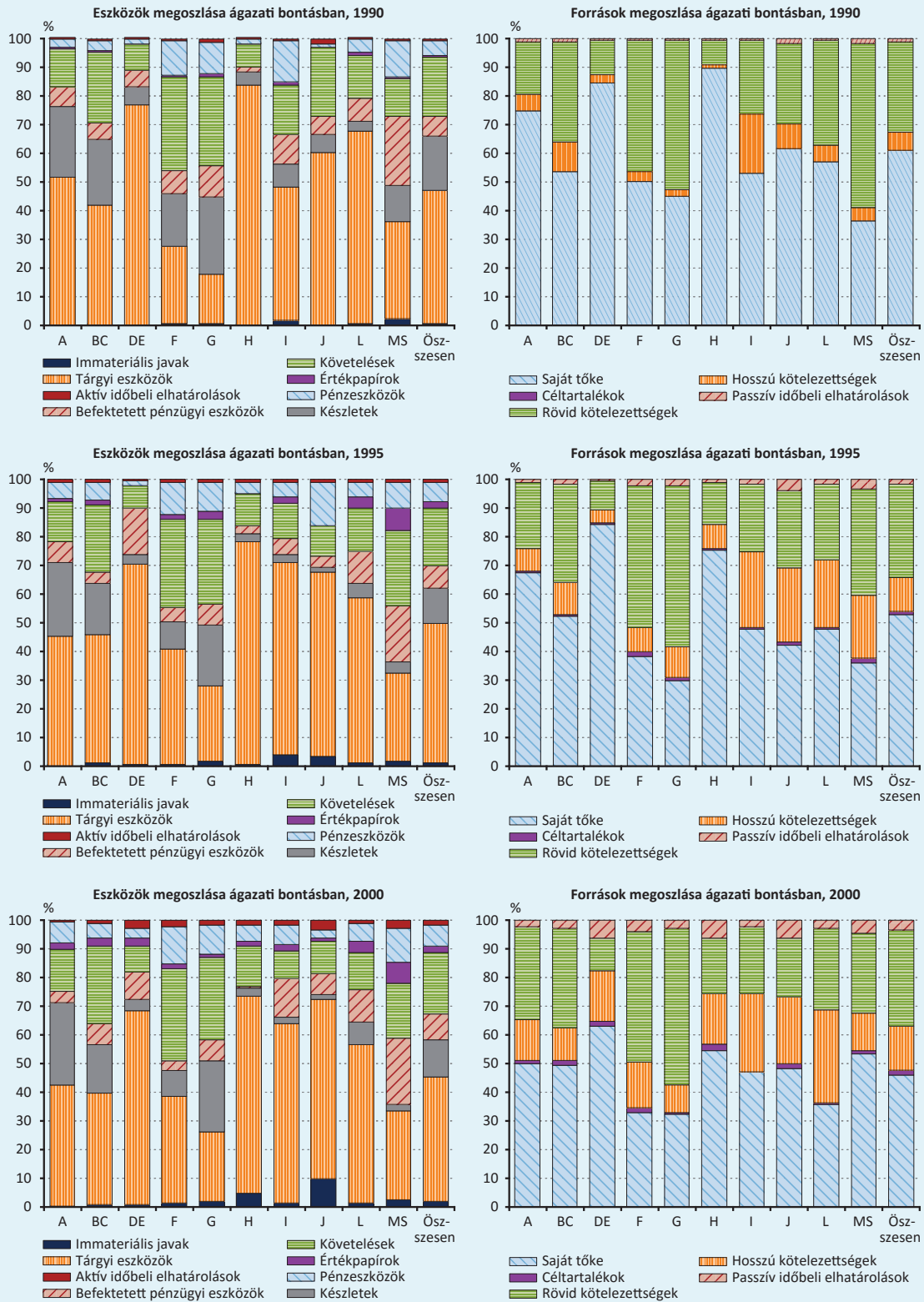
A háztartási és a külföldi tulajdon aránya a nem pénzügyi vállalatok saját tőkéjében ágazati bontásban, 2017 végén, százalék

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. Közvetlen tulajdon alapján mérve.

3.4.8. ábrák (1)

A nem pénzügyi vállalatok eszközeinek és forrásainak megoszlása az egyes időszakok végén ágazati bontásban, százalék

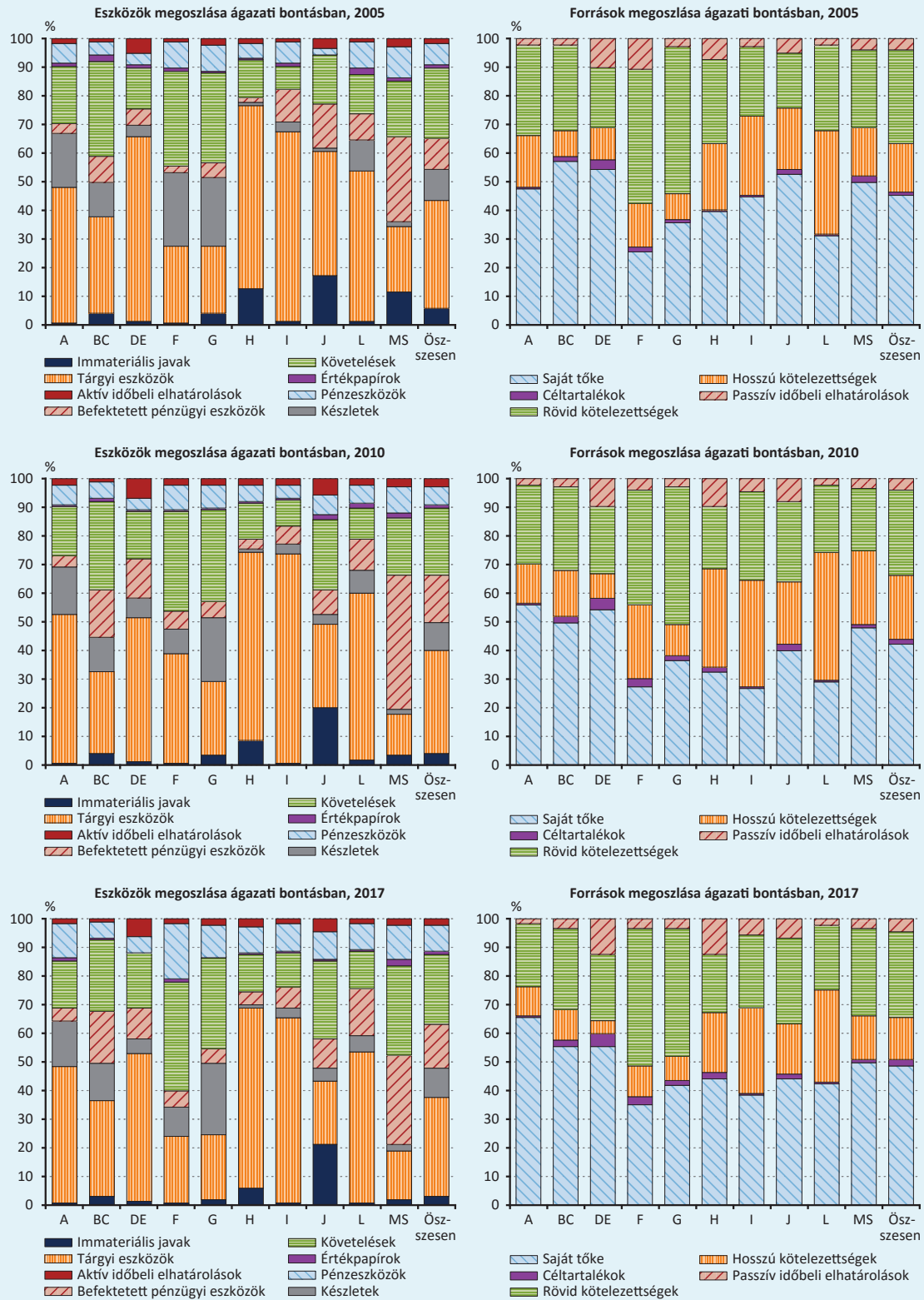

Kód:	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS
Rövid név:	Mezőgazdaság	Ipar	Energia	Építőipar	Kereskedelem	Szállítás	Szálláshely	Információ	Ingatlan	Egyéb

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis, 1990-2000 között összesített adatokból számolva.

3.4.8. ábrák (2)

A nem pénzügyi vállalatok eszközeinek és forrásainak megoszlása az egyes időszakok végén ágazati bontásban, százalék

Kód:	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS
Rövid név:	Mezőgazdaság	Ipar	Energia	Építőipar	Kereskedelem	Szállítás	Szálláshely	Információ	Ingatlan	Egyéb

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis, 1990-2000 között összesített adatokból számolva.

3.5. A NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK FŐBB JELLEMZŐI VÁLLALATMÉRET SZERINTI BONTÁSBAN

A nem pénzügyi vállalatok legtöbb pénzügyi jellemzője a vállalatmérettel arányosan változik, akár a vagyon (mérlegfőösszeg), akár az árbevétel nagyságával mérjük a vállalatnagyságot. Vannak azonban olyan jellemzők, amelyek elsősorban a nagyobb vállalkozásoknál fordulnak elő, ilyen például a hitelnyújtás és a hitelfelvétel, illetve az értékpapírok tartása és kibocsátása. A külföldi és a közösségi (állami, önkormányzati) tulajdon aránya is magasabb a nagyobb vállalatok között, a kisebb vállalkozások pedig inkább háztartások tulajdonában vannak. A vállalatméret csökkenésével általában nő a pénzeszközök súlya a mérlegben, és előtérbe kerül a készpénz használata a számlapénzzel, bankbetéttel szemben. A hitelek helyett inkább a tulajdonosi részesedések és a kereskedelmi hitelek finanszírozzák az eszközöket, és a vállalatközi (vállalatcsoporton belüli) kapcsolatok is kevésbé intenzívek a kisebb vállalatok esetében. A két említett nagyságjellemző „együttjárása” sem tökéletes, nagy vagyonú vállalatok működhetnek alacsony bevétellel (és létszámmal), ugyanakkor a kisebb vállalatoknál az árbevétel éves értéke általában meghaladja a mérlegfőösszegét. Ebben az is közrejátszhat, hogy sok vállalat bekerülési értéken rögzült vagyonát az értékvesztés még tovább csökkenti. Ezeket a korábban megismert összefüggéseket vizsgáljuk ebben a fejezetpontban részletesebben.

A nem pénzügyi vállalatok fő jellemzői a mérleg nagysága szerint bontva

A nem pénzügyi vállalatok szektorát a mérlegfőösszeg nagysága szerint négy nagyságkategóriára bontva mutatjuk be (3.5.1. táblázat). Az 1 milliárd forintnál nagyobb vagyonnal rendelkező vállalatok a szektorba tartozó vállalatok alig 2 százalékát teszik ki, azonban a vagyon közel 79 százalékát és az árbevétel 72 százalékát adják. A 100 millió forint fölötti mérlegfőösszegű vállalatok (a vállalatok 11 százaléka) együttesen a szektor vagyonának bő 93 százalékát és árbevételének közel 90 százalékát fedik le. Ugyanakkor a pénzeszközök 80 százaléka, a munkavállalók 73 százaléka és a vállalati készpénzállomány 34 százaléka tartozik csak ehhez a vállalati körhöz. A háztartások vállalati részesedés-állományának 24 százaléka a 100 millió forintnál kisebb mérlegfőösszegű vállalkozásokban állt fent 2017 végén. Az ezen vállalatok által kibocsátott részvények és üzletrészek értékének 93 százalékát rezidens háztartások birtokolták. Amennyiben a nem pénzügyi vállalatok vagyoni helyzetét, tulajdoni viszonyait és gazdasági teljesítményét részletesen kívánjuk vizsgálni, elengedhetetlen a kisebb mérlegfőösszeggel rendelkező vállalatok adatainak ismerete.

3.5.1. táblázat

A nem pénzügyi vállalatok főbb jellemzői vállalatméret szerinti bontásban, 2017

Vállalati jellemzők	Mérlegfőösszeg nagyságkategóriák, millió forint				Összesen
	0 - 50 millió Ft	50 - 100 millió Ft	100 - 1000 millió Ft	1000 millió Ft felett	
Mérlegfőösszeg, mrd Ft	4 484	2 408	14 384	79 487	100 763
Árbevétel, mrd Ft	6 731	3 366	15 888	68 451	94 436
Munkavállaló, ezer fő	485	144	549	1 134	2 312
Adózott eredmény, mrd Ft	420	192	1 074	3 366	5 052
Jóváhagyott osztalék, mrd Ft	288	71	439	1 830	2 628
Vállalatok száma, darab	428 040	33 827	48 294	9 806	519 967

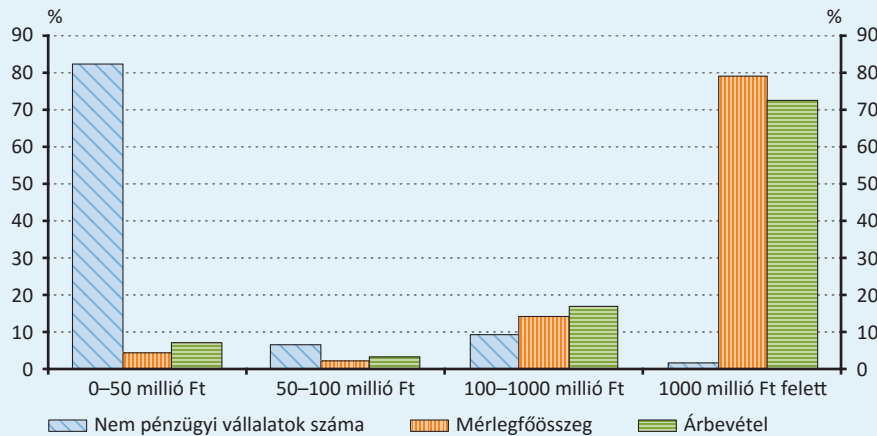
Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis.

50 és 100 millió forint közötti mérlegfőösszeggel 33 827 vállalat (a nem pénzügyi vállalatok 6,5 százaléka, beleértve a lakásszövetkezeteket is) rendelkezett 2017 végén, a szektor korrigált mérlegfőösszegéből való részesedésük 2,4 százalék volt. Az 50 millió forintnál kisebb mérlegfőösszegű vállalkozások (beleértve az egyszerűsített adózási formákat választó társas vállalkozásokat és a társasházakat is) száma 428 040 darab volt (82,3 százalék), a szektor mérlegfőösszegéből 4,5 százalékos súllyal (3.5.1. ábra). Ebben a nagyságkategóriában a mérlegfőösszeghez a társasági adóbevallást készítő vállalkozások 3 363 milliárd forinttal, az egyszerűsített adózási formákat (EVA, KATA, KIVA) választók 931 milliárd forinttal, a társasházak

pedig 190 milliárd forinttal járultak hozzá (lásd a 3.1. pontban). Mivel ezekre az utóbbi vállalati csoportokra aggregált becslés készül a pénzügyi számlák céljaira, a legkisebb vállalati nagyságkategória további részletezésére nincs lehetőség.³⁷

3.5.1. ábra

A nem pénzügyi vállalatok számának, mérlegfőösszegének és nettó árbevételének megoszlása a mérlegfőösszeg nagysága szerinti csoportokban, 2017 végén, százalék

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis.

A vállalati mérleg összetételét, a főbb mérlegtételeknek a korrigált mérlegfőösszeghez viszonyított nagyságát tekintve az egyes vállalati méretkategóriákban az alábbiak állapíthatók meg. Az eszközoldalon az immateriális javak mindegyik csoportban csak csekély súllyal bírnak, arányuk a legnagyobb (1 milliárd forint feletti) kategóriában a legmagasabb, de ott is csak 3,5 százalékot tesz ki, míg az alsó kettőben 1 százalék alatt marad. A tárgyi eszközök aránya is fokozatosan növekszik a mérlegfőösszeggel, az első csoport 26,8 százalékkal rendelkezik átlagosan, a két utolsó csoport vonatkozó értéke valamivel 35 százalék feletti. A készleteknél az előzőeknél jóval kiegyenlített eloszlás figyelhető meg, itt az első három kategóriában a mérlegbeli arány szinte azonos (12,2-13,5 százalék), csak a legnagyobb vállalatoknál tér el ettől, ott visszaesik 9,2 százalékra. A befektetett pénzügyi eszközök részaránya a vállalatmérettel nő, a legnagyobb kategóriában pedig jelentős arányt ér el (a harmadik csoportban mért 5,3 százalékkal szemben a negyedikben ez az érték már 15,5 százalék). A követelések terén alig van eltérés, mindegyik kategóriában 25 százalék körül alakul ennek a mérlegtételnek a súlya. Ezzel szemben a pénzeszközöknél markáns eltérések vannak, miután a legkisebb vállalatoknál az ilyen típusú eszközöknek az aránya még számottevő (32,2 százalékos), addig a mérlegfőösszeg növekedésével ez a mutató egyenes ütemben csökken és a negyedik csoportban már a 7 százalékot sem éri el.

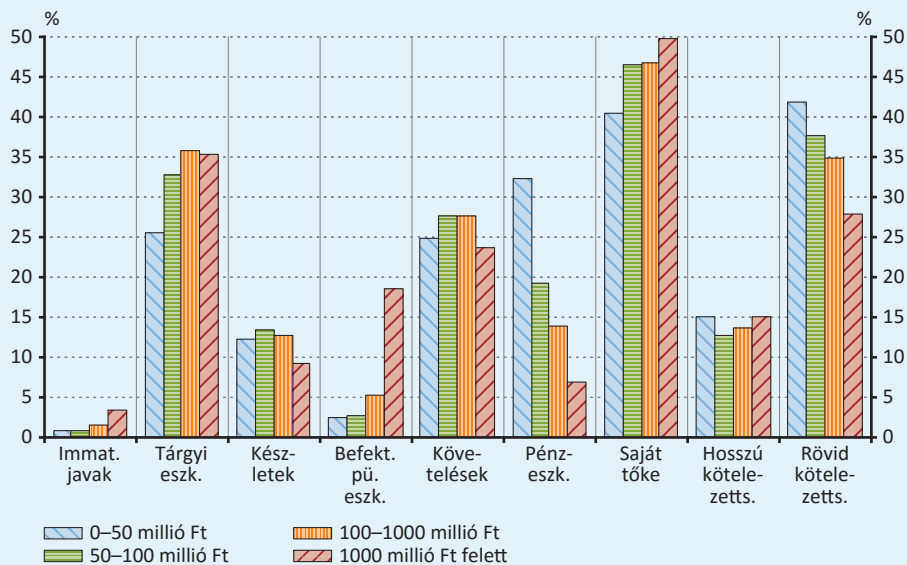
A forrásoldali mérlegtételekre áttérve a saját tőke aránya a csoportok között a vállalatmérettel együtt nő, 40 és 50 százalék között alakul. A hosszú lejáratú kötelezettségek viszonylag egyenes eloszlást mutatnak (13 és 15 százalék között), nincs egyértelmű összefüggés ezek aránya és a vállalatméret között. Nem mondható el ugyanez a rövid lejáratú kötelezettségekről, ezek esetében ugyanis minél nagyobb egy cég, annál kisebb az ilyen jellegű passzívja: az első csoportban ez még 42 százalékot tesz ki, a negyedikben viszont már csak 28 százalékot.

A mérlegtételek szerinti összehasonlítás alapján megállapítható, hogy az immateriális javak, a tárgyi eszközök és a befektetett pénzügyi eszközök vonatkozásában alapvetően egyenes, míg a pénzeszközök és a rövid lejáratú kötelezettségek tekintetében fordított arányosság áll fenn ezen tételek mérlegen belüli aránya és a vállalatméret között. A legegyszerűbb összefüggés a pénzeszközöknél mutatható ki, tehát a vállalatméret leginkább ezeknek a nagyságát határozza meg, a második legerősebb kapcsolat ebből a szempontból a befektetett pénzügyi eszközökre jellemző. A nagyobb vállalatok között gyakoribb, a vállalatközi tulajdonosi kapcsolatokban leginkább érintett vagyonkezelő vállalatokkal a későbbiekben külön foglalkozunk.

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis.

³⁷ Az értékvesztés és a negatív saját tőke jelenléte is nehezíti az elemzést a legkisebb vagyonú vállalatok körében.

3.5.2. ábra
A fő mérlegtételek aránya a mérlegfőösszeghez viszonyítva, a mérlegfőösszeg nagysága szerinti csoportbontásban, százalék

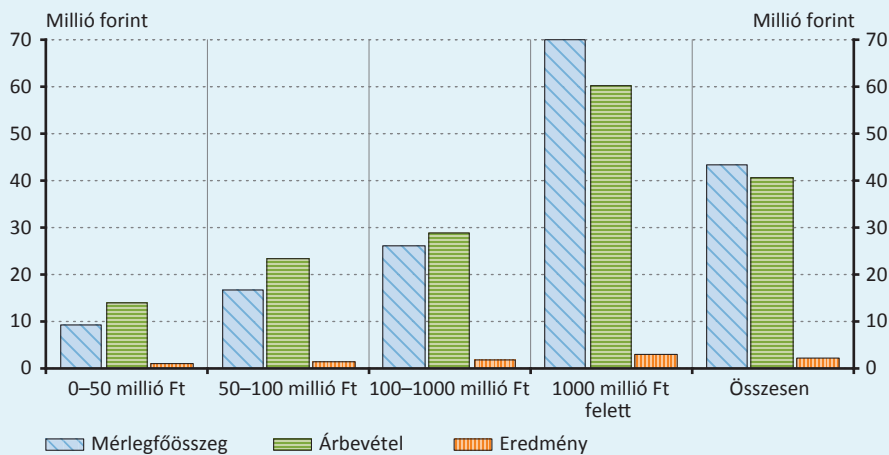

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis.

Az egy munkavállalóra jutó vállalati vagyon és árbevétel, nagyságkategóriánként

A nem pénzügyi vállalatok 2017-ben valamivel több, mint 2,3 millió munkavállalót foglalkoztattak (3.5.1. táblázat). Az 50 millió forintnál kisebb eszközállományú vállalatok foglalkoztatták a munkavállalók 21 százalékát, az 50 és 100 millió forint közötti mérlegfőösszegűek pedig további 6,2 százalékát. Egy munkavállalóra nem egészen 10 millió forint vállalati vagyon és 14 millió forint éves árbevétel jutott a legkisebb vállalati kategóriában, azonban ezek az arányok erőteljesen emelkednek a vállalatméret növekedésével (3.5.3. ábra). Hasonlóan emelkedik az egy munkavállalóra eső adózott eredmény is, amely nem egészen 1 millió forint a legkisebb kategóriában és közel 3 millió forint a legnagyobbban.

3.5.3. ábra
Az egy munkavállalóra jutó vállalati vagyon, árbevétel és eredmény nagysága a mérlegfőösszeg szerint képzett nagyságkategóriákban, millió forint

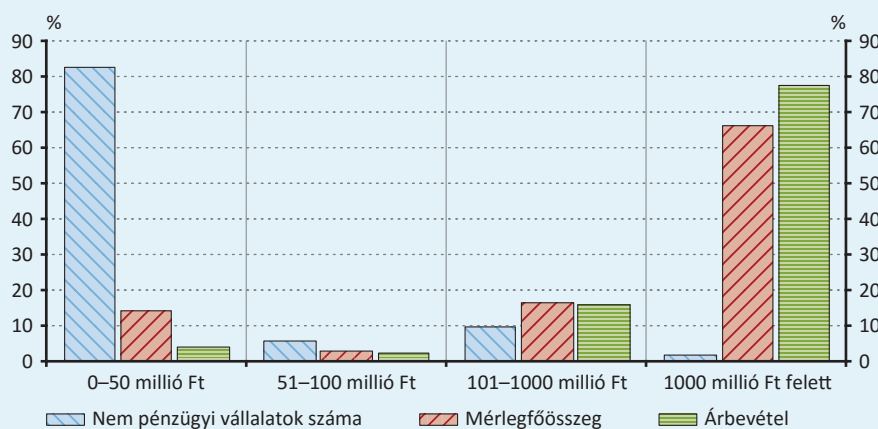
Forrás: a 3.5.1. táblázat adatai.

A nem pénzügyi vállalatok fő jellemzői az árbevétel nagysága szerint bontva

Mivel nincs tökéletes „együttjárás” a vállalati nagyságjellemzők között, érdemes az árbevétel nagysága szerint is sorbarendezni a vállalatokat. A mérlegfőösszeg nagysága szerinti csoportosításhoz hasonlóan négy kategóriát állítottunk fel, amelyek összeghatárait ugyanott húztuk meg. Az első csoportba, vagyis az 50 millió forintig terjedő sávba a vállalatok 82,5 százaléka került – ide értve a társasházakat is – amelyek azonban a teljes szektor árbevételének alig 4,1 százalékát tudhatják a magukénak. A második csoportba az 50 és 100 millió forint közötti árbevételű cégek tartoznak, ezek számaránya 6,1 százalék, míg az árbevételből való részesedésük 2,3 százalék. A 100 millió forint és 1 milliárd forint közötti árbevételű társaságok darabszáma a szektor közel egytizedét (9,6 százalék) teszi ki, az árbevételnek viszont már a 15,4 százalékát. Az utolsó kategóriába az 1 milliárd forint feletti forgalmú cégek tartoznak, amelyek mindössze 1,8 százalékos számarányuk mellett a szektor árbevételének 78,3 százalékát adják (3.5.4. ábra).

3.5.4. ábra

A nem pénzügyi vállalatok száma, a mérlegfőösszeg és a nettó árbevétel megoszlása az árbevétel nagysága szerint, százalék

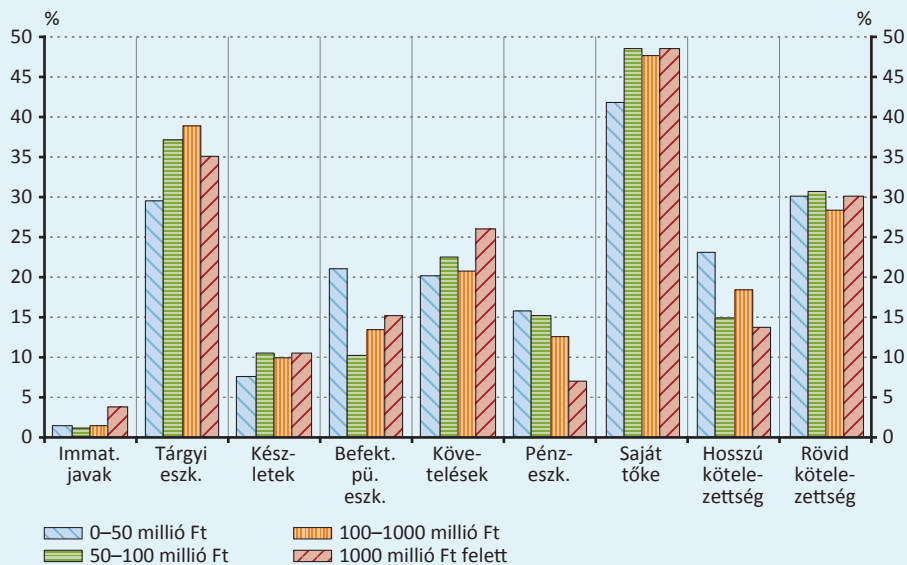
Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis.

Az egyes eszközoldali mérlegtételek közül az immateriális javak aránya a negyedik csoportot kivéve, ahol ez 3,8 százalékot tesz ki, mindenhol gyakorlatilag 1-1,5 százalék. A tárgyi eszközök súlya a legnagyobb az eszközökön belül, ez az első csoportban közel 30 százalék, a másodikban és a harmadikban 38, illetve 39 százalék, az utolsóban pedig némileg csökkenve 35 százalék. A készletek aránya 7,6 százalék és 10,5 százalék között ingadozik. A befektetett pénzügyi eszközök a legkisebb árbevételű cégeknél a legjellemzőbbek (21,2 százalék), a második kategóriában már csak közel fele ekkora arányt képviselnek, amely aztán ismét nőni kezd az árbevétellel, és az utolsó csoportban 14,8 százalékot tesz ki. A követelések állománya viszonylag egyenletesen alakulva 20-22 százalék között mozog, ez alól csak a legnagyobb árbevételű cégek képeznek kivételt, ahol ez 26 százalékra emelkedik. A pénzeszközök részaránya 12,6-15,8 százalék körüli, ismét az utolsó kategóriában tapasztalhatunk ettől való jelentősebb eltérést, ott ugyanis az átlagos pénzeszköz állomány csak 7,9 százaléknyi.

A forrásoldalon belül a saját tőkét vizsgálva a legkisebb cégeknél ennek aránya 42 százalék, míg a többi kategóriában alig tér el a 48-49 százaléktól. A hosszú lejáratú kötelezettségek terén szintén az első csoportnál figyelhető meg a legnagyobb súly (23,1 százalék), a többi csoport átlagos értéke 13,5 és 18,5 százalék közötti. A rövid lejáratú kötelezettségek eloszlása nagyon egyenletes, a 30 százalékos jellemző aránytól a harmadik kategóriában mért 28,5 százalék jelenti a legnagyobb eltérést (3.5.5. ábra).

3.5.5. ábra

A fő mérlegtételek aránya a mérlegfőösszeghez viszonyítva, az árbevétel nagysága szerinti csoportbontásban, százalék

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. 2017 végi adatok.

A nettó árbevétel nagysága és valamely fentebb említett mérlegtétel súlya közötti egyenes arányosság egyik mérlegtétel esetében sem áll fenn, míg fordított arányosságot a pénzeszközöknél észlelhetünk. Árbevételtől függetlennek tekinthető ugyanakkor a rövid lejáratú kötelezettségek állománya. Az árbevétel és a mérlegfőösszeg szerinti csoportosítást összehasonlítva az látható, hogy egyrészt minél nagyobb a vállalatméret – akár az egyik, akár a másik ismérv szerint –, annál kisebb a pénzeszközök súlya a mérlegen belül, másrészt a mérlegfőösszeg szerinti bontás a jelek szerint egyértelműen jobban meghatározza az egyes mérlegtételek arányát, mint az árbevétel szerinti csoportosítás.

Passzív nagy vállalatok jelenléte a szektorban

A vállalati vagyon és az árbevétel nagysága között fennálló szoros kapcsolatot elsősorban a passzív vagyongazdálkodó, vagyontartó vállalatok jelenléte bontja meg. Ezek a működőnek tekintett vállalatok nem pénzügyi eszközök (ingatlanok) vagy pénzügyi eszközök (tulajdonosi részesedések, adott kölcsönök) passzív birtokosai, azaz nem származik számottevő árbevételük az eszközök használatából, hasznosításából. Elsősorban ingatlanberuházó projektcégek, ingatlankezelő vállalatok, illetve vagyongazdálkodó vagy csoportfinanszírozó vállalatok tartoznak ebbe a csoportba, amely a nagyobb vállalatok darabszámának mintegy egyhatedét teszi ki (3.5.2. táblázat). A kisebb vállalatok között nehezebb elkülöníteni a normál termelő (aktív) és a passzív eszköztartó vállalatokat, hiszen kisebbek az értékek és nehezebb megállapítani az árbevétel minimális értékét, ami alatt passzívnak minősíthető valamely vállalat. Feltételezhető azonban, hogy a vállalatméret csökkenésével mérséklődik a passzív eszköztartó vállalatok aránya, illetve a passzív pénzügyi eszköztartók helyett inkább passzív ingatlantartó cégek alkotják ezt a vállalatcsoportot. Az 1 milliárd forint feletti mérlegfőösszegű vállalatok között a passzív pénzügyi eszköztartó vállalatok száma kétszerese az ingatlantartókéknak, vagyonuk pedig 2,6-szorosa a 2017 végi adatok szerint. A 100 millió és 1 milliárd forint közötti kategóriában a kétféle passzív vállalati csoport darabszáma és vagyona is közel azonos. Ágazati besorolás tekintetében a passzív ingatlantartók értelemszerűen az „ingatlanügyletek” (L) nemzetgazdasági ágba, a passzív pénzügyi eszköztartók az „egyéb szolgáltatást” nyújtók (MS) közé tartoznak. Ezek a vállalatok okozzák azt, hogy ezekben a nemzetgazdasági ágakban a vállalatok összesített mérlegfőösszege lényegesen meghaladja az összesített éves árbevétel értékét (lásd a 3.4. pontot). Amennyiben a vállalatnagyságot az árbevétel nagyságával jellemezzük, ezek a vállalatok általában „kicsinek” minősülnek, ezért jelennek meg nagy mérlegfőösszegű vállalatok a kisebb árbevételi kategóriákban. Mivel ezek a passzív vállalatok belföldi termelő vállalatcsoportok részei, nem zárhatók ki a nem pénzügyi vállalatok szektorából, ugyanakkor a vállalati vagyon elemzésekor külön figyelmet kell fordítani ezeknek a vállalatoknak a sajátosságaira.

3.5.2. táblázat**Passzív vállalatok jelenléte a nagyobb mérlegfőösszegű vállalatok között, 2017 végén, milliárd forint**

Vállalati jellemzők	Mérlegfőösszeg nagyságkategóriák, millió forint					
	100 - 1000			1000 -		
	Normál	Passzív	Együtt	Normál	Passzív	Együtt
Mérlegfőösszeg	12 445	1 940	14 384	73 520	5 967	79 487
Nem pénzügyi eszközök	6 286	889	7 176	36 629	1 588	38 217
Befektetett pénzügyi eszközök	371	389	760	11 993	2 728	14 721
Saját tőke (korrigált)	6 060	659	6 719	36 646	2 878	39 524
Vállalatok száma, darab	42 126	6 168	48 294	8 400	1 406	9 806

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. Passzív vállalat: az éves árbevétel kisebb a mérlegfőösszeg 5 százalékánál, illetve 100 millió forintnál.

3.6. A NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK FŐBB JELLEMZŐI TULAJDONOSI BONTÁSBAN

A jelen fejezetpontban – a nemzeti számlák módszertani ajánlását, illetve a 2.5. pontban leírtakat figyelembe véve – a nem pénzügyi vállalatok szektorát a végső tulajdonos (irányító) szervezet vagy személy szektora szerint három alszektorra bontjuk. Ennek megfelelően elkülönítjük az állami és önkormányzati, azaz a közösségi tulajdonú; a külföldi tulajdonú; valamint a belföldi magántulajdonú vállalatokat, amelyet a háztartások és a nonprofit intézmények birtokolnak.³⁸ A vállalatok végső tulajdonos szerinti csoportosításához kapcsolati regiszter szükséges, amely minden vállalat tulajdonosi láncolatát tartalmazza. Ilyen kapcsolati regiszterrel nem rendelkezünk, ezért a csoportosítást két lépésben hajtottuk végre. A három végső tulajdonos szektorhoz tartoznak egyrészt a közvetlen irányításuk alatt álló vállalatok, másrészt azok leányai, azaz a közvetett irányítás alatt álló vállalatok. A közvetlen tulajdonos szektora szerint csoportosított nem pénzügyi vállalatok főbb adatait a 3.6.1. táblázat foglalja össze. Itt szerepel egyrészt azon vállalatok száma és korrigált mérlegfőösszege, amelyekben az államháztartásnak, a háztartásoknak, illetve a külföldieknek bármekkora tulajdonrésze van, másrészt ezekből kiemelve a vállalatok azon része, amelyekben az említett szektornak többségi tulajdona van.

3.6.1. táblázat**A nem pénzügyi vállalatok száma és korrigált mérlegfőösszege a fő tulajdonosi csoportokban, közvetlen tulajdon alapján, darab, illetve milliárd forint**

Tulajdonosi bontás	2003	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Állami, önkormányzati tulajdonú vállalatok										
Vállalatok száma	2 020	2 130	2 230	2 230	2 300	2 206	2 116	2 119	2 135	1 963
ebből: többségi tul.	1 453	1 500	1 605	1 650	1 667	1 673	1 642	1 653	1 663	1 555
Mérlegfőösszeg	7 802	8 050	9 400	10 000	10 400	12 100	12 852	12 933	13 145	13 300
ebből: többségi tul.	3 881	3 900	4 250	4 271	4 427	5 074	5 798	5 959	6 488	6 609
Belföldi háztartási tulajdonú vállalatok										
Vállalatok száma	308 672	344 615	423 878	447 517	442 532	446 017	443 847	438 745	438 793	444 595
ebből: többségi tul.	265 452	333 739	414 295	438 206	433 777	437 543	435 476	430 524	430 671	436 630
Mérlegfőösszeg	16 399	21 957	28 830	30 073	29 789	31 856	34 661	34 040	34 833	37 880
ebből: többségi tul.	8 775	11 917	15 973	16 573	17 037	18 389	21 269	22 405	24 276	27 083
Közvetlen külföldi tulajdonú vállalatok										
Vállalatok száma	23 240	23 233	23 813	22 980	21 259	20 333	21 375	22 114	22 926	23 181
ebből: többségi tul.	21 474	22 078	22 864	22 071	20 450	19 585	20 643	21 381	22 208	22 473
Mérlegfőösszeg	21 223	26 184	40 217	43 927	43 249	40 784	43 035	46 422	44 818	46 595
ebből: többségi tul.	19 105	23 775	38 156	41 677	41 199	39 720	41 974	45 482	40 844	42 753

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. Becslést tartalmaz.

³⁸ A külföldi tulajdonú vállalatok esetében ez a megközelítés nem ad teljesen pontos eredményt, hiszen a végső tulajdonos lehet rezidens háztartás is, amely külföldi cégeken keresztül birtokol rezidens vállalatokat.

A leányvállalatok teljeskörű feltérképezése csak a közösségi (állami, önkormányzati) irányítású vállalatok esetében történik meg a pénzügyiszámla-statisztika keretei között, 2010-től kezdődően. Ezen túlmenően, a jelen kiadványösszeállításához, a közvetlen külföldi irányítással működő cégek leányait is összegyűjtöttük 2017 végére vonatkozóan. A belföldi magántulajdonú vállalatok csoportja „maradék elven” adódott, a teljes vállalati szektor adataiból levonva a közösségi és a külföldi tulajdonú vállalatok megfelelő adatait. Ennek megfelelően a továbbiakban elsősorban keresztmetszeti elemzésre nyílik lehetőség a 2017. évi adatok felhasználásával.

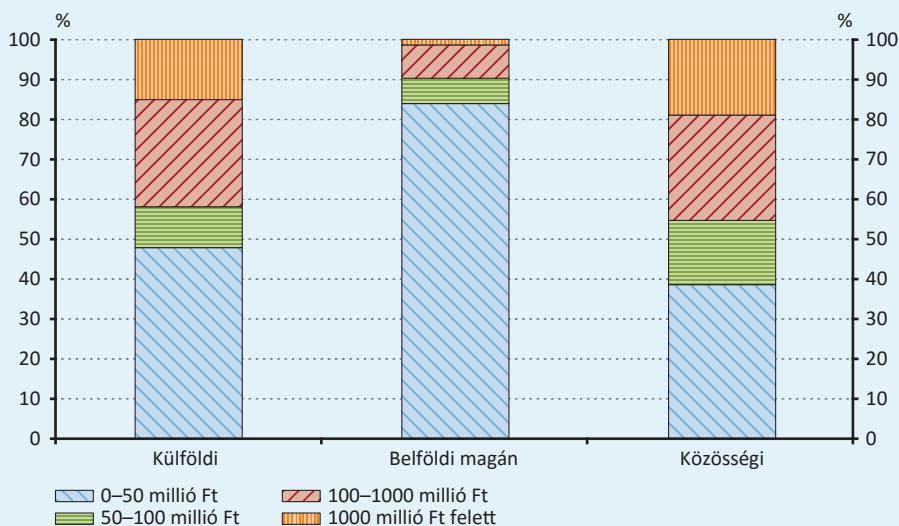
A közösségi, a belföldi magántulajdonú és a külföldi tulajdonú vállalatok főbb jellemzői

2017 végén a nem pénzügyi vállalatok mintegy 95 százaléka (közel 494 ezer vállalat) belföldi magántulajdonban (háztartások és háztartásokat segítő nonprofit intézmények közvetlen és közvetett tulajdonában) volt, a külföldi tulajdonban lévő vállalatok aránya 4,6 százalék körül alakult (bő 24 ezer vállalat), a közösségi tulajdonú vállalatok száma pedig nem érte el a nem pénzügyi vállalatok darabszámának 0,5 százalékát. Bár a vállalatok számának megoszlását alapul véve teljes mértékben a hazai magántulajdon dominanciája érvényesül, ez a számbeli fölény az egyéb vállalati mutatók tekintetében már nem tükröződik vissza.

A nem pénzügyi vállalatok aggregált mérlegfőösszegét tekintve a vállalati vagyon kicsivel több, mint fele volt külföldi tulajdonban 2017 végén. Az állam és az önkormányzatok rendelkeztek a vállalati vagyon közel 10 százalékával, míg a háztartások hozzávetőlegesen 40 százalékát birtokolták közvetve vagy közvetlenül. A belföldi, háztartási tulajdonú vállalatoknak a darabszámhoz képest alacsony részesedését a vállalati vagyonból az magyarázza, hogy a vállalatok méret szerinti megoszlása erősen eltér a végső tulajdonos függvényében. Míg a háztartási tulajdonban lévő vállalatok 84 százaléka, azaz mintegy 416 ezer vállalat mérlegfőösszege nem érte el az 50 millió forintot, és az 1 milliárd forint feletti mérlegfőösszeggel rendelkező vállalatok aránya alig haladta meg az egy százalékot, addig a közösségi és külföldi tulajdonban lévő vállalatok esetében ez utóbbi aránya 15 illetve 20 százalék volt, és ezen vállalatoknak csak kevesebb mint a fele rendelkezett 50 millió forintnál alacsonyabb mérlegfőösszeggel (lásd a 3.6.1. ábrát).

3.6.1. ábra

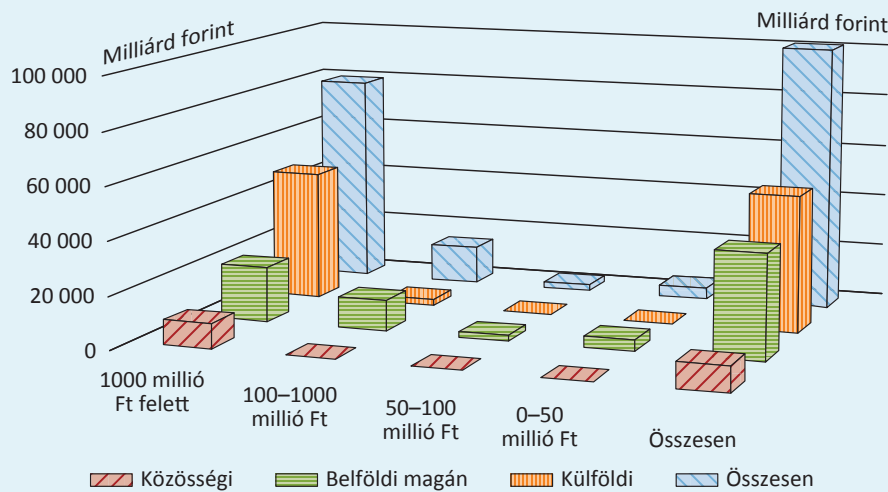
Nem pénzügyi vállalatok számának megoszlása a vállalatok mérete (mérlegfőösszege) és tulajdonosa szerint, százalék

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. Végső tulajdonosokhoz rendelt vállalati adatok 2017 végén.

Tovább árnyalja a képet, ha csak az 1 milliárd forint feletti mérlegfőösszeggel rendelkező vállalatok adatait vizsgáljuk, ekkor ugyanis szembetűnő, hogy mind a külföldi tulajdonú, mind a közösségi vállalatokon belül rendkívül domináns ez a vállalatcsoport, mindkét tulajdonosi kör vállalatain belül a vállalati vagyon mintegy 95 százalékát ezek a nagyvállalatok birtokolják, míg a háztartási tulajdonú vállalatok esetében ez az arány csak 50 százalék körül mozog.

3.6.2. ábra
Nem pénzügyi vállalatok vagyonának (mérlegfőösszegének) megoszlása méret és tulajdonos szerint, milliárd forint

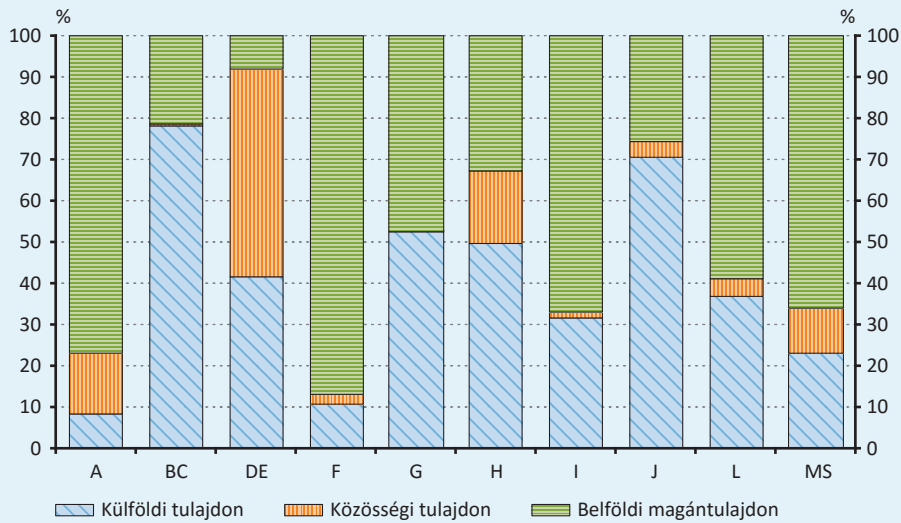

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. Végső tulajdonoshoz rendelt vállalati adatok 2017 végén.

Ebből következik az is, hogy a közösségi és a külföldi tulajdonú vállalatok esetében lényegesen magasabb az egy vállalatra jutó átlagos mérlegfőösszeg. 2017 végén a közösségi tulajdonú vállalatok esetében mintegy 5 milliárd forint (az 1 milliárd forint feletti mérlegfőösszeggel rendelkezők esetében több mint 20 milliárd forint), a külföldi tulajdon esetében több mint 2 milliárd forint, míg a belföldi magántulajdonban lévők esetében mindössze 80 millió forint körül alakult. A legnagyobb, 100 milliárd forint feletti mérlegfőösszeggel rendelkező vállalatoknak csak a 10 százaléka van belföldi magántulajdonban, döntően a külföld és az államháztartás közvetlen vagy közvetett tulajdonában (irányítása alatt) vannak az érintett vállalatok.

A nettó árbevétel végső tulajdonos szerinti megoszlása a vállalati vagyonéhoz hasonló képet mutat. 2017-ben a nem pénzügyi vállalati szektor nem konszolidált nettó árbevételének 52 százalékát realizálták a külföldi tulajdonú vállalatok, 42 százalékát a belföldi magántulajdonban lévők, a közösségi vállalatok pedig a mérlegfőösszegeből való részesedésnél valamivel alacsonyabb, 6 százalékos arányban részesedtek az árbevételből. A közösségi vállalatoknak az árbevételből való részesedése azért marad el némileg a vállalati vagyonból való részesedéstől, mert egyrészt a másik két alszektorhoz képest arányaiban jelentősebb nem pénzügyi eszközökkel rendelkeznek, másrészt árbevételük részben szabályozott piaci keretek között realizálódik. Az árbevétel megoszlásához hasonlóan alakult az egyes vállalatcsoportoknak a hozzáadott értékből való részesedése.

A külföldi tulajdonú vállalatok mintegy kétharmada a kereskedelem (G), az ingatlanügyletek (L) és az egyéb szolgáltatások (MS) ágazatokban tevékenykedett 2017-ben, ezek azonban a külföldi irányítású nem pénzügyi vállalati vagyonnak csak mintegy harmadával rendelkeztek, a külföldi tulajdonú vállalatok hozzáadott értékéből való részesedésük pedig nem volt több, mint 25 százalék. A külföldi tulajdonú vállalatok esetében az ipari (BC) tevékenységet végzők domináltak mind a vagyon, mind az árbevétel és a hozzáadott érték tekintetében: a nem pénzügyi vállalatok összessége által előállított hozzáadott érték 30 százalékát, csak az ipar hozzáadott értékének mintegy 80 százalékát ez a vállalatcsoport állítja elő. Ezek alapvetően nagy vállalatok, a 100 milliárd feletti mérlegfőösszeggel rendelkező külföldi tulajdonú vállalatoknak több, mint a fele ebben az ágazatban tevékenykedik. Jelentős, 40 százalék feletti még a külföldi vállalatok árbevételéből való részesedése az energiaszolgáltatóknál (DE), a kereskedelemben, a szállítási (H) és az infokommunikációs (J) ágazatban.

3.6.3. ábra**A hozzáadott érték megoszlása az egyes ágazatokban a végső tulajdonos szerint, százalék**

Kód:	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS
Rövid név:	Mezőgazdaság	Ipar	Energia	Építőipar	Kereskedelem	Szállítás	Szálláshely	Információ	Ingatlan	Egyéb

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. Becslést tartalmaz. 2017. évi adatok.

A közösségi vállalatok többsége az energiaszolgáltatásban (DE), valamint az egyéb szolgáltatások (MS) ágazatban tevékenykedik, ez utóbbiba sorolódik az elmúlt években alapított, vagyonkezelést végző vállalatok többsége is, ezek azonban jelentős vállalati vagyonnal nem rendelkeznek. Kiemelkedő reáleszköz állománnyal rendelkeztek viszont az energiatermelő és -ellátó vállalatok mellett a közlekedési, szállítási ágazatban tevékenykedő közösségi vállalatok is, e két ágazatba tartozó közösségi vállalatok birtokolták a közösségi tulajdonú vállalati vagyon mintegy kétharmadát 2017 végén. Az energiaszolgáltatás terén tevékenykedő vállalatok realizálják a közösségi vállalatok árbevételének több mint felét, a közlekedési vállalatok viszont csak 15 százalékát.

A hazai magántulajdonban lévő vállalatok mintegy 35 százaléka az egyéb szolgáltatások (MS) területén tevékenykedik, ezek jellemzően csupán néhány főt foglalkoztató kis vállalkozások. 15-20 százalék közötti a kereskedelemben és az ingatlanügylet ágazatokban tevékenykedő vállalatok száma (ez utóbbi csoportba tartozik a mintegy 40 ezer társasház is). A hazai tulajdonú vállalati vagyon közel 70 százaléka négy ágazatban sűrűsödik össze, a fent említetteken kívül még az iparban van jelentősebb hazai vállalati vagyon.

A vállalatok jövedelmezőségét alapvetően meghatározza az ágazat, amelyben tevékenykednek (lásd a 3.4. fejezetet), de kisebb eltérések a tulajdonostól függően is mutatkoznak.

3.6.2. táblázat**A vállalati hozzáadott érték, az eszközállomány, a személyi jellegű ráfordítások és az átlagos statisztikai létszám árbevételhez viszonyított aránya, 2017**

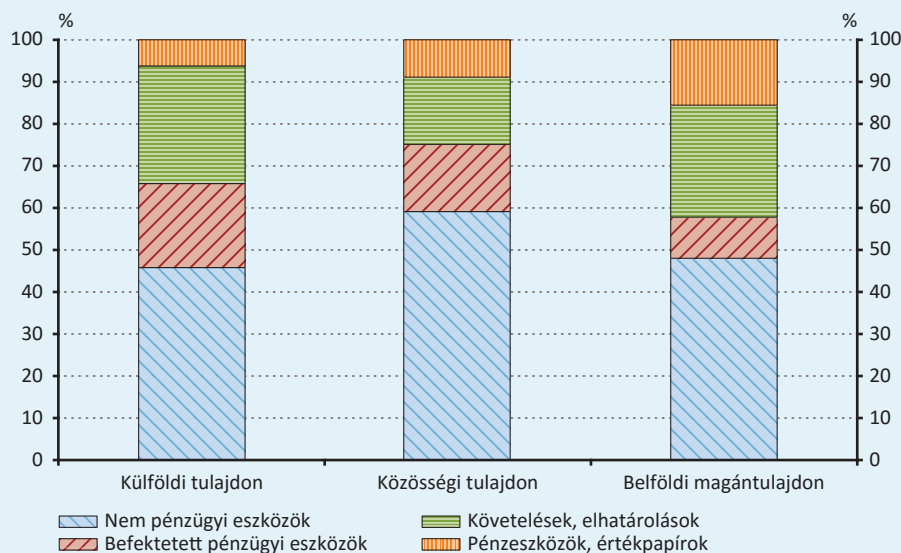
Vállalati jellemzők tulajdonos szerint	Nem pénzügyi vállalatok összesen	Külföldi tulajdon	Közösségi tulajdon	Belföldi magántulajdon
Hozzáadott érték/nettó árbevétel (%)	24,9	25,9	27,1	23,3
Eszközállomány/nettó árbevétel (%)	106,7	104,5	180,7	99,6
Személyi ráfordítás/nettó árbevétel (%)	10,8	9,6	18,9	11,3
Létszám/nettó árbevétel (fő/milliárd Ft)	24,6	14,4	35,5	36,0

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. Végső tulajdonoshoz rendelt vállalati adatok.

A hozzáadott érték árbevételhez viszonyított nagysága esetében nincs lényeges szóródás, tehát ebben a tekintetben a közösségi tulajdonban lévő vállalatok is hasonló jövedelmezőséggel rendelkeznek, mint a magánszektorban lévő vállalatok. Meg kell jegyezni azonban azt is, hogy a statisztikai módszertan eleve kiemeli a veszteséges közösségi tulajdonú vállalatokat a vállalati szektorból, és az államháztartásba sorolja, így a nem pénzügyi vállalati szektorban maradó közösségi vállalatok e tekintetben nem térnek el a szektor egészétől. Jelentős eltérés mutatkozik viszont az eszközállományuk az árbevételre vetítése esetén, a közösségi tulajdonú vállalatok eszközeiben ugyanis a tevékenység jellege és az átvett állami vagyon miatt kiugróan magas a nem pénzügyi eszközök aránya. Egységnyi árbevételt a hazai tulajdonú vállalatok több mint kétszer annyi foglalkoztatottal állítanak elő, mint a külföldi tulajdonban lévő vállalatok, ez azonban csak a közösségi vállalatok esetében mutatkozik meg a személyi ráfordításokban is. A belföldi magántulajdonban lévő vállalatok esetében a személyi jellegű ráfordításoknak a létszámhoz viszonyított aránya jelentősen elmarad a másik két tulajdonosi körnél tapasztaltaktól.

A tulajdonostól függően eltérések mutatkoznak a vállalati vagyon összetételében is. A számviteli mérlegekben is visszatükröződik a közösségi vállalatok jelentős nem pénzügyi eszköz állománya, amely esetükben a mérlegfőösszeg mintegy 60 százalékát teszi ki, a másik két tulajdonosi szektor esetében viszont csak 40-50 százalékát.

3.6.4. ábra
Az egyes tulajdonosi szektorok vállalati eszközállományának összetétele 2017 végén, százalék

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. Értékvesztéssel növelt számviteli adatok. A nem pénzügyi eszközök előlegek nélkül értendők, amelyek a követelések közé kerültek áthelyezésre.

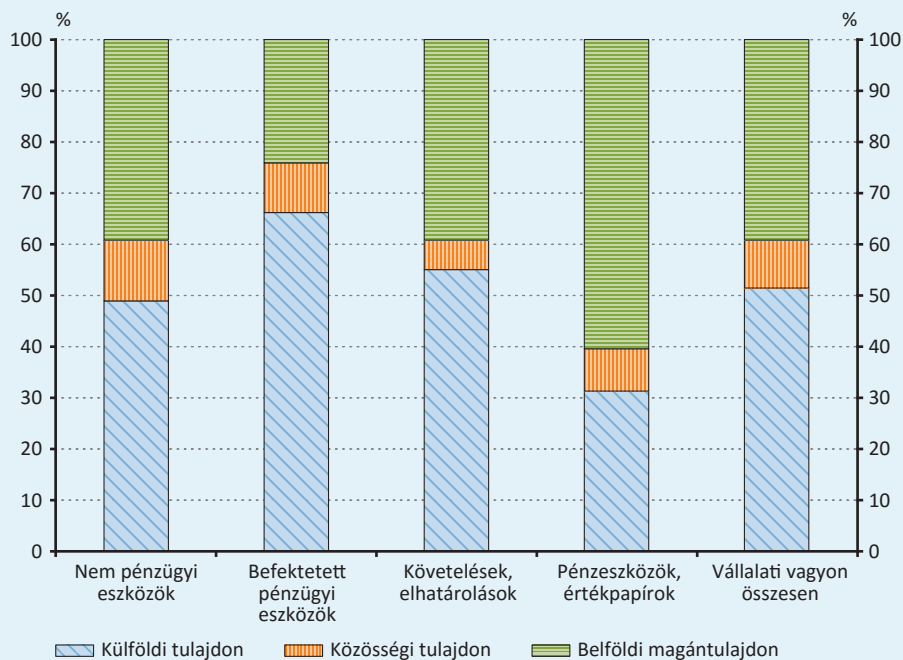
Ugyancsak jelentős különbségek mutatkoznak a befektetett pénzügyi eszközök arányában is: a belföldi magántulajdonban lévő vállalatok esetében ezeknek a pénzügyi eszközöknek az aránya nem éri el az aggregált mérlegfőösszeg 10 százalékát, míg a külföldi, illetve a közösségi tulajdon esetén ez az arány 15-20 százalék. A befektetett pénzügyi eszközökön belül a közösségi vállalatok esetében kiemelkedően magas a részesedések aránya, meghaladja a 90 százalékot, a másik két szektor esetében 60 százalék körül alakul. A külföldi tulajdonú vállalatok befektetett pénzügyi eszközeinek mintegy harmadát teszik ki a nyújtott hitelek, ezek aránya a belföldi magántulajdonban lévő vállalatok esetében 15 százalék, a közösségi vállalatok esetében pedig 5 százalék körül mozog. Itt kell megjegyezni, hogy a külföldi tulajdonban lévő és a közösségi vállalatok esetében a befektetett pénzügyi eszközök több mint 90 százaléka a kapcsolt vállalati körön belül marad, a hazai magántulajdonú vállalatok esetében ez az arány nem éri el a 70 százalékot.

A követelések lényegesen kisebb arányban szerepelnek a közösségi vállalatok eszközei között, mint a másik két tulajdonosi szektor esetében: míg a külföldi és a belföldi magántulajdonú vállalatok eszközeinek mintegy negyede követelésjellegű, ez az arány a közösségi vállalatoknál mindössze 10 százalék körüli. A külföldi tulajdonú vállalatok követeléseinek majdnem kétharmada kapcsolt vállalattal szembeni követelés, azon belül is túlnyomó részt vállalatközi kölcsön, a belföldi magántulajdonú vállalatok követeléseinek több mint fele viszont a kapcsolt vállalati körön kívüli vevőkövetelés. A közösségi vállalatok követeléseiből a vevő- illetve kapcsolt vállalatokkal szembeni követelések mintegy 40-40 százalékot képviselnek, viszonylag

jelentős, 10 százalék körüli viszont az államháztartással szembeni követelések aránya. A hazai magántulajdonú vállalatok eszközeinek több mint 15 százalékát, pénzügyi eszközeinek közelítőleg 30 százalékát teszi ki a pénzeszközök (készpénz és betétek), ennek aránya a közösségi tulajdonú vállalatok vagyonából kicsit több mint 10 százalékot, a külföldi tulajdonúak esetében pedig 8 százalékot tesz ki.

Összességében elmondható, hogy a nem konszolidált nem pénzügyi vállalati vagyonon belül külföldiek birtokolják a befektetett pénzügyi eszközök kétharmadát, a követeléseknek és a nem pénzügyi eszközöknek mintegy felét. A nem pénzügyi vállalatok vagyonából egyedül a pénzeszközök vannak többségben hazai magántulajdonban. A közösségi vállalatok részesedése a nem pénzügyi vállalati vagyonból 10 százalék körüli minden főbb mérlegtétel tekintetében.

3.6.5. ábra
A nem pénzügyi vállalatok fő eszközeinek megoszlása tulajdonosi bontásban, százalék

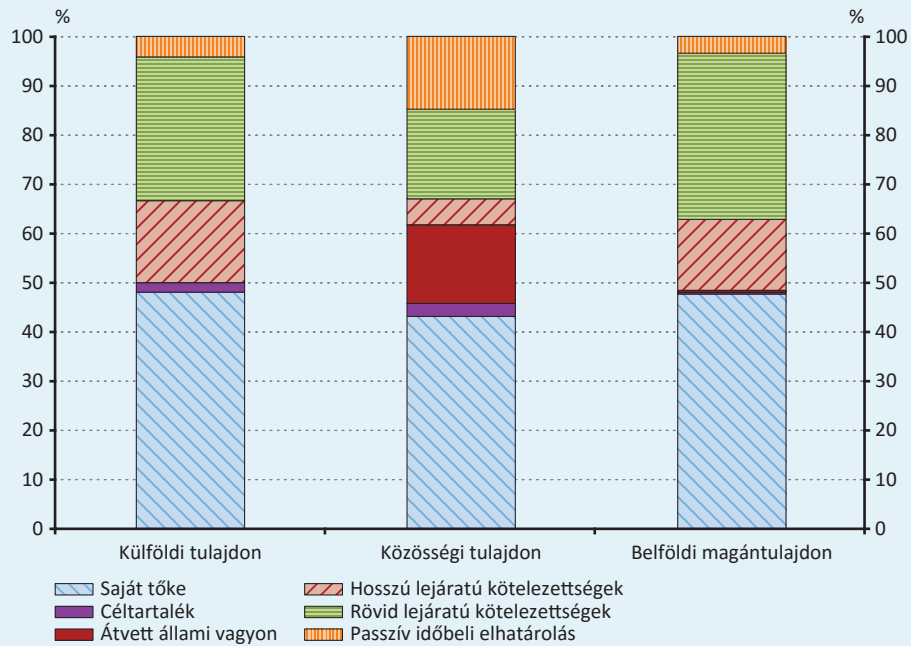

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. Értékvesztéssel növelt számviteli adatok, 2017 végére vonatkozóan.

A finanszírozás meghatározó eleme mindhárom szegmensben a tulajdonosok által rendelkezésre bocsátott saját tőke, amely a külföldi és hazai magántulajdonú vállalatok esetében a források közel 50 százalékát teszi ki. A közösségi tulajdonú vállalatok esetében ez az arány megközelíti a 60 százalékot, amennyiben az átvett állami, illetve önkormányzati vagyont nem a kötelezettségek, hanem a saját tőke részeként tüntetjük fel. A külföldi és hazai magántulajdonú vállalatok finanszírozásában jelentős szerep jut a hiteleknek, kölcsönöknek is, amelyek a források mintegy harmadát teszik ki, míg a közösségi vállalatok esetében a forrásoknak mindössze 15 százaléka származik hitelből. A külföldi és a közösségi tulajdonú vállalatok esetében jelentős a kapcsolt körön belüli, illetve tulajdonosi finanszírozás, a felvett hitelek mintegy kétharmada innen érkezik. A szállítókkal szembeni tartozás, mint finanszírozási forrás egyedül a belföldi magántulajdonban lévő vállalatok esetében éri el a mérlegfőösszeg 10 százalékát, a másik két tulajdonosi kör esetében jóval alatta marad ennek. A közösségi vállalatok esetében jelentős súlyú mérlegtétel forrásoldalon még a passzív időbeli elhatárolások, amelynek döntő része halasztott bevétel, azaz a kapott támogatások elhatárolása.

3.6.6. ábra

A nem pénzügyi vállalatok forrásainak összetétele tulajdonosi bontásban, százalék

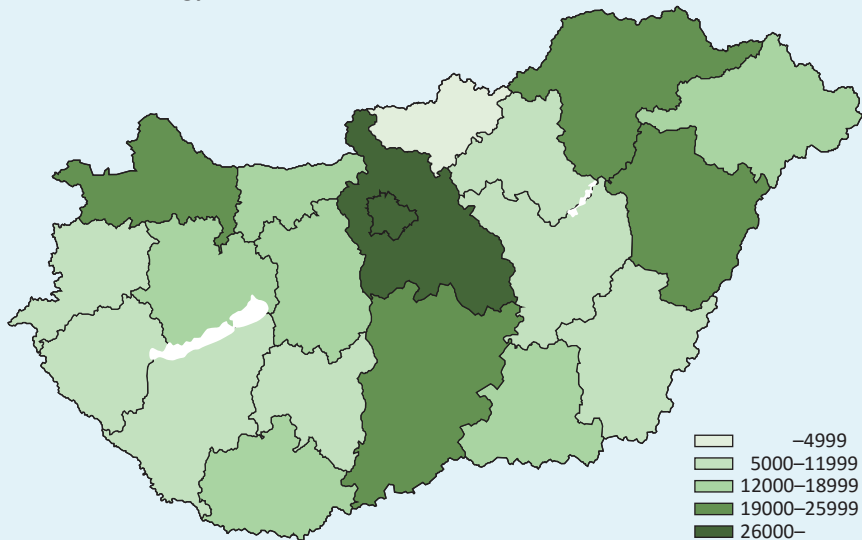

Forrás: MNB, statisztikai célú vállalati adatbázis. 2017 végi adatok.

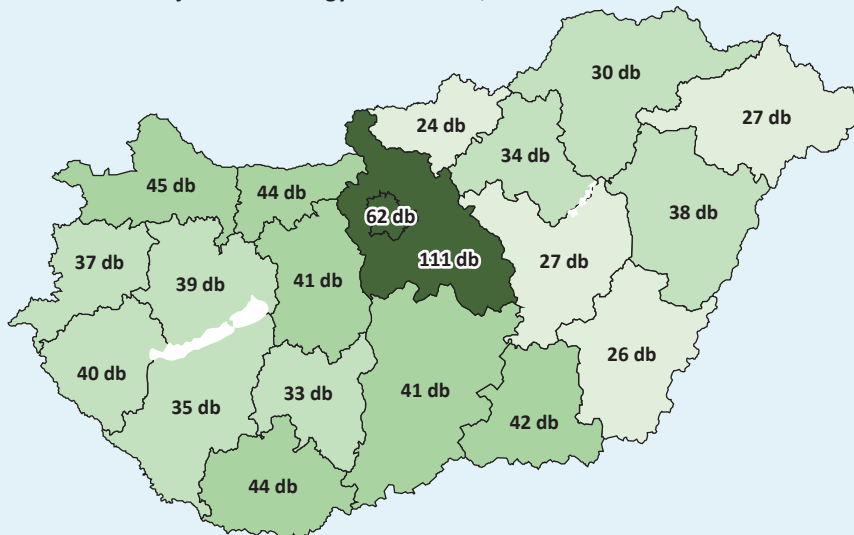
Függelék

1. A NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK EGYES JELLEMZŐI TERÜLETI (MEGYEI) BONTÁSBAN

A nem pénzügyi vállalatok száma megyei bontásban, 2017

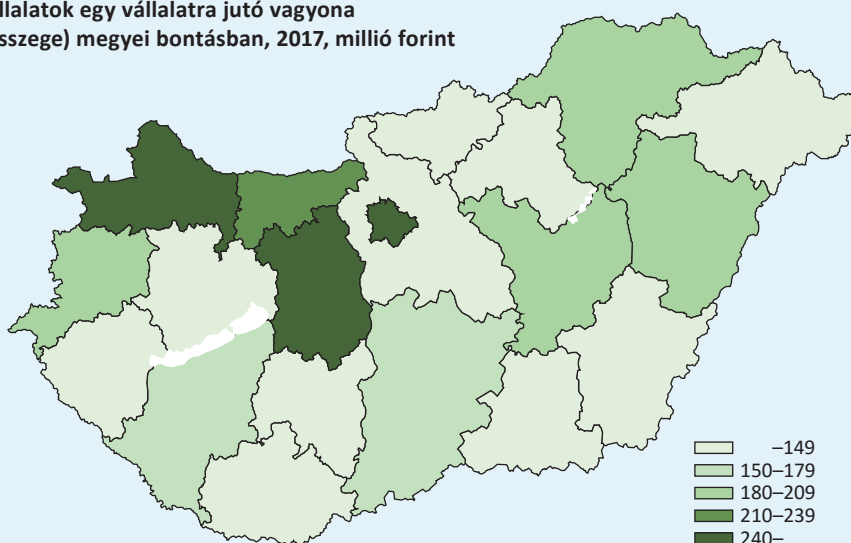

A nem pénzügyi vállalatok ezer főre jutó száma megyei bontásban, 2017

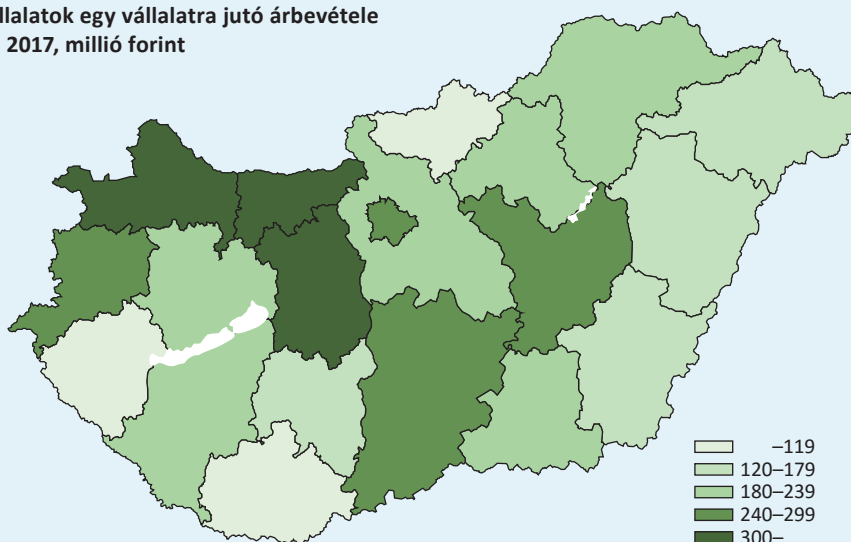

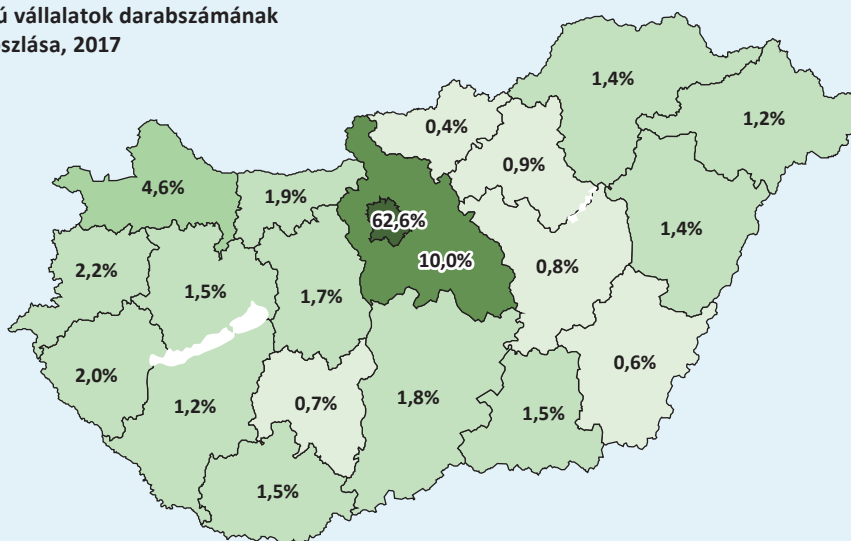
A nem pénzügyi vállalatok egy vállalatra jutó vagyona
(átlagos mérlegfőösszege) megyei bontásban, 2017, millió forint

A nem pénzügyi vállalatok egy vállalatra jutó árbevétele
megyei bontásban, 2017, millió forint

A külföldi tulajdonú vállalatok darabszámának
megyéenkénti megoszlása, 2017

2. A NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK KORRIGÁLT SZÁMVITELI MÉRLEGE, 1989-2017, MILLIÁRD FORINT

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Eszközök és források														
Immateriális javak	11,7	22,8	42,2	83,3	112,3	117,0	129,5	157,4	203,4	282,3	489,7	554,6	670,6	1 108,3
Tárgyi eszközök	2 407,8	2 568,5	2 948,5	3 679,2	4 177,8	4 664,0	5 200,6	5 944,2	6 913,3	8 306,9	9 769,0	11 324,5	12 662,9	13 840,2
Befektetett pénzügyi eszközök	291,5	393,8	515,0	723,4	768,8	843,2	884,3	998,3	1 250,1	1 550,0	1 976,0	2 376,7	2 836,7	3 883,7
Részesedések	204,9	296,6	410,2	605,0	648,6	695,7	695,2	784,1	1 008,9	1 312,4	1 664,1	2 094,8	2 493,0	3 167,1
Értékpapírok	14,0	20,0	22,0	40,1	39,4	62,6	93,3	108,8	120,6	117,8	104,8	72,4	29,5	35,4
Tartásan adott kölcsönök és betétek	72,6	77,2	82,8	78,3	80,8	84,8	95,7	105,5	120,7	119,8	157,2	209,6	314,2	681,2
Készletek	946,8	1 027,1	1 035,9	755,9	860,3	1 000,0	1 314,1	1 604,4	1 950,9	2 430,6	2 799,5	3 418,0	3 646,6	3 663,1
Követelések	904,6	1 124,7	1 237,0	1 243,8	1 452,6	1 692,6	2 149,2	2 522,9	3 180,4	3 782,4	4 623,0	5 638,0	6 808,8	7 477,2
Követelések áruszállításból, szolgáltatásokból	598,3	761,7	837,7	798,9	939,2	1 070,2	1 364,2	1 598,0	1 988,1	2 392,8	2 948,0	3 479,5	3 880,2	4 122,5
Értékpapírok (forgóeszközök)	16,9	25,8	31,5	52,0	115,1	141,0	222,8	334,3	532,5	589,2	504,1	703,8	639,6	584,0
Pénzeszközök	182,3	287,7	327,9	474,4	562,5	653,8	740,3	865,7	1 136,7	1 342,8	1 569,4	1 860,7	2 179,4	2 539,7
Aktív időbeli elhatárolások	20,0	26,0	30,0	45,0	60,0	77,6	107,1	150,1	227,0	308,3	371,7	471,5	502,9	554,5
Elhatárolások áruszállításból, szolgáltatásból	20,0	26,0	30,0	37,0	54,0	65,1	87,1	111,6	177,0	250,8	309,2	394,5	409,3	457,0
Halasztott ráfordítások	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0	8,0	25,0	35,0	40,0	45,0	60,0	75,0	76,0
Elhatárolt kamatok	0,0	0,0	0,0	8,0	6,0	7,5	12,0	13,5	15,0	17,5	17,5	17,0	18,6	21,5
Mérlegfőösszeg	4 781,5	5 476,5	6 168,0	7 057,2	8 109,3	9 189,1	10 748,0	12 577,3	15 394,2	18 592,4	22 052,3	26 347,9	29 947,7	33 650,7
Saját tőke (korrigált)	3 116,0	3 442,8	3 920,6	4 487,4	4 915,2	5 263,1	5 687,6	6 422,9	7 717,0	9 030,5	10 388,1	12 169,3	13 976,9	16 627,9
Jegyzett tőke	2 189,5	2 460,1	2 816,8	3 739,7	4 000,0	4 180,4	4 434,0	4 792,7	5 416,1	5 873,2	6 209,8	6 649,7	6 848,6	7 656,3
Mérleg szerinti eredmény (adózott eredmény)	130,3	139,6	41,8	-247,8	-109,9	-33,0	48,8	182,8	629,4	790,7	916,3	991,8	1 143,1	1 519,2
Céltartalékok (értékvesztéssel)	0,0	0,0	0,0	50,8	71,5	82,9	95,9	127,6	160,9	240,8	303,7	366,1	499,9	520,8
Hosszú lejáratú kötelezettségek	294,7	350,4	378,8	453,6	704,3	962,4	1 307,2	1 610,5	2 103,6	2 794,4	3 324,8	4 084,1	4 200,2	4 256,2
Rövid lejáratú kötelezettségek	1 340,8	1 643,2	1 818,6	1 964,9	2 293,9	2 722,6	3 466,2	4 162,6	5 026,5	5 983,7	7 333,2	8 828,4	10 118,8	10 683,8
Vevőtől kapott előlegek	41,8	52,2	58,3	60,5	71,0	91,4	117,1	142,5	167,8	191,2	233,7	264,2	271,9	279,5
Kötelezettségek áruszállításból, szolgáltatásból	470,7	612,9	716,9	747,7	889,0	1 040,0	1 352,1	1 617,3	1 960,1	2 333,6	2 985,2	3 510,7	3 672,2	3 865,9
Passzív időbeli elhatárolások	30,0	40,0	50,0	100,4	124,4	158,2	191,0	253,8	386,2	543,0	702,6	899,9	1 211,9	1 562,1
Elhatárolások áruszállításból, szolgáltatásból	30,0	40,0	50,0	73,2	96,1	114,5	155,6	207,8	306,8	427,2	566,0	711,4	830,9	942,2
Halasztott bevételek	0,0	0,0	0,0	10,0	10,0	25,0	10,0	20,0	50,0	80,0	100,0	150,0	340,0	580,0
Elhatárolt kamatok	0,0	0,0	0,0	18,2	18,3	18,7	25,4	26,0	29,5	35,8	36,5	38,6	41,0	39,9

Eszközök és források	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Immateriális javak	2 210,0	2 402,3	2 823,4	3 019,8	3 185,3	3 309,3	3 110,8	3 068,2	2 943,3	3 023,4	3 122,8	3 385,3	3 365,2	3 210,9	3 078,3
Tárgyi eszközök	15 623,8	17 360,9	19 076,7	20 845,5	23 132,9	25 646,6	26 627,3	27 200,3	28 191,2	28 435,0	29 243,7	30 544,5	31 732,0	33 132,5	35 150,0
Befektetett pénzügyi eszközök	3 728,7	4 155,2	5 412,7	6 282,6	8 296,5	9 066,3	11 861,8	12 312,3	15 470,3	15 310,8	15 282,6	16 332,0	16 053,1	17 089,4	15 651,4
Részesedések	3 259,6	3 495,4	4 203,0	5 053,4	6 210,8	6 545,1	8 715,7	9 190,0	12 284,2	12 710,8	12 860,5	14 037,4	12 567,1	13 945,0	11 106,3
Értékpapírok	49,4	59,2	71,0	70,1	107,6	111,8	60,9	110,1	117,3	121,0	72,5	80,7	94,8	113,0	267,9
Tartóisan adott kölcsönök és betétek	419,8	600,6	1 138,7	1 159,1	1 978,1	2 409,4	3 085,2	3 012,2	3 068,8	2 479,0	2 349,6	2 213,9	3 391,2	3 031,4	4 277,2
Készletek	4 320,9	5 215,7	5 748,3	6 619,1	7 251,2	7 553,4	6 964,3	7 230,2	7 763,3	7 738,2	7 675,8	8 100,3	8 308,9	9 040,2	10 038,6
Követelések	9 285,7	10 794,6	12 302,4	14 168,3	16 497,5	16 829,1	17 562,7	17 826,7	19 685,5	17 851,3	18 746,0	20 669,9	25 221,1	23 154,5	24 702,1
Követelések áruszállításból, szolgáltatásokból	4 918,4	5 801,1	6 651,2	7 716,9	8 298,8	8 475,6	8 177,3	8 554,5	9 212,9	9 019,0	9 333,4	9 883,2	10 229,2	10 078,0	11 213,2
Értékpapírok (forgóeszközök)	640,8	653,9	740,6	802,6	1 150,9	859,7	832,3	803,4	721,2	700,8	690,3	1 165,5	979,8	1 098,6	911,9
Pénzeszközök	2 832,9	3 239,5	3 601,5	4 580,5	4 574,0	4 584,7	4 517,4	5 008,7	5 177,4	5 306,8	6 070,9	6 454,3	7 169,9	8 178,1	9 384,3
Aktív időbeli elhatárolások	627,1	757,1	844,9	1 053,1	1 260,6	1 586,5	1 647,9	1 809,7	2 040,5	1 986,2	1 896,3	1 954,8	1 849,7	1 833,3	1 851,4
Elhatárolások áruszállításból, szolgáltatásból	536,6	673,1	753,5	949,2	1 173,7	1 484,7	1 523,9	1 665,2	1 812,6	1 803,3	1 687,7	1 741,8	1 648,0	1 654,9	1 738,6
Halasztott ráfordítások	685	51,7	63,4	68,5	41,3	42,7	67,3	91,4	176,6	126,1	155,1	172,8	173,1	147,9	85,0
Elhatárolt kamatok	22,0	32,3	28,0	35,4	45,6	59,1	56,7	53,1	51,3	56,8	53,5	40,2	28,6	30,5	27,8
Mérfőösszeg	39 270,7	44 590,5	50 562,0	57 382,9	65 351,9	69 435,9	73 125,3	75 257,7	82 002,8	80 368,8	82 739,3	88 606,2	94 667,7	96 689,3	100 763,2
Saját tőke (korrigált)	18 578,8	20 838,5	22 929,6	25 703,6	28 549,4	29 373,8	30 203,7	31 821,9	35 774,4	36 173,7	37 268,5	40 272,4	45 905,5	47 017,0	49 172,8
Jegyzett tőke	7 457,2	7 946,4	7 923,7	8 909,1	9 379,6	9 784,9	10 112,0	10 677,0	11 693,9	12 233,5	9 995,5	10 108,7	10 087,5	10 267,5	10 221,9
Mérlag szerinti eredmény (adózott eredménnyel)	2 003,3	2 127,0	2 754,6	3 009,2	3 662,4	2 064,2	1 347,8	1 639,8	1 584,4	2 262,7	1 974,9	3 121,9	6 802,6	4 676,3	4 736,6
Céltartalékok (értékvesztéssel)	588,7	620,7	709,7	849,1	981,7	1 131,4	1 194,5	1 357,7	1 673,2	1 589,0	1 494,7	1 549,2	1 706,1	1 778,8	1 803,2
Hosszú lejáratú kötelezettségek	5 871,3	6 906,4	8 328,1	9 672,7	12 668,6	14 924,0	17 021,1	16 613,6	16 715,5	15 916,8	15 621,7	16 368,4	14 678,5	14 439,1	14 956,0
Rövid lejáratú kötelezettségek	12 735,9	14 486,1	16 662,7	18 821,3	20 553,8	21 005,0	21 660,8	22 199,7	24 357,8	23 165,8	24 694,9	26 392,2	27 945,3	28 688,9	30 038,5
Vevőtől kapott előlegek	313,9	362,9	411,3	451,1	491,1	474,1	451,8	479,1	651,7	485,9	578,9	680,9	842,6	834,1	951,1
Kötelezettségek áruszállításból, szolgáltatásból	4 527,5	5 384,1	6 076,1	6 644,6	7 215,0	7 072,4	6 853,9	7 243,8	7 641,0	7 341,6	7 635,9	7 965,0	7 959,6	8 344,0	9 346,6
Passzív időbeli elhatárolások	1 494,8	1 738,9	1 931,7	2 334,9	2 597,5	3 002,7	3 045,8	3 273,1	3 467,4	3 519,6	3 677,1	4 031,4	4 450,1	4 744,8	4 785,9
Elhatárolások áruszállításból, szolgáltatásból	900,9	1 066,0	1 182,7	1 467,6	1 806,0	2 141,2	2 051,7	2 215,1	2 307,7	2 218,3	2 264,7	2 499,5	2 592,7	2 822,5	2 822,6
Halasztott bevételek	552,4	611,8	692,2	804,0	708,2	757,1	894,1	965,3	1 067,1	1 207,0	1 332,2	1 464,7	1 799,4	1 873,6	1 916,4
Elhatárolt kamatok	41,5	61,1	56,8	63,3	83,4	104,4	100,0	92,7	92,6	94,3	80,3	67,2	58,0	48,8	46,9

3. A NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK KORRIGÁLT SZÁMVITELI MÉRLEGE ÁGAZATI BONTÁSBAN, 1990-2017, MILLIÁRD FORINT

Számviteli mérleg, 1990.	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS	Összesen
Imateriális javak	0,4	7,0	0,0	1,2	6,4	0,3	2,0	0,0	0,9	4,6	22,8
Tárgyi eszközök	378,8	836,7	343,1	56,6	150,9	476,4	45,0	87,1	130,5	63,4	2 568,5
Készletek	184,9	456,3	28,2	38,5	245,3	27,3	7,9	8,6	6,3	23,9	1 027,1
Befektetett pénzügyi eszközök	47,4	116,1	27,0	16,4	93,3	11,4	10,5	9,6	15,9	46,2	393,8
Követelések	99,5	488,2	39,5	68,2	281,6	43,1	16,8	34,2	29,3	24,3	1 124,7
Értékpapírok	4,8	7,6	0,7	1,8	6,5	0,6	1,2	0,1	1,5	1,0	25,8
Pénzeszközök	19,1	79,0	6,6	25,0	98,4	10,4	13,7	2,2	9,0	24,3	287,7
Aktív időbeli elhatárolások	1,2	6,8	1,0	1,0	11,2	0,5	0,7	2,3	0,4	0,9	26,0
Mérlegfőösszeg	736,1	1 997,7	446,1	208,7	893,6	570,0	97,8	144,0	193,8	188,6	5 476,5
Korrigált saját tőke	551,1	1 075,9	377,0	105,2	401,3	510,9	52,1	88,7	110,3	68,4	3 340,8
Céltartalékok	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Hosszú kötelezettségek	41,0	205,1	12,8	7,4	23,1	8,2	20,1	12,4	11,1	9,2	350,4
Rövid kötelezettségek	137,9	696,9	55,1	95,1	464,6	48,8	25,5	40,8	72,0	108,5	1 745,2
Passzív időbeli elhatárolások	6,4	19,9	1,1	1,0	4,6	2,0	0,1	2,0	0,4	2,5	40,0
Nettó árbevétel	588,2	2 156,8	315,1	295,5	1 826,3	200,8	78,5	46,6	66,2	217,6	5 791,6
Vállalatok száma ezer db	3,3	15,4	0,2	7,5	10,0	1,4	3,1	0,0	5,6	5,2	51,7

Kód:	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS
Rövid név:	Mezőgazdaság	Ipar	Energia	Építőipar	Kereskedelem	Szállítás	Szálláshely	Információ	Ingatlan	Egyéb

Számveteli mérleg, 1995.	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS	Összesen
Immateriális javak	1,2	35,4	6,3	2,6	27,6	4,4	8,4	20,4	3,7	19,6	129,6
Tárgyi eszközök	269,3	1 487,6	1 078,0	158,2	481,7	669,5	144,0	388,4	213,1	310,7	5 200,6
Készletek	154,9	595,5	44,5	35,9	383,5	24,1	5,9	10,9	18,0	41,0	1 314,2
Befektetett pénzügyi eszközök	43,7	143,1	249,5	18,9	128,2	27,0	12,9	22,0	40,9	198,0	884,3
Követelések	83,3	777,2	119,3	121,0	539,1	93,9	25,3	64,4	55,3	270,3	2 149,2
Értékpapírok	9,2	48,5	6,4	6,1	52,1	2,7	5,6	1,3	15,3	75,7	222,8
Pénzeszközök	32,8	212,2	23,1	43,7	185,0	32,4	11,0	88,1	18,9	93,2	740,3
Aktív időbeli elhatárolások	6,0	34,6	9,1	4,9	18,6	9,0	1,9	8,6	3,3	10,9	107,1
Mérlegfőösszeg	600,4	3 334,1	1 536,0	391,5	1 815,8	863,0	215,2	604,2	368,6	1 019,5	10 748,1
Korrigált saját tőke	406,3	1 734,7	1 297,6	150,3	545,4	649,5	102,7	255,9	176,9	368,2	5 687,6
Céltartalékok	3,3	34,4	7,1	5,2	18,8	7,1	1,0	4,3	1,8	13,1	95,9
Hosszú kötelezettségek	45,8	370,3	66,9	34,2	193,8	71,2	56,8	156,5	86,7	225,1	1 307,2
Rövid kötelezettségek	138,9	1 141,7	155,8	193,6	1 021,4	125,1	51,0	163,4	96,7	378,7	3 466,2
Passzív időbeli elhatárolások	6,1	53,2	8,6	8,1	36,3	10,2	3,6	24,2	6,5	34,3	191,0
Nettó árbevétel	533,2	3 900,5	705,2	615,9	3 868,6	524,1	132,4	253,4	98,8	787,6	11 419,8
Vállalatok száma ezer db	12,2	38,9	1,5	18,1	75,6	7,3	6,8	5,5	24,4	43,3	233,6

Kód:	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS
Rövid név:	Mezőgazdaság	Ipar	Energia	Építőipar	Kereskedelem	Szállítás	Szálláshely	Információ	Ingatlan	Egyéb

Számveteli mérleg, 2000.	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS	Összesen
Imateriális javak	4,7	94,1	16,4	14,8	95,9	76,4	6,0	141,9	31,0	73,4	554,6
Tárgyi eszközök	430,5	3 325,0	1 350,8	377,8	1 138,4	1 159,0	300,0	927,6	1 477,3	838,1	11 324,5
Készletek	292,3	1 451,8	83,5	89,5	1 154,8	40,6	11,0	23,0	209,8	61,7	3 418,0
Befektetett pénzügyi eszközök	42,4	641,0	190,5	35,9	323,9	15,3	65,2	111,0	310,3	641,2	2 376,7
Követelések	151,2	2 307,1	185,7	326,5	1 360,0	237,8	45,3	168,7	330,8	524,9	5 638,0
Értékpapírok	23,5	228,6	50,2	16,4	36,5	28,9	12,8	9,0	105,4	192,5	703,8
Pénzeszközök	72,8	431,6	68,6	132,9	490,8	88,1	31,5	44,0	168,2	332,2	1 860,7
Aktív időbeli elhatárolások	6,4	113,7	59,6	24,6	69,8	30,5	7,8	51,5	34,6	73,0	471,5
Mérlegfőösszeg	1 023,8	8 592,9	2 005,3	1 018,4	4 670,1	1 676,6	479,6	1 476,7	2 667,4	2 737,1	26 347,9
Korrigált saját tőke	515,1	4 267,6	1 266,6	333,8	1 500,9	916,1	225,6	716,0	962,3	1 465,3	12 169,3
Céltartalékok	9,5	155,3	33,4	21,5	46,6	34,5	2,0	22,0	11,9	29,5	366,1
Hosszú kötelezettségek	146,6	963,4	354,8	160,2	452,2	301,4	128,9	350,0	870,3	356,3	4 084,1
Rövid kötelezettségek	333,3	2 995,8	231,0	462,6	2 539,9	322,5	113,6	298,7	756,8	774,2	8 828,4
Passzív időbeli elhatárolások	19,3	210,8	119,5	40,3	130,5	102,1	9,5	90,0	66,2	111,7	899,9
Nettó árbevétel	930,8	11 709,1	1 615,2	1 619,5	11 021,3	2 314,6	288,7	927,0	630,0	1 739,2	32 795,4
Vállalatok száma ezer db	12,2	38,5	0,5	25,7	81,5	10,7	7,3	7,5	53,8	84,5	322,2

Kód:	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS
Rövid név:	Mezőgazdaság	Ipar	Energia	Építőipar	Kereskedelem	Szállítás	Szálláshely	Információ	Ingatlan	Egyéb

Számviteli mérleg, 2005.	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS	Összesen
Immateriális javak	10,2	591,9	37,8	30,1	339,6	462,4	8,3	387,5	99,3	856,3	2 823,4
Tárgyi eszközök	804,2	4 947,7	1 670,1	829,1	1 841,6	2 370,1	533,0	956,0	3 451,0	1 685,5	19 088,2
Készletek	319,0	1 746,6	99,2	776,9	1 898,8	37,8	23,6	23,8	707,6	115,1	5 748,3
Befektetett pénzügyi eszközök	52,6	1 382,7	144,4	72,2	438,8	65,3	95,4	337,7	617,8	2 205,8	5 412,7
Követelések	338,7	4 836,6	372,4	1 032,4	2 465,8	472,9	61,7	380,8	888,7	1 452,2	12 302,4
Értékpapírok	17,3	331,9	29,5	25,1	57,3	24,1	10,8	10,3	166,4	67,9	740,6
Pénzeszközök	121,3	663,6	108,8	280,8	744,8	184,3	58,2	50,3	582,6	806,8	3 601,5
Aktív időbeli elhatárolások	23,9	114,7	126,1	35,8	145,4	64,0	6,9	65,3	66,1	196,8	844,9
Mérlegfőösszeg	1 687,1	14 615,8	2 588,2	3 082,3	7 931,9	3 681,0	797,8	2 211,6	6 579,4	7 386,9	50 562,0
Korrigált saját tőke	805,7	8 369,3	1 410,0	787,6	2 824,9	1 460,8	359,0	1 169,7	2 070,6	3 672,0	22 929,8
Céltartalékok	6,1	211,1	81,2	49,6	90,4	31,8	2,2	38,4	34,7	164,1	709,7
Hosszú kötelezettségek	304,7	1 366,9	298,7	466,9	734,7	832,9	223,4	469,0	2 380,9	1 250,3	8 328,1
Rövid kötelezettségek	532,0	4 366,5	534,5	1 458,4	4 080,6	1 094,0	190,2	431,3	1 965,9	2 009,2	16 662,7
Passzív időbeli elhatárolások	38,8	301,9	264,0	319,9	201,3	261,4	23,0	103,3	127,4	290,8	1 931,7
Nettó árbevétel	1 280,2	18 463,7	2 743,2	3 552,9	18 044,7	2 445,9	512,8	1 409,7	1 598,9	5 442,8	55 494,9
Vállalatok száma ezer db	11,6	40,1	0,8	33,5	92,1	11,9	15,7	11,2	56,9	133,8	407,5

Kód:	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS
Rövid név:	Mezőgazdaság	Ipar	Energia	Építőipar	Kereskedelem	Szállítás	Szálláshely	Információ	Ingatlan	Egyéb

Számviteli mérleg, 2010.	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS	Összesen
Immateriális javak	11,8	845,9	81,8	28,3	386,2	462,6	6,8	718,9	144,0	381,9	3 068,2
Tárgyi eszközök	1 096,1	6 359,0	3 190,0	1 431,8	2 670,2	3 428,4	796,5	1 045,7	5 586,8	1 594,2	27 198,7
Készletek	358,2	2 603,5	419,0	335,8	2 311,0	57,6	32,8	107,8	783,9	220,6	7 230,2
Befektetett pénzügyi eszközök	77,6	3 615,9	876,0	235,9	578,3	198,7	71,0	306,1	1 032,5	5 320,3	12 312,3
Követelések	358,2	6 897,0	1 044,7	1 302,1	3 322,0	665,3	100,0	875,4	1 050,3	2 211,7	17 826,7
Értékpapírok	17,5	226,0	16,4	26,5	85,2	11,4	4,0	63,3	147,6	205,5	803,4
Pénzeszközök	148,5	1 225,0	259,3	315,9	820,2	295,3	47,9	258,1	603,3	1 035,1	5 008,6
Aktív időbeli elhatárolások	40,5	209,7	431,8	86,9	208,2	119,1	24,8	189,8	185,5	313,3	1 809,6
Mérfélfőösszeg	2 108,4	21 982,0	6 319,0	3 763,2	10 381,4	5 238,4	1 083,7	3 565,3	9 534,0	11 282,3	75 257,7
Korrigált saját tőke	1 177,3	10 879,9	3 400,9	1 023,1	3 788,6	1 697,5	288,1	1 420,0	2 750,3	5 388,4	31 814,0
Céltartalékok	11,8	444,7	257,5	101,0	174,9	100,8	4,3	76,9	68,7	117,1	1 357,7
Hosszú kötelezettségek	282,9	3 620,0	540,3	968,2	1 102,5	1 769,6	401,8	783,1	4 235,2	2 909,9	16 613,5
Rövid kötelezettségek	583,9	6 389,9	1 491,7	1 520,5	5 000,6	1 156,3	337,2	994,6	2 244,2	2 480,4	22 199,4
Passzív időbeli elhatárolások	52,5	647,5	628,6	150,3	315,0	514,3	52,3	291,0	235,6	386,0	3 273,1
Nettó árbevétel	1 333,4	23 093,5	6 772,3	3 383,5	20 034,6	3 296,3	666,2	2 775,6	1 692,9	5 592,1	68 640,4
Vállalatok száma ezer db	11,6	41,1	2,9	43,8	109,9	15,1	21,7	33,6	119,0	135,4	534,2

Kód:	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS
Rövid név:	Mezőgazdaság	Ipar	Energia	Építőipar	Kereskedelem	Szállítás	Szálláshely	Információ	Ingatlan	Egyéb

Számviteli mérleg, 2017.	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS	Összesen
Imateriális javak	7,1	903,0	67,3	25,0	219,5	470,1	9,4	1 006,4	48,6	321,9	3 078,3
Tárgyi eszközök	1 576,5	10 459,5	2 973,1	1 172,1	3 066,7	4 793,7	958,3	1 067,7	6 189,5	2 888,1	35 145,2
Készletek	515,4	3 969,3	297,3	507,4	3 299,4	85,7	47,2	223,8	665,0	428,1	10 038,6
Befektetett pénzügyi eszközök	164,2	5 675,0	627,9	286,1	678,3	334,1	106,4	505,6	1 936,3	5 337,5	15 651,4
Követelések	526,4	7 711,4	1 101,1	1 907,3	4 241,7	1 013,9	179,7	1 304,2	1 467,1	5 249,3	24 702,1
Értékpapírok	45,2	142,0	10,8	62,6	68,3	30,0	8,1	32,9	104,7	407,3	911,9
Pénzeszközök	383,3	1 754,0	323,7	969,1	1 500,8	717,4	140,6	454,3	1 060,1	2 081,0	9 384,3
Aktív időbeli elhatárolások	52,4	266,9	344,0	75,1	252,7	182,1	22,2	203,4	151,8	300,8	1 851,4
Mérfőösszeg	3 300,5	30 881,1	5 745,2	5 004,7	13 327,4	7 627,0	1 471,9	4 798,3	11 623,1	16 984,0	100 763,2
Korrigált saját tőke	2 162,4	17 067,8	3 182,4	1 761,8	5 547,3	3 368,3	567,5	2 115,9	4 917,2	8 488,3	49 178,9
Céltartalékok	14,0	737,2	262,2	127,3	231,6	152,6	5,5	77,5	73,9	121,4	1 803,2
Hosszú kötelezettségek	333,2	3 371,2	251,2	554,1	1 137,4	1 615,4	439,1	847,2	3 759,0	2 647,9	14 955,7
Rövid kötelezettségek	730,8	8 602,0	1 340,4	2 397,3	5 949,0	1 531,5	378,7	1 416,1	2 594,6	5 099,1	30 039,5
Passzív időbeli elhatárolások	60,1	1 102,9	708,9	164,1	462,1	959,2	81,1	341,5	278,3	627,7	4 785,9
Nettó árbevétel	1 950,6	33 151,8	5 444,2	4 614,8	28 838,9	4 887,6	1 132,1	3 558,9	1 734,9	9 122,5	94 436,3
Vállalatok száma ezer db	11,9	38,3	3,3	39,5	100,7	14,4	20,0	34,4	79,5	177,7	519,9

Kód:	A	BC	DE	F	G	H	I	J	L	MS
Rövid név:	Mezőgazdaság	Ipar	Energia	Építőipar	Kereskedelem	Szállítás	Szálláshely	Információ	Ingatlan	Egyéb

**A NEM PÉNZÜGYI VÁLLALATOK PÉNZÜGYI SZÁMLÁI,
MIKRO- ÉS MAKROSTATISZTIKAI ADATOK
2019**

Nyomda: Pauker–Prospektus–SPL konzorcium
8200 Veszprém, Tartu u. 6.

mnb.hu

©MAGYAR NEMZETI BANK

1054 BUDAPEST, SZABADSÁG TÉR 9.